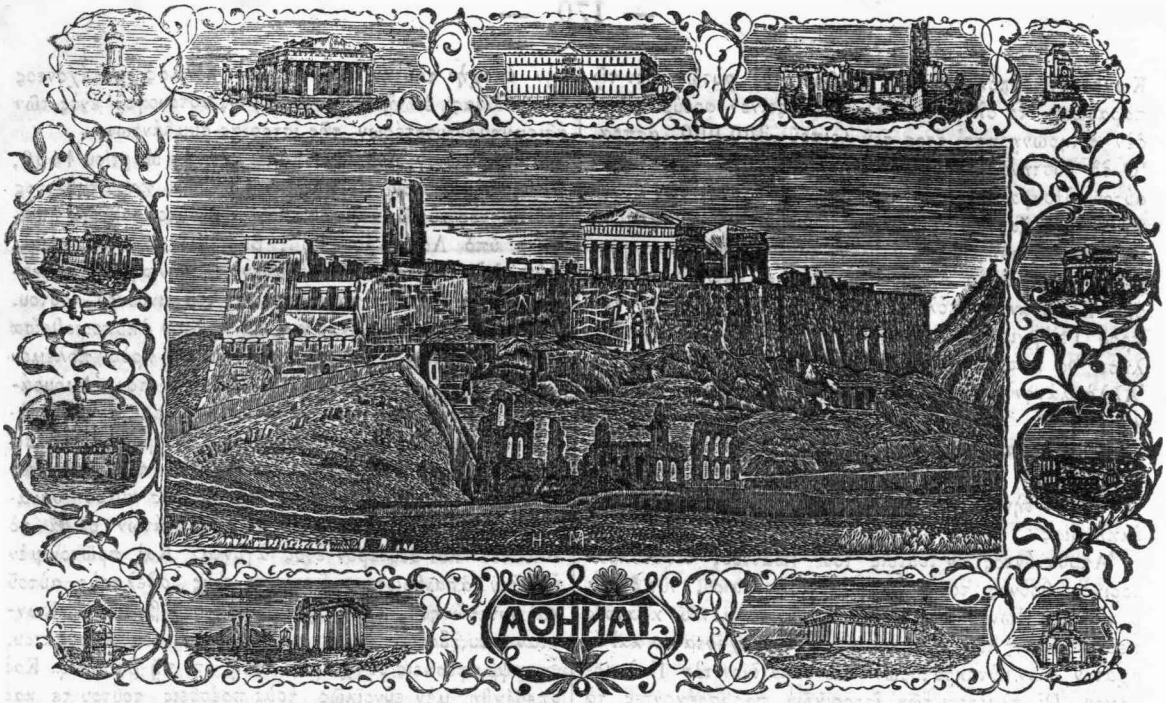

ΗΕΥΤΕΡΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

Φυλλάδ. 80. **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.** *Τόμος. Δ'.*

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1850.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Ὅτε Ἀλέξιος ὁ μέγας ἀνέβη τὸν θρόνον τῆς μεγάλης τῶν Γραικῶν αὐτοκρατορίας, ἡ κατάστασις αὐτῆς ἦν ἐλεεινή. Ἡ ἀνδρεία τοῦ βασιλέως τούτου μάτην ἠγωνίσθη νὰ ἐμποδίση τὸν χειμαρρον τῶν Τούρκων, κατακλύσαντα ἅπασας τὰς μέχρις Ἑλλησπόντου χώρας τῆς Ἀσίας, καὶ ἀφήσαντα μόνον εἰς τὴν πάλαι κραταιὰν αὐτοκρατορίαν τὴν Θράκην, Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα. Αἱ σταυροφορίαι ἀνεπτέρωσαν μὲν πρὸς ὀλίγον τὰς ἐλπίδας τῶν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν λαμπρότητα καὶ ἰσχὺν ὀνειρευομένων Γραικῶν, ὁρόντων αὐτὰς ἀποσπώσας ἀπὸ τῶν Τούρκων πολλὰς καὶ μεγάλας χώρας· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὗται ἐψεύσθησαν μετ' ὀλίγων, ἡ χώρα ἐμαραιώθη καὶ τὰ πάντα κατεστράφησαν! . . . Διότι πῆδυνατο πλέον νὰ κατορθώση ὁ ἀπειρηκὼς καὶ τὸ πάτριον αὐτοῦ ἀξίωμα ἀπωλέσας τῶν Γραικορωμαίων λαός, ὁ ἐκ τῶν διενέξεων καὶ στάσεων ἐκλελυμενος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ἀπέναντι τοῦ λυσσῶντος ἐκείνου λαοῦ, ὅστις, νεαλὴς καὶ τὴν σπάθην βασταζων τῆς νέας αὐτοῦ θρησκείας, ἐνίκα, κατέκτα καὶ κατέστρεφε πάντα, μαστιξ καὶ νέμεσις θεία κατὰ λαῶν γενόμενος.

Οἱ Τοῦρκοι ἀνέκτησαν αὖθις τὰς χώρας ἐκείνας, αἱ σταυροφορίαι ἔπαυσαν, καὶ οἱ λαοὶ τῆς δύσεως ἀπαλλάξαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ φράξαντες τὰ ὦτα πρὸς τὰς δεήσεις τῶν Βυζαντινῶν, περιέμενον τὸν ἴδιον ὄλεθρον, περιέμενον ἵνα ἴδωσιν ἂν ἡ τοῦ Χριστοῦ θρησκεία ἔμελλε νὰ ταπεινωθῇ ἐνώπιον τοῦ Κορανίου.

Οἱ Τοῦρκοι, κερδήσαντες τοσαύτας κατὰ τῶν σταυροφόρων νίκας, ἐπόμενον ἦν νὰ νομίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τῆς Εὐρώπης συμπάσης νικητὰς, ἀφοῦ τοὺς στρατοὺς αὐτῆς κατέβαλον· οὐδὲν δὲ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπεῖργον αὐτούς. Ὁ σουλτάνος αὐτῶν Σολιμάνος, διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπέπεσε κατὰ τῆς ἐκνενευρισμένης ἀνατολικῆς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορίας καὶ κατέκτησεν ἐν βραχεῖ τὰς πλείστας τῶν χωρῶν αὐτῆς. Μουράτης δὲ ὁ Α'. ἱδρύσατο τὸν θρόνον αὐτοῦ παρὰ τὴν Ἀνδριανούπολιν, ἐν ἔτει 1360, ὡσεὶ ἀντίπαλος ἰσχυρὸς, καθήμενος καὶ παρασκευαζόμενος παρὰ τὸν ἐχθρὸν, ἢ μᾶλλον τὸ θῦμα αὐτοῦ, οὗτινος ἡ ἀγανάκτησις καταθλίβεται ὑπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀδυναμίας, καὶ ὅστις περιμένει τρέμων τὸ δυστυχὲς αὐτοῦ πεπρωμένον.

Ὁ διάδοχος τοῦ Μανουὴλ, Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ἔπεμψε πρὸς τὸν σουλτάνον πρέσβεις περὶ εἰρήνης· ἀλλ' οὗτος ἀπέρριψε μετ' ἀλαζονίας τὰς προτάσεις αὐτῶν, λέγων ὅτι μελετᾷ νὰ στρατεύση κατὰ τῆς

Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δὲν τῷ παραδώτῃ τὰ ὀλίγα κατὰ τὸν Εὔξεινον φρούρια, καὶ δὲν πληρώνῃ κατ' ἔτος τοῦ λοιποῦ 300,000 ἄσπρα. Ὁ δὲ δύστηνος βασιλεὺς, βλέπων τὴν τῶν πατέρων αὐτοῦ αὐτοκρατορίαν καταλυθεῖσαν καὶ ἐντὸς τῶν ἀσθενῶν τοῦ Βυζαντίου τειχῶν περιορισθεῖσαν, ἠναγκάσθη νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὰς ἀτίμους ταύτας προτάσεις· γνωρίζων ὅμως ὅτι ὁ Ἀμουράτης ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν, περαισθέντος τοῦ πρὸς Γεώργιον τὸν Καστριώτην πολέμου αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ καταφύγῃ πρὸς τοὺς δυτικοὺς χριστιανούς. Ἀλλὰ μάτην ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν, μάτην κατέδειξε τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὰς κίνδυνον, ἂν παρίδωσιν τὴν αὐτοκρατορίαν αὐτοῦ καταστρεφομένην ὑπὸ τῶν τούρκων, καὶ μάτην ὑπεσχέθη τῷ πάπᾳ τὴν μετὰ τῆς δυτικῆς ἕνωσιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ἀποθανόντος ἐν τούτοις τοῦ Ἰωάννου, ὁ αὐτοκρατορικὸς θρόνος, τοῦ πάλαι μὲν κολοσσαίου, νῦν δὲ ἐκ μόνης τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνισταμένου κράτους περιῆλθεν εἰς τὸν ἡρωϊκώτατον, δυστυχέστατον καὶ ἔσχατον τῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν παρατρέχοντες τὰ πρῴην τοῦ βασιλέως τούτου ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ κατορθώματα, παριστῶσιν αὐτὸν μόνον μαχόμενον καὶ σφαγιαζόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην τῆς ἁλώσεως στιγμήν. Ἀλλ' ὁ ἔσχατος τῶν Κωνσταντίνων διῆλθε τὸν βίον ἀνθραγαθῶν καὶ αἰσθανόμενος τὴν ἀναπόφευκτον καὶ ὀλεθρίαν τύχην, τὴν ἀναμένουσαν τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ἐπροσπάθει ἀείποτε ν' ἀντιτάττῃ τὰς ἀσθενεῖς αὐτοῦ δυνάμεις κατὰ τοῦ χειμάρρου ἐκείνου, ὅστις κατεπλημμύρει καὶ παρ' ὀλίγον ἔπνιγε τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ κληρονομίαν. Καταλαβὼν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἔτι διαμενούσης βυζαντινῆς χώρας, κατώρθωσε, διὰ πολλῶν μέσων, νὰ περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν φιλίαν τῶν διαφόρων ἐν αὐτῇ φραγγων ἡγεμονίσκων, δι' ὧν νὰ δυνηθῇ, ν' ἀσφαλίσῃ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἄλλων τῆς αὐτοκρατορίας χωρῶν τύχης, καὶ, εἰ δυνατὸν, ἐπεκτείνας ἐκτὸς τοῦ ἰσθμοῦ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, νὰ περιστείλῃ τὴν ὁρμὴν τῶν τουρκικῶν ὅπλων.

Ἀλλὰ τοὺς γενναίους αὐτοῦ σκοποὺς ἀνέτρεψε μᾶλλον ἡ τῶν πνευμάτων ῥαθυμία, ἡ ἔλλειψις τοῦ πατριωτισμοῦ, τοῦ μόνου τούτου πρὸς τὰς μεγάλας τῶν ἐθνῶν πράξεις ἐλατηρίου, καὶ ἡ ἀντιπραξις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἡγεμονίσκων, προτιμούντων τῆς εἰλικρινοῦς χριστιανοῦ φιλίας καὶ συμμαχίας, τὴν δυναστείαν καὶ καταπίεσιν τῶν βαρβάρων. Καὶ ἄνευ δὲ τούτων, πῶς νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἠδύνατο ὁ μεγαλεπήβολος οὗτος στρατηγὸς νὰ κατορθώσῃ τι ἄξιον λόγου κατὰ τοῦ γιγαντος ἐκείνου ἐφ' οὗ ἔτρεμεν ἑνατενίζων. Ὁ Κωνσταντῖνος ἡττήθη, καὶ κατέφυγεν αὖθις εἰς Πελοπόννησον, ἧς ἐτειχίσατο προηγουμένως τὸν ἰσθμόν· οἱ δὲ Τοῦρκοι, διαβαντες οὐκ εὐκόλως τὸ ἔσχατον τοῦτο τῆς χριστιανῆς Ἑλλάδος προπύργιον, ἐχύθησαν ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου, ἀναγκάσαντες αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ αὐτῆς ἔρημος πάσης δυνάμεως καὶ ἐλπίδος.

Τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἠκολούθησεν ὁ τοῦ Ἀμουράτου, ὃν διεδέξατο Μωάμεθ ὁ Β'., οὗτινος ἀνάγκη νὰ διαγράψωμεν ἐν ὀλίγοις τὸν βίον, ὡς παριστῶντος τὸ κυριώτερον πρόσωπον τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀγώνων καὶ πολλὰς κατέχοντος τὰς σελίδας ἐν τῇ Γ. Ἱστορίᾳ, ὡς αὐτουργοῦ ἑνὸς τῶν ἀξιομνημονευτοτέρων τῆς ἱστορίας συμβάντων.

Γεννηθεὶς ἐν Ἀνδριανουπόλει τὴν 24 Μαρτίου 1430, ἀνέβη τὸν θρόνον εἰς ἡλικίαν 13 ἐτῶν, παραιτηθέντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ αὐτοκρατορία ἠπειλεῖτο ὑπὸ Λαδισλάου ΙΕ'., βασιλέως τῆς Οὐγγρίας. Ἀλλ' ὁ Ἀμουράτης ἐπανέλαβεν τῆς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως μέχρι τῆς παρελεύσεως τοῦ κινδύνου τούτου. Μετὰ τέσσαρας δὲ μῆνας ἡ κατὰ πρῶτον ἀποπειραθεῖσα τῶν γενιτσάρων ἐπανάστασις, καὶ αἱ πρὸς πόλεμον τῶν χριστιανῶν παρασκευαὶ, ἐδίδαξαν τὸν Ἀμουράτην ὅτι ἡ τῆς βασιλειας ἰσχὺς εἰς χεῖρας ἀνετέθη ἀσθενεστέρας· διὸ καὶ ἀνέλαβε τὸ σκῆπτρον τῆς βασιλείας, καταστήσας αὖθις τὸν Μωάμεθ τῶν ὑπηκόων του ἕνα. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατος κατέγραψεν αὐτὸν ἐν τῇ τῶν σουλτάτων σειρᾷ τὸ εἰκοστὸν καὶ δεύτερον ἔτος ἄγοντα. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπνιξεν ἀπανθρώπως ἅπαντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ συνεφώνησε συμμαχίαν μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅστις, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Ἀμουράτου, ἔπεμψε πρέσβεις συγχαίρων αὐτῷ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. Καὶ ὑπεδέχθη μὲν εὐνοϊκῶς τοὺς πρέσβεις τούτου τε καὶ τῶν Βλάχων, Λεσβίων, Βουλγάρων, Ῥοδίων κλπ. βουλόμενος μὲν νὰ καθησυχάσῃ πρὸς τὸ παρὸν πᾶσαν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, μέχρι τῆς ἐντελοῦς τοῦ βασιλέως τῆς Καραμανίας κατατροπώσεως, ὅστις εἰσέβαλεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπιφυλαττόμενος ὅμως νὰ παιρεώσῃ τοὺς μεγάλους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σκοποὺς, καὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως σχέδια, ὡς τρέφων ἀείποτε μῖσος ἀμείλιχον κατὰ τῶν Γραικῶν, καὶ μόνην ἐπιθυμίαν ἡμερον τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ἔχων.

Τὸ πρῶτον πάθος τὸ ἀσχολῆσαν τὸ πνεῦμα τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὑπῆρξεν ἐνθουσιώδης τις ἅμιλλα καὶ ἐπιθυμία σφοδρὰ πρὸς τὴν νίκην τῶν συνηλικιωτῶν αὐτοῦ πριγγίπων, οἵτινες, ὅμηρει παρὰ τῷ πατρὶ, συνεγυμνάζοντο καθ' ἑκάστην· ἐν οἷς Γεώργιος ὁ Καστριώτης διεκρίνετο, ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκενδέρβεης, καθ' οὗ ὁ Μωάμεθ ἦλθε βραδύτερον εἰς πάλην μακρὰν, ἐναγώνιον καὶ λυσσώδη. — Ἠρᾶτο μετ' ἐνθουσιασμοῦ τῆς τε μουσικῆς καὶ ζωγραφικῆς, καὶ ἤσκει ἑαυτὸν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν γλυπτικήν· ἡ δὲ κυρία αὐτοῦ ἐνασχόλησις καὶ σπουδὴ ἦν ἡ τῶν πολεμικῶν τεχνῶν δι' ὧν καὶ ἐζήτησε παρὰ τὰς ἄλλας ἀνακαλύψεις καὶ βελτιώσεις, νὰ βελτιώσῃ καὶ τὴν τοῦ κανονίου ὑπηρεσίαν, ἡ χρῆσις τοῦ ὁποίου ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸν αἰῶνα αὐτοῦ. Ἡ ἀστρολογία ἐγένετο ἐπίσης μια τῶν εὐνοϊκῶν ἐνασχολήσεων αὐτοῦ, γνωριζοντος πολλάκις νὰ μετχειριζηται τὰς ἐξ αὐτῆς γνώσεις πρὸς τὸ δεικνῦναι ἑαυτὸν τὰ μέγιστα ἰσχυρὸν διὰ τῶν πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως ἑρμηνειῶν καὶ ἐξηγήσεων αὐτοῦ. Ἐγνώριζε δὲ, παρὰ τὴν Ἀραβικὴν, τὴν ἀποκλειστικῶς τοῖς νόμοις τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῇ θρησκείᾳ τοῦ Μωάμεθ καθιερωμένην, γλώσσας ἄλλας· οἷον, τὰς Περσικὰς διαλέκτους, τὴν Ἑλληνικὴν, Γαλλικὴν καὶ λοιπάς. — Ἡ ἰδιοσυγκρασία αὐτοῦ ἦν ἄστατος καὶ σφοδρά· δαμαζόμενος δὲ ὑπὸ τῶν παθῶν, ἐξετέλει πράξεις σκληρότητος ἀπαραδειγματίστου.

Τοιοῦτος ὁ πρίγγιψ ὅστις, ἀναβὰς ἐν ἔτει 1451 τὸν θρόνον τῶν Ὀθωμανῶν, προώρισται πρὸς μὲν τὸ γένος αὐτοῦ, ἀντικείμενον δόξης καὶ μεγαλείου, πρὸς δὲ τὸν

χριστιανισμὸν τρόμου καὶ δυστυχημάτων τρομερῶν νὰ νὰ παρέχῃ ἀναμνήσεις.

Ὁ σκοπὸς ἁπασῶν αὐτοῦ τῶν προσπαθειῶν, ἡ ἰδέα ἡ τὴν φιλοδοξίαν κατέχουσαν ἢ νὴ κατάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς ἣν καὶ παρεσκευάσθη δι' ἀπείρων ἐργασιῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἤρξατο τῆς κατασκευῆς φρουρίου τινος (παρὰ μὲν τῶν τούρκων Γενὶ χισσὰρ, παρὰ δὲ τῶν χριστιανῶν Νεόκαστρον λεγομένου), ἐν τινι κώμῃ, δύω λεύγας ἀπὸ τῆς Κωντινστανουπόλεως ἀπεχούσης, ἐπὶ τῆς βορείου τοῦ Βοσπόρου ὄχθης, ἀπέναντι τοῦ παρὰ τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας ᾠκωδομηθέντος.

Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔστειλε πρὸς τὸν σουλτάνον πρέσβεις ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἔργου· ἀλλ' ὁ Μωάμεθ οὐ μόνον ἠρνήθη πρὸς αὐτοὺς αὐθαδῶς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐφοβέρισεν ὅτι ζωντανοὺς θὰ ἐκδάρῃ τοῦ λοιποῦ τοὺς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πεμπομένους ἵνα ἐμποδίσωσιν αὐτὸν τοῦ κτίζειν πύργους καὶ φρούρια ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χώρᾳ

Περαιωθέντος τοῦ φρουρίου τούτου, ἐξήρχοντο οἱ ἐν αὐτῷ φρουραὶ καὶ λεηλατοῦσαι καὶ καταστρέφουσαι τὰς περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν χώρας ἄχρι τῶν τειχῶν αὐτῆς, ἐπέστρεφον πλήρεις λαφύρων. Ἐκ τῶν ἐκδρομῶν τούτων συνέβησαν πολλοὶ μεταξὺ χριστιανῶν καὶ τούρκων ἀκροβολισμοὶ, εἰς ἕνα τῶν ὁποίων, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐφονεύθησαν τοῦρκοι, ὁ Μωάμεθ διέταξε τὴν σφαγὴν ἁπάντων τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως γεωργούντων καὶ θερίζόντων χριστιανῶν. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος διέταξε νὰ κλεισθῶσιν αἱ τῆς πόλεως πύλαι, εἰσάξας προηγουμένως τροφὰς ἱκανὰς ἐν αὐτῇ καὶ πρέσβεις περὶ εἰρήνης εἰς τὸν σουλτάνον ἐπέμψατο· ἰδὼν δὲ τὴν ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων καὶ ἐννοήσας τοὺς ὀλεθρίους αὐτοῦ σκοποὺς, ἔπεμψε μηνύων εἰς τοὺς δυτικοὺς βασιλεῖς τοὺς τοῦ σολτάνου διαλογισμοὺς καὶ τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς κίνδυνον, ἂν δὲν συνδράμωσι τὴν κινδυνεύουσαν αὐτοῦ πόλιν· ἀνενέωσε δὲ πρὸς περισσοτέραν πειθὼ τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἕνωσιν καὶ ὑπεδέχθη μετὰ τιμῆς μεγίστης τοὺς ἐλθόντας παρ' αὐτῷ πρέσβεις τοῦ πάππα, ὃ οὐκ ὀλίγον παρώξυνε τοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ζηλωτὰς, καὶ προὐξένησε ἔριδας καὶ πικρίαν μεταξὺ λαοῦ καὶ βασιλέως. Ἀλλ' ὁ πρὸς ἕνωσιν τῶν δύω ἐκκλησιῶν ζῆλος τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἰσχυσεν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην περιεποίησεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν λατίνων βοήθειαν, οἵτινες ἀφῆκαν ἀνοήτως τὸ τοῦ χριστιανισμοῦ προπύργιον ἀσθενὲς ἕρμαιον εἰς τὸν ἄσπονδον τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος ἐχρθόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ βαθεία κατέλαβε κατάπληξις τοὺς ἐν τῇ πόλει, οἵτινες, καί τοι πρὸ πολλοῦ περιμένοντες, τὴν τοῦ Μωάμεθ ἔφοδον ταύτην, οὐδὲν ἔπραξαν πρὸς ἀμυναν· ἡ ἀπελπισία κατέλαβεν ἅπαντας πρὶν ἔτι ἴδωσιν ἀρχομένην τὴν πολιορκίαν. Διέτρεχον δὲ ἐν τῷ λαῷ προφητεῖαι ἀπαίσιοι, αἵτινες ἀποβαίνουσι δυστυχῶς ἀείποτε ἀληθεῖς, ὡς ἱκαναὶ ν' ἀφαιρέσωσι τὸ θάρρος, καὶ νὰ καταπλήξωσι τὰς εὐγενεστέρας τῶν ψυχῶν. Ἀρχαία τις προφητεία ἔλεγεν ὅτι ἔθνος τι διὰ θελῶν ὡπλισμένον θέλει καταλάβει ποτε τὴν Κωνσταντινού πολιν καὶ ἐξολοθρεύσει τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος. Ἐλέγετο δὲ ὁμοίως καὶ ἡ ἀνακάλυψις τῶν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ γεγραμμένων πινάκων, ἐν οἷς εὑρίσκοντο γεγραμμένα τὰ τῶν αὐτοκρατόρων ὀνόματα μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου, ἐν ᾧ καὶ ὁ κατάλογος διεκόπτετο. — Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶχεν ἤδη ἀπολέσει τοσοῦτον πᾶν αἴσθημα εὐγενὲς, αἱ μεταξὺ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς ἐκκλησίας ἔριδες εἶχον τοσοῦτον ἐξασθενήσει τὰς δυνάμεις καὶ διαφθείρει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὥστε ἀνεφαίνοντο μεταξὺ τοῦ λαοῦ οἱ προτιμῶντες τὴν τουρκικὴν τῆς ῥωμαϊκῆς δυναστείας, καὶ ὅτε ὁ παντὸς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐχθρὸς ἐκλόνει ἔτι ἐκ θεμελίων τὰ τείχη αὐτῶν δὲν ἔπαυν τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἔριδας καὶ διαμάχας.

Ἀλλ' οἱ τοῦρκοι δὲν ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν δὲν παραδέχετο. εἰμὴ προφητείας αἰσίους, ὧν μία ἀνέφερε καὶ τὴν ἑξῆς τοῦ προφήτου μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συνδιάλεξιν.» «Ἠκούσατε ὁμιλοῦντος τινος περὶ πόλεως, ἧς ἡ μὲν μία πλευρὰ πρὸς τὴν γῆν, αἱ δὲ δύω πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκτείνονται; — Ναὶ. ἀπόστολε τοῦ θεοῦ. — Ἡ τελευταία ὥρα οὐκ ἐλεύσεται πρὶν ἢ ἁλωθῇ αὕτη ὑπὸ 70,000 χιλιάδων υἱῶν τοῦ Ἰσαὰκ, οἵτινες πλησιάζοντες τὰ τείχη αὐτῆς θέλουσι προσφέρει τοὺς ἑξῆς λόγους. «Εἷς ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Θεὸς ἔστι μέγας.» Καὶ τότε τὸ πρὸς θάλασσαν μέρος τῶν τειχῶν κρημνισθήσεται, κατόπιν δὲ αὐτοῦ τὸ δεύτερον, καὶ τελευταῖα τὰ πρὸς ἤπειρον τείχη, δι' ὧν εἰσελεύσονται οἱ νικηταί.»

Τὴν μετὰ τὸ Πάσχα παρασκευὴν, 6 Ἀπριλλίου 1453, ὁ Μωάμεθ ἐφάνη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἱδρύσας τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὄπισθεν τὸ ἀντικρυ τῆς πύλης Καλιγαρίας λόφου. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ συνέκειτο ἐκ 250,000 ἀνθρώπων, 100000 ἱππεῖς κατεῖχον τὰς ὀλίγον ἀπομεμακρισμένας πεδιάδας, 100000 δὲ πεζοὶ κατεῖχον τὴν δεξιὰν καὶ 50000 τὴν εὐώνυμον πτέρυγα, ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῶν ὁ σουλτάνος ὑπὸ 15000 περιστοιχούμενος. Ὁ δὲ τὸν Βόσπορον κατακαλύψας ὑπὸ τὸν ναύαρχον. Παντολόγην στόλος συνέκειτο ἐκ 3000 πλοίων. Ἀλλὰ καὶ τὸ πυροβολικὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἧττον ἦν φοβερόν. Οὔγγρός τις χύτης ὀνόματι Ὀρμπὰν, κακῶς πληρονώμενος ὑπὸ τῆς αὐλῆς τῶν Βυζαντινῶν καὶ λειποτακτήσας, ἦλθε νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τῷ Μωάμεθ, κατὰ διαταγὴν τοῦ ὁποίου ἔχυσε κανόνιον ὁλκῆς μεγίστης, ὅπερ τεθὲν ἐπί τινος παραθαλασσίου πύργου, ἐδοκιμάσθη κατά τινος ἐνετικοῦ πλοίου ἐκεῖθεν διαβαίνοντος καὶ ἐν ἀκαρεῖ καταποτισθέντος. Τότε ὁ Μωάμεθ διεταξε τὴν κατασκευὴν ἑτέρου κανονίου, μεγέθους διπλασίου, καὶ τοῦ μεγίστου βεβαίως ὅσων ἡ ἱστορία μνημονεύει. Τὸ κανόνιον τοῦτο ῥίπτον σφαῖρες ἐκ λίθου 12 παλάμας περιφέρειαν ἐχούσας καὶ ἕλκον 12 στατήρων ζύγιον, μετεκομίσθη πρὸ τῆς πύλης τοῦ Σαραίου εἰς Ἀνδριανούπολιν. Τὴν προσδιωριτθεῖσαν πρὸς ἐκκένωσιν αὐτοῦ στιγμὴν ἡ πόλις ὑπὸ νέφους καπνοῦ κατεκαλύφθη, καὶ ὁ κρότος ἠκούσθη εἰς πολλῶν μιλλίων ἀπόστασιν. Ὁ Μωάμεθ ἀντήμοιψεν μεγαλοδώρως τὸν Οὔγγρον, καὶ. ἀποφασισθείσης τῆς πολιορκίας, διέταξε νὰ μετακομίσωσιν αὐτὸ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα στηθὲν ἀμέσως, δὲν παρέσχεν εὐτυχῶς τὰς προσδοκωμένας ὠφελείας, διότι οὐ μόνον πολὺν ἀπῄτει τὸν χρόνον τῆς πληρώσεως, καὶ πολλοὺς τοὺς πληρούντας, ἀλλὰ καὶ κατασυντριβὲν πολλὰς ζημίας ἐπέφερε, καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν αὐτοῦ συνέτριψεν. — Ἐκτὸς δὲ τοῦ τηλεβόλου τούτου εἶχε 14 ἄλλας κανονοστοιχίας, δι' ὧν ἐκεραύνου ἀδιακόπως τὰ τῆς πόλεως τείχη.

Ἀλλ' ἄλλως εἶχον τὰ κατὰ τὸν στρατὸν καὶ τὴν πρὸς ἄμυναν ἑτοιμασίαν τῶν Ἑλλήνων· διότι οὐχὶ μόνον ἡ ἠθικὴ ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς ἰσχὺς, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν ἱκανῶν ἐστεροῦντο. Γενομένης, δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ Κωνσταντίνου, τῆς ἀριθμήσεως τοῦ στρα-

τοῦ δὲν εὑρέθησαν ὡπλισμένοι καὶ μικρὰν πολέμου ἐπιθυμίαν ἔχοντες εἰμὴ 5000 Ἑλλήνων, 2000 ξένων, καὶ 4, ἕως 5 χιλ. γενουτνσίων, ἐπικούρων δίκην προσελθόντων τῇ πόλει. Ἡ ἀσθενὴς καὶ πάσης στρατιωτικῆς ἀρετῆς καὶ πειθαρχίας ἄμοιρος αὕτη δύναμις διεμοιράσθη εἰς 10 θέσεις, ὧν αἱ δύω ἐφυλάσσοντο ὑπὸ μόνων τῶν ἀξιωματικῶν, τὸ ὁποῖον δεικνύει κατὰ πόσον ἐμαράνθη καὶ παρήκμασε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ τοσοῦτον αὐτοῖς τότε μάλιστα ἀναγκαία στρατιωτικὴ τέχνη, αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα ἐνεπιστεύθησαν εἰς τοὺς γενουέζους, ἑνετοὺς, ῥώσσους καὶ γερμανούς. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία διεφθαρεῖσα καὶ ἐξευτελισθεῖσα, ἐφαίνετο ὡς καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐγκαταλειμμένη.

Τολμηρά τις τοῦ σουλτάνου ἰδέα συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς τὴν ἐπίσπευσιν τοῦ τέλους τῆς πολιορκίας. Ἡ τοῦ λιμένος εἴσοδος ἐφράττετο ὑπὸ πολυπληθῶν ἁλύσσων, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν δεδεμένων, καὶ τὴν τῶν ἐχθρικῶν νηῶν διάβασιν ἀπειργόντων. Ἀλλ' ὁ Μωάμεθ ἠβουλήθη νὰ μετεγάγῃ ἄλλως πως ἐκ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν λιμένα τὸν μέγαν αὐτοῦ στόλον. Ἡ διὰ τοῦ προαστείου τοῦ Γαλατᾶ διὰ ξηρᾶς πρὸς τὸν λιμένα ὁδὸς κατεῖχε μῆκος λευγῶν δύω· ταύτην δὲ καταχαλύψας ὑπὸ δρυόχων καὶ διὰ λίπους πυκνοῦ ἐπιχρίσας, μετεκόμισε μέχρι τοῦ λιμένος ἑβδομήκοντα μεγάλα πλοῖα. Ἡ τοῦ στόλου αὕτη γηίνη πορεία ἦν πλήρης θριάμβου· ὁ ναύαρχος ἑκάστης νηὸς ἵστατο πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ καταστρώματος, ὁ πηδαλιοῦχος πρὸς τὰ ὀπίσω, τῶν ἱστίων ἁπάντων ἀναπεπταμένων, καὶ τῶν σαλπίγγων ἐν θριάμβῳ ἠχούντων.

Ὁ ἥλιος τῆς ἐπιούσης ἔδειξεν εἰς τοὺς δυστήνους πολιορκουμένους τὸν ἀπαίσιον καὶ φοβερὸν τῶν τούρκων στόλον, ὡς διὰ θαύματος ὑπὸ τὰ τείχεα τοῦ λιμένος μετενεχθέντα, καὶ ἤδη τὴν ἐνέργειαν τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ πυροβολικοῦ δοκιμάζοντα. Τέλος δὲ, καταπεσόντων καὶ ἀσθενῶς ἀνακαινισθέντων τῶν πλείστων μερῶν τῶν τειχῶν, ὁ Μωάμεθ διεκήρυξεν εἰς τὸν αὐθάδη αὐτοῦ στρατὸν τὴν γενικὴν τῆς 29 Μαΐου ἔφοδον Οἱ δερβίσαι διέτρεχον τὸ πεδίον ἐξορκίζοντες τοὺς μουσουλμάνους, ἐπ' ἐνόματι τοῦ προφήτου, ἵνα ἱδρύσωσι τὴν τῆς ἡμισελήνου σημαίαν ἐπὶ τῶν ἐπαλξεων τῶν ἀπίστων. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αἱ σάλπιγγες ἐσήμανον φωτοχυσίαν γενικήν· καὶ ἐν τῷ ἅμα ἅπασαι αἱ κατὰ μῆκος τοῦ Βοσπόρου ἱδρυθεῖσαι σκηναί, αἱ ἐπὶ τοῦ Γαλατὰ διεσπαρμένοι κολωνοί, καὶ ἅπας ὁ στόλος, κατεκαλύφθησαν ὑπὸ πυρῶν καὶ φώτων. Οἱ πολιορκούμενοι βλέποντες ἑαυτοὺς ὑπὸ ἀπλέτου πυρὸς οὕτω περικυκλουμένους ἀφῆκαν νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν τῇ πενθίμῳ καὶ ἀδήμονι αὐτῶν διανοίᾳ ἡ ὑποψία, ὅτι πῦρ ἄπλετον ἐκ θεοῦ κατακαλύπτει τήν τε θάλασσαν, τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ τὰ στρατόπεδα. Ἡ σκηνὴ ἦν ἀπαίσιος καὶ φρικώδης. Ἀφ' ἑνὸς τὸ πῦρ, τὸ φωτίζον καὶ ἀπαισίους παριστὸν τοῖς πολιορκουμένοις τὰς ἀγρίας τῶν πολιορκούντων ὄψεις καὶ τὰς βάρβαρους αὐτῶν πανοπλίας, αἱ ἄτακτοι, αἱ θριαμβευτικαὶ φωναί, οἱ ἀλλαλαγμοί, οἱ κρότοι καὶ οἱ θοριβώδεις ἦχοι τῶν βαρβάρων παιάνων ἠχούντων ὡσεὶ σαλπίγγων θανάτου εἰς τὰ ὦτα τῶν καταπεπληγμένων βυζαντινῶν· ἀφ' ἑτέρου σιωπὴ καταχθόνιος, ἀπελπισία φρικώδης καὶ θρῆνοι ὑπόκωφοι καὶ πεῖσμα σιγαλέον, ὑπὸ τῆς θρησκείας ἀναπτερούμενον κάποτε· ἰδοὺ τί διέτρεχεν εἰς τοὺς δύω τούτους στρατούς!

Τὰ ἄσματα λοιπὸν καὶ οἱ τῶν δερβισῶν χοροὶ εἰδοποίησαν αὐτοὺς ὅτι οἱ τοῦρκοι πανηγυρίζουσι ἐκ τοῦ προτέρου τὴν νίκην αὐτῶν. Πανταχόθεν δὲ τοῦ στρατοῦ ἀντήχει, φεύγουσα πρὸς τὰ ὕψη, ἡ ἀπαίσιος τοῦ θριάμβου φωνή. «Εἷς ὁ Θεὸς, καὶ Μωάμεθ ὁ προφήτης αὐτοῦ!»

Ἀλλ' ἐν τῇ πόλει συνέβαινέ τι διόλου διάφορον· Ἡ ἀπελπισία κατέλαβε τὰς ψυχὰς ὅλων, οἵτινες τρέχοντες φύρδην μιγδὴν, ἐρρίπτοντο εἰς τοὺς πόδας τῆς Θεοτόκου ὡς ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ θανάτου στιγμῇ εὑρισκόμενοι· καὶ μόνα τὰ πένθιμα τοῦ Κύριε ἐλέησον ἄσματα, ἀντεπεκρίνοντο κατὰ τὴν ἀπαίσιον ἐκείνην νύκτα εἰς τὰ αὐθάδη καὶ ὑπερήφανα τῶν πολιόρκούντων ἄσματα, καὶ τοὺς ἀγρίας χαρᾶς ἀλλαλαγμοὺς ἐκείνους. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ συνοδευόμενος, ἦλθεν εἰς τὴν παράκλησιν, τὴν ἐν τῇ ἐκκλησιᾳ τῆς ἁγίας Σοφίας· καὶ, ἐξομολογηθεὶς δημοσίᾳ, μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἐν τῷ μέσῳ πλήθους ἀπείρου κλαίοντος καὶ σπαραξικαρδίως στενάζοντος καὶ θρηνοῦντος. Ἀναβὰς δ' ἑπομένως τὸν ἵππον αὐτοῦ, διέτρεχεν ἁπάσας τὰς θέσεις, ἕκαστον εἰς θάρρος καὶ εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος παρακινῶν.

Ἡ ἔφοδος ἤρξατο ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ περιέλαβεν ἐν ἀκαρεῖ ἅπασαν τὴν τῶν τειχῶν σειρὰν ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης. Οἱ Ἕλληνες ἀντίσταντο γενναίως κατὰ τῶν ἐχθρικῶν προσβολῶν, ὅτε, τοῦρκοι τινες, εἰσχωρήσαντες δυστυχῶς ἐν τῇ πόλει, διά τινος κακῶς φυλασσομένης πύλης, ἐπετέθησαν ὄπισθεν κατ' αὐτῶν. Ὁ τρόμος τότε κατέλαβεν ἁπάσας αὐτῶν τὰς τάξεις, οἱ δὲ τοῦρκοι ἐκ τούτου καὶ τῆς ἀταξίας αὐτῶν ὠφελούμενοι, εἰσέρρευσαν τότε ὡσεὶ χείμαρρος πανταχόθεν. Ὁ αὐτοκράτωρ ὡρμησεν γενναίως πρῶτος κατὰ τῶν πολεμίων, τὸν θάνατον συγχρόνως ἐπικαλούμενος, καὶ « Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν χριστιανὸς νὰ πάρῃ τὴν κεφαλήν μου» ἀνακράζων. Τότε ῥομφαία ἐχθρικὴ πατάξασα ἔρριψεν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων θυμάτων. Οἱ κάτοικοι· ὡρμησαν παμπληθεὶ, καταφύγιον ζητοῦντες πρὸς τὸν λιμένα, οὗτινος ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦτον ἔτι κύριος· ἀλλ' ἡ μὲν ἔξοδος ἦν στενὴ, τὸ δὲ πλῆθος τοσοῦτον, ὥστε ὀλίγιστοι μόνον περιεσώθησαν. Τότε οἱ φυγόντες συνεσωρεύοντο φύρδην μίγδην πρὸς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, θαῦμα τι περιμένοντες. «Ἀλλ' οὐδὲν θαῦμα, λέγει ἱστορικός τις, ἐπέπρωτο νὰ σώσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν! » Αἱ πύλαι τῆς ἐκκλησίας κατεκόπησαν διὰ τοῦ πελέκεως· οἱ πορθηταὶ ἐχύθησαν ὡς χείμαρρος ἐπὶ τῶν ἐθῶν, ὑπ' οὐδενὸς ἀναχαιτιζόμενοι ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς, τοῦ φόνου, τῆς λεηλασίας καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, ἅτινα παρέχει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ λύσσα μετὰ τῆς ἀπεριορίστου ἰσχύος καὶ ἐξουσίας. Οὐδὲ οἱ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων λυγμοί, οὐδὲ αἱ τῶν παιδων καὶ τῶν νηπίων σπαραξικάρδιοι φωναί, οὐδὲ αἱ τῶν πληγωμένων παρακλήσεις ἐτάραττον τὴν θηριώδη αὐτῶν ψυχήν· οἱ πορθηταὶ, ὑπὸ τῆς νίκης μεμεθυσμένοι, κατήντησαν ἀχαλίνωτοι. Ἡ νεότης, τὸ κάλλος, ὁ πλοῦτος ἀπεφάσιζον τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρομαλέων ἐκείνων πλασμάτων, λείαν ἄφθονον καθισταμένην διὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ πολέμου. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐδένοντο διὰ σχοινίου ἄνευ διακρίσεως φύλλου ἢ τάξεως· αἱ δὲ γυναῖκες διὰ τῶν ζωνῶν καὶ τῶν ὑφασμάτων αὐτῶν! Οἱ ναοὶ τοῦ ὑψίστου ἔλαβον μετ' ὀλίγον τὴν αὐτὴν τύχην. Αἱ τῶν ἁγίων εἰκόνες, ἀποσπασθεῖσαι ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ κατασυντριβεῖσαι, κατεπατήθησαν καὶ περιεφρονήθησαν· τὰ ἅγια σκεύη ἐπωλήθησαν καὶ κατεστράφη-

σαν. Ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς περιεφέρετο εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ σαρίκιον γενιτσάρου περὶ τὴν κεφαλήν· αἱ ἱεραὶ τράπεζαι καὶ οἱ βωμοὶ ἐβεβηλώθησαν· τινὲς αὐτῶν ἐχρησίμευσαν εἰς τὰ γεύματα τῶν νικητῶν, ἄλλαι ὡς κλῖναι, καί τινες εἰς φάτνας μετεσχηματίσθησαν, ἵνα πληρωθῇ, ὡς λέγει σύγχρονός τις συγγραφεὺς, τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ἀμώς. «Θέλω ἐκδικηθῆ τοὺς βωμοὺς τῆς Βετέλ· αἱ τράπεζαι τῆς θυσίας ῥιφθήσονται χαμαί, καὶ τὸ πλῆρες προμαχόνων παλάτιον, αἱ ἐξ ἐλέφαντος οἰκοδομαὶ καὶ σὺν αὐταῖς ἄλλαι κατεστραφήσονται· μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ ὁ θόρυβος τῶν ᾀσμάτων σας· διότι ἤγγικε τὸ τέλος τοῦ λαοῦ μου, οὗ τινος οὐκ ἀναβληθήσεται ἐπὶ πλέον ἡ ἡμέρα της τιμωρίας, καθ' ἣν οἱ θόλοι τῶν ἀντηχήσουσιν ὑπο τοῦ πλήθους τῶν κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν.»

Ἡ πολιορκία διήρκεσε πεντήκοντα τρεῖς ἡμέρας, ἁλωθείσης δὲ τῆς πόλεως, ὁ Μωάμεθ εἰσήλασεν δὲ ἐν θριάμβῳ ἐν αὐτῇ καὶ φθὰς πρὸ τῆς Ἁγ. Σοφίας, κατέβη τοῦ ἵππου, ἵνα περιεργασθῇ τὴν μεγαλοπρεπῆ τῶν Βυζαντινῶν μητρόπολιν, ἧς ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὸν ὄγκον, καὶ τὰ ἄπειρα πλούτη. Ἐκ δὲ τοῦ θόλου αὐτῆς κατερχόμενος καὶ παρατηρήσας στρατιώτην τινα ἐνασχολούμενον εἰς τὴν τῶν μαρμαρίνων τοῦ ἐδάφους πλακῶν ἀπόσπασιν, ἐπάταξεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀκινάκου λέγων. «Εἰς σᾶς παρήτησα τὰ λάφυρα· αἱ οἰκοδομαὶ εἶναι κτῆμα ἐμόν.» Διέταξε δὲ τότε τοὺς δερβίσας νὰ προσκαλέσωσιν εἰς προσευχὴν τοὺς πιστοὺς, δώσας αὐτὸς πρῶτος τὸ παράδειγμα, προσευχηθεὶς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Μετὰ δὲ τὰς θρησκευτικὰς ταύτας προπαρασκευὰς ἐζήτησε τὸ τοῦ αὐτοκράτορος σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκαλύφθη μετ' ὀλίγον, ὑπὸ σωρὸν πτωμάτων, ὑπό τινων βασιλικῶν ἐμβλημάτων διακριθὲν καὶ τῶν πορφυρῶν ἐμβάδων τῶν ὑπ' ἀστερίσκων χρυσῶν διακεκοσμημένων. Ἀποκόψας δέ τις τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἤνεγκεν αὐτὴν τῷ σουλτάνῳ, ὅστις τὴν ἔθεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἐφίππου τοῦ ἀνδριάντος. Ἰουστινιανοῦ.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ σουλτάνος, εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ μεγαλοπρεπῆ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἀνάκτορα, ἐξεφώνησε τὸ περσικὸν τοῦτο δίστιχον,

Ἡ ἀράχνη τὸν ἱστόν της ἐν τοῖς βασιλείοις,
Ἥσυχα κατασκευάζει,
Καὶ ἡ γλαὺξ ἡ ἀπαισία ἐν τοῖς ἐρειπίοις
τοῦ Εὐφρασιάβου κράζει·

καθὼς ὁ μέγας ἐκεῖνος τῆς Καρχηδόνος ἐκπορθητὴς, ὁρῶν τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐπὶ ἑπτακόσια ἔτη ἀκμάσασαν πόλιν, καὶ γῆς τοσαύτας δε καὶ νήσων καὶ θαλάσσης ἐπάρξασαν, τότε δὲ ἄρδην τελευτῶσαν εἰς πανωλεθρίαν ἐσχάτην, καὶ συνιδὼν ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τύχης μεταβληθήσονται, λέγεται ὅτι δακρύσας, ἀνεφώνησε τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο·

Ἔσσεται ἦμαρ, ὅταν ποτ' ὀλώλη Ἴλιος ἱρὴ
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο (1).

Ἐγκαταλείψας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ὁ Μωάμεθ ἔπαυσε τὴν τετάρτην τὸν φόνον καὶ τὴν λεηλασίαν, ἀπέδωκε τιμὰς ἐπικηδείους τῷ Κωνσταντίνῳ, καὶ μέγαν ἀριθμὸν αἰχμαλώτων ἀπελευθερώσας, ἐπροσπάθησε νὰ πληρώσῃ πάλιν κατοίκων τὴν πόλιν, παραχωρῶν τοῖς ἡττηθεῖσι τὴν ἐλευθέραν τῆς θρησκείας αὐτῶν ἐξάσκησιν, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κράτους. Ἡ αὐτοκρατορία τῶν τούρκων εὗρεν ἐπὶ τέλους πρωτεύουσαν ἀξίαν αὐτῆς.—Ἑπτάκις ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ πεντάκις ὑπὸ τῶν τούρκων πολιορκηθεῖσα, ἡ πόλις αὕτη ἀντέστη ἀείποτε, μέχρι τῆς τελευταίας ταύτης συμφοράς.

Ἀλ. Ἰωαννίδης.

(1) Ἴδε τὴν παθητικωτάτην ταύτην περιγραφὴν, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Πολυβίου ἐρώτησιν, ἀμιμήτως ἐκτεθειμένην ὑπὸ Ἀππιανοῦ, ἐν Λιβυκῇ, 132.

ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΠΙΟΡΚΙΑ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

Α'.

Αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἤρχιζον ἤδη νὰ παίζωσι μὲ τοὺς χρωματισμένους φεγγίτας φαιδροῦ πύργου, σταδίους τινας ἀπέχοντος τοῦ Λονδίνου, εἰς τὸ δάσος τοῦ Οὐινδσὸρ, ὅτε ἠνεώχθη παράθυρόν τι αὐτοῦ, ἐπὶ ἐξώστου στηριζόμενον. Τὸ παράθυρον τοῦτο ἔβλεπεν εἰς κῆπον, ὅθεν τὰ ἀνθισμένα κρῖνα καὶ τὸ αἰγόκλημα ἀνέδιδον τὰς τερπνὰς εὐωδίας των. Τὰ εὔκαμπτα στελέχη τοῦ ἰάσμου καὶ τῆς κληματήτιδος περιεπλέκοντο, διὰ ποικίλων ἑλιγμῶν, ἐπὶ τῶν θόλων καὶ τῶν ὀδοντωτῶν ἀραβουργημάτων τοῦ κτιρίου. Ἡ τερπνὴ αὕτη κατοικία ἐφαίνετο προωρισμένη εἰς τὸ νὰ ᾖναι ἡ Ἐδὲμ, τὸ γαληνιαῖον καταφύγιον τοῦ εὐτυχοῦς ἔρωτος· καὶ ὅστις ἤθελεν ἰδεῖ τὰς δύο ὡραίας κεφαλὰς, αἵτινες αἴφνης ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν ἐξώστην, ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἡ ἰδέα του αὕτη ἦτο πραγματικότης. Ὁ ποιητὴς ἤθελεν ἀναφωνήσει· «εἶναι ὁ Ῥωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλίττη, ἀποχαιρετῶντες ἀλλήλους εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας καὶ εἰς τὸ πρῶτον κελάδημα τῆς ἀηδόνος.

— Ἄρρη, ἀγαπητὲ Ἄρρη, ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη· διὰ τί ἡ τόση σου βία ν' ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰς τρυφερὰς περιποιήσεις μου; ἔλεγεν ἡ νέα γυνὴ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἐφαίνετο ὁ σύζυγός της.

— Φιλτάτη Ἰωάννα, πλέον σοῦ καταρῶμαι τὸ ἀναπόφευκτον καθῆκον, τὸ ὁποῖον μὲ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας σου· ἀλλ' ὁ Ἐδουάρδος διέταξε, καὶ ὅταν πρόκηται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, ὅταν πρόκηται νὰ ὑπακούσῃ τις, ἢ νὰ ἀτιμασθῇ, ἡ ἐκλογή μου ἐδύνατο νὰ ᾖναι ἀμφίβολος;

— Ὦ θεέ μου! πόσον σκληρὰ πρέπει νὰ ᾖναι ἡ ἀπουσία σου, ἐὰν κρίνω ἀπὸ τὰς βασάνους τὰς ὁποίας ἀπὸ τοῦδε δοκιμάζω. Καὶ ἡ νέα μὲ τοὺς βραχίονάς της περιέβαλλε τὸν τράχηλον τοῦ συζύγου της, ὡς διὰ νὰ τὸν κρατήσῃ δι' αὐτοῦ τοῦ γλυκυτάτου δεσμοῦ.

Εἰς τὴν ἐπίμονον ἀντίστασίν της, ἡ μέλαινα, ὡς ὁ ἔβαινος, κόμη της ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἀλαβαστρίνου λαιμοῦ της, δίκην καλύμματός τινος παρθενικοῦ· ἦν δὲ τοσοῦτον ὡραία εἰς αὐτὴν τὴν ἀγνὴν ἀταξίαν, ὥστε ἐνδόμυχος ἀντίδρασις ἠγέρθη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ νέου συζύγου. Δὲν εὗρισκε πλέον τὴν δύναμιν ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς λατρευομένης συμβίας του· ἐδίστασεν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη, ἀλλὰ τέλος ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος ἐξυπνήσασα ζωηρὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ἐθριάμβευσεν κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίπονον πάλην.

— Ὑγείαινε, ἄγγελε τῆς ζωῆς μου! ἀνέκραξεν ὁ Ἄρρης, εἴθε ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἔρωτός μας νὰ σὲ προστατεύῃ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου! Εἴθε ποτὲ νὰ μὴν ἐξορίσῃς ἀπὸ τὴν καρδίαν σου καὶ τὴν μνήμην σου τὸν ἐραστήν, ὅστις ἔδρεψεν εἰς τὰ τρέμοντα χείλη σου τὸ πρῶτον φίλημα τοῦ ἔρωτος.

— Ποῖος ἄλλος, ὦ ἀγαπητὲ τῆς καρδίας μου, θέλει δυνηθῇ νὰ καθέξῃ μίαν στιγμὴν τὸν στοχασμόν μου! Ἐγὼ νὰ σὲ λησμονήσω; ποτέ! ποσάκις εἰς τὰς θλιβερὰς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας σου, οἱ ὀφθαλμοί μου θέλουν πλανᾶσθαι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις μέλλει νὰ σ' ἐπαναφέρῃ πρός με· ἐγὼ νὰ σὲ λησμονήσω, Ἄρρη! διατί ἡ φρικώδης αὕτη ὑποψία; φίλε! ὁ Θεὸς μᾶς ἀκούει, ἀνέκραξεν ἡ νέα γυνή, μὲ ἐμπνευσμένον ὕφος, ὁ Θεὸς ἂς δεχθῇ τοὺς ὅρκους μου ἐνώπιον τοῦ ἡλίου, ὅστις μᾶς φωτίζει! ἐὰν ποτὲ ἡ ἀγενὴς καρδία μου ἤθελεν ἀγαπήσῃ ἄλλον παρὰ τὸν σύζυγόν μου, ἂν ποτὲ ἐλησμόνουν τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ὡρκίσθην εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον μετ' εὐτυχίας καὶ οἰκειοθελῶς ἐδέχθην σύζυγόν μου, εἴθε νὰ ἦμαι ἐπικατάρατος διὰ παντός! ἐπικατάρατος παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀπόβλητος τῆς περιουσίας σου, ἐξουθενημένη εἰς τὰ ὄμματα ὅλων, καὶ γενομένη παίγνιον καὶ περίγελως τοῦ φρικωδεστέρου ὄχλου· εἴθε νὰ μὲ ἀρνηθῇ πᾶς τις καὶ αὐτὴν τὴν τελευταίαν φιλοξενείαν, καὶ βδελυττομένη παρ' ἄλλων, ἐμπνέουσα ἀποστροφὴν καὶ φρίκην εἰς ὅλους, εἴθε νὰ ἐκπνεύσω ἀπὸ πεῖναν καὶ ταλαιπωρίαν καὶ αἰσχύνην, εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον τόσον θανασίμως ἐλύπησα. Ἄρρη πιστεύεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ τώρα; καὶ ἡ Ἰωάννα ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας εἰς τὸν νέον σύζυγόν της, τὸν ὁποῖον κατεκάλυψε μετὰ παράφορα φιλήματά της.

— Συγχώρησον εἰς τὸν ἔρωτά μου τὰς ὑπερβολὰς τῆς ἀνησυχίας μου, ἀγαπητὴ Ἰωάννα, ἡ εὐτυχία μου διεγείρει τοσαύτας ἀντιζηλίας, ὥστε φόβοι τινὲς μὲ εἶναι συγχωρημένοι· ἀλλ' ὄχι, πιστεύω εἰς σέ, ὡς εἰς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα· ὑγείαινε ἀγαπητὴ Ἰωάννα, ὑγείαινε· καὶ ὡς νὰ ἀμφιβαλλε περὶ τῆς γεναιοψυχίας του, ὁ Ἄρρης ἐρρίφθη πρὸς τὴν κλίμακα, κάτωθεν τῆς ὁποίας τὸν περιέμενε ἱππόκομος κρατῶν τὸν ἵππον του ἀπὸ τὸν χαλινόν· μακρὸν καὶ σιωπηλὸν φίλημα ἐπέμφθη ἀκόμη εἰς τὴν δακρυρροοῦσαν σύζυγον ἐπὶ τῶν πτερύγων τοῦ ζεφύρου, ἀκίνητον ἱσταμένην ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καὶ θεωροῦσαν μὲ ὄμμα περίλυπον τὸν κονιορτὸν, ὑψούμενον μακρόθεν ἀπὸ τὸ κάλπασμα τῶν ἵππων.

. . . . . .

Οἱ πολυχρόνιοι πόλεμοι, οἱ ὑποκινηθέντες ἐκ τῆς ἀντιζηλίας τῶν δύο Ῥόδων τοῦ Ὑόρκ καὶ τοῦ Λαγκάστρου, εἶχαν παύσει πρό τινων ἐτῶν. Ὁ Ἐδουάρδος μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους περιπετείας, ἐβασίλευεν ἤδη ὡς κυριάρχης, ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας, εἰρηνοποιηθείσης. Ὁ φιλήδονος καὶ σχεδὸν ἀκόλαστος οὗτος πρίγγηψ, συνήθροισεν εἰς τὴν αὐλήν του ὅλους τοὺς μείναντας ἐκ τῶν ἀνδρείων ὑπερασπιστῶν του. Ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐλευθεριότης του ἦτον ἀπεριόριστος, καὶ ἐξασκεῖτο, ὡς πάντοτε, πρὸς βλάβην τῆς ἡττηθείσης φατρίας. Εἷς μόνος τῶν ὀπαδῶν του, ἐνόσῳ διήρκει ἡ δυσπραγία, ἠρνήθη νὰ συμμεθέξῃ τῶν λαφύρων τῆς ἐξοσθείσης μερίδος· ἡ πολυτέλεια, τὰ πλούτη δὲν εἶχον θέλγητρα δι' αὐτόν, ὁ βασιλεὺς ἀπεπειράθη νὰ τὸν ἑλκύσῃ διὰ τῆς λάμψεως τῶν τιμῶν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀπέβη ἀνωφελές.

Ὁ νέος Ἄρρης Σόρης συνεπολέμησε πολὺν χρόνον μετὰ τοῦ Ἐδουάρδου· τὸν ἠγάπα, διότι τὸν ἐγνώρισε γενναῖον καὶ τὸν εἶχεν ἰδεῖ, ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων, ν' ἀνακτήσῃ δίς τὸν θρόνον του ἐπὶ τῆς αἰχμῆς τοῦ ξίφους· ἀλλ' ὁ Ἄρρης δὲν ἐγεννήθη αὐλικὸς, οὐδ' ἠγνόει οὔτε τὰ λαμπρὰ ἐλαττώματα, οὔτε τὰς κακίας τοῦ ἡγεμόνος· γνωρίζων ἄλλως τὸ ἄστατον τῆς βασιλικῆς εὐνοίας, ὀλίγον φιλόδοξος ὢν, εὐχαριστούμενος εἰς τὴν μετρίαν πατρικὴν περιουσίαν του, ἐπεθύμει μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀφάνειαν τοσοῦτον ἐνθέρμως, ὅσον οἱ ἐπίλοιποι τῶν αὐλικῶν τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως.

Εἰς τοιαύτην τοῦ πνεύματος διάθεσιν εὑρισκόμενος, ἀποχαιρετήσας μιᾷ ἡμέρᾳ τὸν βασιλέα, ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ τέλος δι' ἑαυτὸν καὶ νὰ τελειώσῃ εἰς τὴν μοναξίαν πλησίον τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἤθελε ἐκλέξει, ζωὴν, ἑνωρὶς ἀρχίσασαν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης.

Ἡμέραν τινὰ προσεκλήθη παρὰ τῇ κλίνῃ παλαιοῦ τινὸς στρατιώτου ψυχορραγοῦντος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε ποτὲ ἀκολουθήσει τὸν πατέρα του εἰς τὰς μάχας, καὶ τῷ ἦτο πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος· ὁ Ἄρρης τὸ ἤξευρε, καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν εὐχήν του. Εἰς τὸν Τυρὲλ ἔμενον ὀλίγαι μόνον στιγμαὶ ζωῆς, ἐσύστησεν εἰς τὸν υἱόν τοῦ παλαιοῦ ἀρχηγοῦ του τὴν δεκαπενταετῆ θυγατέρα του, τὴν ὁποίαν ὁ θάνατος ἔμελλε ν' ἀφήσῃ χωρὶς ὑποστηρίγματος. Ἔπειτα ἐξέπνευσεν ἡσύχως καὶ ἄνευ θλίψεως, βέβαιος ὅτι δὲν ἄφινε τὴν κόρην του ἀπροστάτευτον.

Δύο ἔτη ὁ Ἄρρης ἐπηγρύπνει ἐπὶ τῆς Ἰωαννης, ὡς ὁ φιλάργυρος ἐπὶ τοῦ θησαυροῦ του· ἐπώπτευεν αὐτὴν ἀδιακόπως, θεωρῶν μετ' εὐφροσύνης ἀναπτυσσόμενα καθεκάστην τὰ ὡραιότερα προτερήματα· αἴφνης δὲ τὴν ἠγάπησε περιπαθῶς. Κύριος τῆς περιουσίας του, μὴ ἔχων νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών του εἰς οὐδένα, τρέμων μ' ὅλα ταῦτα, διηρεύνησεν ἡμέραν τινὰ τὴν καρδίαν τῆς νέας κόρης· ποίαν δὲ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν ἠσθάνθη, ὅταν ἡ Ἰωάννα μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κάτω νεύοντας, τὰς παρειὰς πλήρεις παρθενικοῦ ἐρυθήματος, συγκεκινημένη καὶ τρέμουσα, νὰ πέσῃ ἄφησεν ἡ χεὶρ της εἰς τὴν ἐδικήν του, εἰς σημεῖον συγκαταθέσεως.

Δύο ἔτη παρῆλθον ἀκόμη μετὰ τὴν εὐτυχῆ ταύτην ἡμέραν· ὁ χρόνος οὗτος ἀπέπτη ὡς ὡραῖον καὶ διαυγὲς ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἀφίνει κατόπιν του τὰς γλυκυτέρας ἐντυπώσεις· ἀλλὰ φεῦ! ποῖος δύναται νὰ ἐλπίσῃ διαρκῆ εὐτυχίαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ὁ Ἐδουάρδος ἔχων νὰ ἐμπιστευθῇ δύσκολον τινὰ ἀποστολὴν παρὰ τῷ πολυμηχάνῳ Δουδοβίκῳ ιά., καὶ θέλων νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτὴν εἰς ἄνθρωπον πιστὸν καὶ ἀσφαλῆ. ἐνθυμήθη τότε τὸν εὐγενῆ καὶ ἀφιλοκερδῆ φίλον, ὅστις μὲ τόσην σταθερότητα ἀπεποιήθη πάντοτε τὰς βασιλικάς του χάριτας· πρὸ πολλοῦ ὁ Ἄρρης δὲν εἶχε φανῆ εἰς τὴν αὐλὴν, ὁ βασιλεὺς τὸν ἐκάλεσε, καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν τόσον πειστικοὶ, ὥστε ἐπὶ τέλους ἐθριάμβευσαν κατὰ τῶν ἀκαταμαχήτων ἀρνήσεων τοῦ συζύγου τῆς Ἰωάννης, κατὰ τῆς ἐνστίκτου προαισθήσεως, ἥτις τῷ ἐπρομήνυε τὰς πικρὰς λύπας, τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἀποχωρισμός, οὗ τινος ἡ διάρκεια ἦτον ἀπροσδιόριστος.

Παρασυρθεὶς, γοητευθεὶς ἀπὸ τὰς φιλοφροσύνας τοῦ Ἐδουάρδου, ὁ Ἄρρης δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πολὺ ν' ἀρνηθῇ τὴν διπλωματικὴν ἀποστολὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς ἠθέλησε νὰ τὸν περιβάλλῃ. Ὁ ἀποχαιρετισμός του εἰς τὴν νέαν του σύζυγον ἦτο συνέπεια τῆς παραδοχῆς, τὴν ὁποίαν κατηρᾶτο ἐνδομύχως, ἀλλ' ἠσθάνετο ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ, χωρὶς νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν ὑπόληψίν του καὶ νὰ φανῇ ἐπίορκος.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Λονδίνου, ὁ Ἐδουάρδος τῷ ἐπεδαψίλευσε τιμὰς καὶ ἀξιώματα, καὶ δὲν τῷ ἀπέκρυψε πόσην σημασίαν ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς διαπραγματεύσεως, τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύετο εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του· (ἡ διαπραγμάτευσις αὕτη ἀπέβλεπε τὸ συνοικέσιον τῆς Μαργαρίτας, θυγατρὸς τοῦ Ἐδουάρδου, μετὰ τοῦ Δελφῖνος, τοῦ μετὰ ταῦτα Καρόλου Ζ'.).

Ὁ Ἄρρης λοιπὸν ἀνεχώρησεν, ἂν ὄχι ἐντελῶς εὐτυχὴς, τοὐλάχιστον πλήρης τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐμπιστοσύνης· διότι οἱ ἀμφιβολίαι τὰς ὁποίας ὑπέδειξεν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ του προήρχοντο μᾶλλον ἐκ τῆς θλίψεως, ἣν ἠσθάνετο ἀφίνων βεβαίαν εὐτυχίαν, ἢ ἀπὸ πνεῦμα φύσει ζηλότυπον καὶ δύσπιστον. Ἀλλ' ὁ εὐγενὴς νέος ἠγνόει ὅτι ὁ φθόνος εἶχεν ἤδη ῥίψει ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλοσυρὸν καὶ κακοποιὸν βλέμμα του, κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον εἰς τὴν αὐλὴν διαμονήν του. Ἡ ἐμπιστευτικὴ θέσις, ἡ παραχωρηθεῖσα εἰς μόνην τὴν ἀξίαν του, διήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸν φθόνον. Καὶ τὶς ἄλλος παρὰ τοὺς καλοὺς φίλους τῆς αὐλῆς ἠξεύρει καλήτερον νὰ ἐκδικῆται! Ἐρποντες ὡς ἡ ἔχιδνα, ἐκλέγουσι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς μένει ἀμέριμνος διὰ νὰ ῥίψωσι κατ' αὐτοῦ τὰ φαρμακερὰ βέλη των· τρέμε Ἄρρη, ἂν ἀναλύσουν τὸ τρωτὸν μέρος σου, δὲν θὰ ἀποφύγῃς τὰς προσβολάς των.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου της, πόσα δάκρυα δὲν ἔχυσε ἡ ἐγκατελελειμμένη ἤδη Ἰωάννα! Κατὰ πρῶτον ἤδη εὑρίσκετο μόνη, ἀφειμμένη εἰς ἑαυτήν· δὲν ἐβάδιζε πλέον στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀφοσιωμένου φίλου, τοῦ φύλακος ἀγγέλου τῶν νέων της χρόνων· ἡ λάμψις τῶν ὡραίων της ὀφθαλμῶν δὲν ἀπεσβέσθη μὲν εἰς τὰ δάκρυα, ἀλλ' ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου της καθίστα αὐτὴν ὡραιοτέραν. Ῥεμβάζουσα περιήρχετο τὰ ὡραῖα δάση, τοὺς σιωπηλοὺς τούτους μάρτυρας τῆς εὐτυχίας της, ὅπου τὰ πάντα τῆς ὡμίλουν περὶ τοῦ συζύγου της, ὅπου πᾶν φυτὸν, πᾶν δένδρον τῆς ἀνεκάλει ἐνθύμησιν τινὰ εὐτυχίας. Ἂν ποτε σπινθὴρ τὶς ζηλοτυπίας διέτρεχε τὴν καρδίαν της, συλλογιζομένης τὰς ὡραίας γυναῖκας τοῦ τόπου, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡρμοῦσεν ἡ ψυχή της, ἡ χρηστότης τοῦ Ἄρρη, ὁ σταθερὸς καὶ ἀφοσιωμένος ἔρως του, ἐδίωκαν πάραυτα τὰς στιγμιαίας ταύτας ὑποψίας.

Τίποτε δὲ δὲν ἤρχετο νὰ διαταράξῃ τὴν μοναξίαν· οὕτω τὸ ἠθέλησεν ὁ σύζυγός της.

Ἑσπέραν τινα, ἡ ὡραία δέσποινα τοῦ πύργου κατελήφθη, κατὰ τὴν συνήθη ὥραν τοῦ περιπάτου της, ἀπὸ αἰφνίδιον τρικυμίαν· ἡ βροχὴ ἤρχισε νὰ πίπτῃ ῥαγδαία· ἐπανειλημμέναι ἀστραπαὶ διέσχιζον τὰ νέφη, καὶ ὁ κεραυνὸς ἐμυκᾶτο κατὰ διαλείματα συνεχέστερα· ἡ φύσις ἐφαίνετο οὖσα εἰς σπαραγμοὺς, ἡ Ἰωάννα ἔντρομος καὶ δρομαία ἔφθασεν εἰς τὸν πύργον καὶ ἐκάλεσε τὴν τροφόν της.

Εἰς τὴν λάμψιν ἀστραπῆς τινος, αἱ δύο γυναῖκες παρετήρησαν ὑπὸ τὸν ἐξώστην, δύο ἄνδρας οἵτινες ἐφαίνοντο ζητοῦντες ἄσυλον κατὰ τῆς τρικυμίας, ἧς ἡ ὁρμὴ ἠύξανεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Τί ἐζήτουν οἱ ξένοι οὗτοι; πρὸς ποῖον σκοπὸν ἤρχοντο νὰ ταράξωσι τὴν γαλήνην τοῦ πύργου, ὅπου οὐδεὶς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἄρρη δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ· ἀόριστόν τι αἴσθημα τρόμου εἰσεχώρησεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς νέας γυναικὸς, ὡς μαῦρον προαίσθημα ἀναποφεύκτου τινὸς δυστυχίας, ἥτις ἔμελλε πάραυτα νὰ καλύψῃ τὴν εἱμαρμένην της, καὶ νὰ σκιάσῃ τὰς ἡμέρας της, τὰς τόσον ἁγνὰς καὶ ἡσύχους μέχρις ἐκείνου.

Ἐν τούτοις ἡ τρικυμία ἐξηκολούθει. Παρὰ τοὺς φόβους της, ἡ Ἰωάννα ἐννόησεν ὅτι ἡ φιλανθρωπία τῆς ἐπέβαλλε τὸ καθῆκον νὰ προσφέρῃ τὴν φιλοξενίαν εἰς τοὺς δύο ἀπροσδοκήτους ξένους, καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ περισσότερον ἐκτεθειμμένους εἰς τὴν κακοκαιρίαν τῆς τρομερᾶς ταύτης νυκτὸς δύο εὐγενεῖς, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ σύζυγός της ἤθελε σπεύσει νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἔστειλέ τινὰ τῶν ἀνθρώπων της νὰ τοὺς παρακαλέσῃ νὰ δεχθῶσι στιγμιαῖον στέγασμα, μέχρι τῆς ἐπανόδου τῆς γαλήνης, καὶ οὗτος ἐπέστρεψεν ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς δύο ξένους. Ἰδοῦσα αὐτοὺς, ἡ Ἰωάννα ἐλησμόνησε τοὺς φόβους της, καὶ τὰ μαῦρά της προαισθήματα· τὸ ὡραῖον ἐξωτερικόν των, οἱ ἀφελεῖς καὶ εὐάρεστοι τρόποι των, ἐμαρτύρουν τὸ εὐγενὲς τῆς καταγωγῆς των· ὡς ἄνδρες καλῆς συμπεριφορᾶς, ἐδικαιολογήθησαν φαιδρῶς, τὸ ὅτι παρουσιάζοντο εἰς τοιαύτην οἰκτρὰν κατάστασιν· τῳόντι τὰ ἐνδύματά

των ἦσαν κατεβεβρεγμένα ἀπὸ τὴν βροχήν· πλησιάσαντες εἰς τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐσπινθηροβόλει εἰς τὴν κάμινον, ἐκάθησαν ὑπὸ τὸ εὐρύχωρον ποραπέτασμα τῆς γοτθικῆς ἑστίας.

Ἡ Ἰωάννα ἐξέταζε μὲ ἀπορίαν τοὺς δύο ξένους, ἐξ ὧν ὁ εἷς εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του, ἔφερεν εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου καὶ εἰς τὸ σχῆμά του τὰ προφανῆ σημεῖα τῆς ὑψηλῆς καταγωγῆς του· ἠσθάνετό τις, ὅταν τὸν ἐπλησίαζεν, ὅτι ἦτο συνειθισμένος νὰ ὁμιλῇ πρὸς τοὺς ἄλλους ὡς ἀνώτερος, καὶ τὸ λεπτὸν καὶ χαρίεν μηδείαμά του ἐδήλου ἐπίσης ὅτι ἠξεύρεν, ὅταν ἤθελε, νὰ μετριάζῃ τὴν ἐκ γενετῆς σοβαρὰν ἀξιοπρέπειάν του, καὶ νὰ συμμορφοῦται μὲ τὴν τάξιν τῶν ἀκροατῶν του.

Ἡδυτάτην συναίσθησιν ἐπροξένει εἰς τὴν νέαν ταύτην, ἥτις ἔζησεν ἕως τότε βίον μονήρη, ἡ ζωηρὰ συνομιλία τῶν δύο εὐγενῶν, διαλεγομένων εἰς γλῶσσαν νέαν δι' αὐτήν, περὶ τῶν πραγμάτων τῆς ἐποχῆς, τῶν τελετῶν καὶ τῶν ῥαδιουργιῶν τῆς αὐλῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ φρόνιμος προφύλαξις τοῦ συζύγου της τὴν εἶχε σταθερῶς ἀπομακρύνει. Εὕρισκε δὲ τοσοῦτον θέλγητρον εἰς τὰς λαμπρὰς διηγήσεις περὶ τόπου ἐντελῶς ἀγνώστου εἰς αὐτήν, ὥστε ἤρχισε νὰ λυπῆται διὰ τὴν ταχεῖαν διάβασιν τῶν ὡρῶν, ὅτε οἱ δύο ξένοι, ἀφοῦ ἐθέρμανον τὰ ἀπὸ τὴν παγεράν βροχὴν ναρκωμένα μέλη των, ἡτοιμάζοντο νὰ τὴν ἀποχαιρετήσωσιν· εὐχαριστήσαντες λοιπὸν τὴν ὡραίαν καὶ ἀξιέραστον δέσποιναν, διὰ τὴν εὐγένειάν της, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν της πρὸς τὴν συμφοράν των, ὑπεσχέθησαν, ἂν τὸ ἐπέτρεπε, νὰ ἐπανέλθωσι καὶ νὰ ἀνανεώσωσι τὰς εὐχαριστήσεις των.

Εἰς τοῦτο ἡ Ἰωάννα ἀπεκρίθη διὰ σιωπηλῆς τινος συγκαταθέσεως.

Β'.

Ἡμέραι πολλαὶ παρῆλθον χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν ἄλλο συμβὰν ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν μονότονον ζωὴν τῆς νέας ἐρημήτιδος, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐπισκέψεις τῶν δύο ξένων, ἐξ ὧν ὁ εἷς πρὸ πάντων ἐφαίνετο ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῇ, ὁσάκις ἐσήμαινεν ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ὁ προσεκτικὸς παρατηρητὴς ἤθελεν εὐκόλως μαντεύσει ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν δύο εὐγενῶν ξένων, ἡ Ἰωάννα ἐφαίνετο ἑκάστοτε πλέον σκεπτικὴ καὶ περίφροντις· συνεχεῖς ἀναστεναγμοί, σημεῖα ἀνυπομονησίας, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδύνατο πάντοτε νὰ καταστείλῃ, ἐπρόδιδον κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν πάλην συνειδήσεως κατατρυχωμένης ὑπὸ τὸ βάρος ὀχληρῶν λογισμῶν, τοὺς ὁποίους εἰς μάτην ἀπεπειρᾶτο νὰ διώξῃ.

Ἡ γραία Ἐδιθ, ἡ πιστὴ τροφός της, ἐκείνη ἥτις τὴν ἀνέθρεψεν ὑπὸ τὴν καλύβην τοῦ στρατιώτου Τύρελ καὶ τὴν ἠγάπα ὡς μήτηρ, ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένη πρὸς τὰ λυπηρὰ ταῦτα συμπτώματα, τῶν ὁποῖον ἠγνόει τὸ αἴτιον, καὶ ἐζήτει, ἀλλ' ἀνωφελῶς, νὰ ἀποτρέψῃ, προθυμοποιουμένη δὲ νὰ τὴν διασκεδάσῃ.

— Κόρη μου, τῆς εἶπε μίαν ἡμέραν, ἂς ὑπάγωμεν ὁμοῦ εἰς τὸ ὄρος ὅπου ὁ οὐρανὸς εἶναι τόσον ὡραῖος, ὁ ἀὴρ τόσον καθαρός.

— Ναί, ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡραῖος εἰς τὰ ὄρη μας, Ἐδιθ, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ὁ ἴδιος οὐρανός· αὐτὸ τὸ δάσος, αὐτοὶ οἱ κῆποι εἶναι ὡραῖοι, ἀλλὰ πάντοτε ἡ αὐτὴ χλόη, πάντοτε τὰ αὐτὰ ἄνθη πρὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν. Ἐδιθ, ἡ πλῆξις μὲ θανατόνει! Ἄρρη! Ἀρρη! διατί με ἐγκατέλειψας.

— Φίλτατον τέκνον, εἶσαι ἄδικος πρὸς τὸν σύζυγόν σου. Ποίαν λύπην δὲν θὰ αἰσθάνετο ἂν ἐμάνθανε, πέραν τῶν θαλασσῶν, ὅτι εἰ τόποι οὗτοι, τοὺς ὁποίους ἐπροσπάθησε νὰ ὡραΐσῃ διὰ σέ, δὲν ἐξαρκοῦσι πλέον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν σου.

— Ἀγνοῶ, Ἐδιθ διὰ ποίας εἰμαρμένης ἡ ἀθεράπευτος αὕτη πλῆξις εἰσεχώρησεν εἰς τὴν καρδίαν μου· αἰσθάνομαι ὅτι ὁ ἀὴρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέω, μὲ πιέζει, πνίγομαι ἀνὰ μέσον τῶν τειχῶν τούτων τῆς χλόης· ἀπαιτεῖται δι' ἐμὲ, τὸ αἰσθάνομαι, ἄλλος ἀὴρ, ἄλλαι ἐκτάσεις, ὁρίζων ἄλλος, ἄνευ ὁρίων. Ὅτε ὁ Ἄρρης ἦτο πλησίον μου, εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος διὰ τὸν ἔρωτά του, δὲν ηὐχόμην εἰμὴ τὴν διάρκειαν τῆς γλυκείας καὶ ἡσύχου ταύτης εὐτυχίας· μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, δὲν ἠξεύρω ποία αἰφνηδία μεταβολὴ ἐτελέσθη ἐν ἐμοὶ, εἰς τὰς ὀνειροπολήσεις μου, Ἐδιθ, ὁ ἄνεμος ὁ ὁποῖος πνέει ἐπὶ τῶν παλατίων τῶν μεγιστάνων μὲ φέρει τὸν ἦχον τῶν ἑορτῶν, τὰς ὁποίας ἀγνοῶ, καὶ φλέγομαι ἀπὸ ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσω. Παρὰ νὰ βλέπω τὴν νεότητά μου μαραινομένη εἰς τὴν ἐρημίαν ταύτην, ἤθελα μυριάκις προτιμήσει νὰ ἀναπαυθῶ ὑπὸ τὸ ψυχρὸν μάρμαρον τοῦ τάφου.

— Συμβία τοῦ Ἄρρη Σόρου, στένουσα ὑπέλαβεν ἡ γραία, ποῦ σὲ σύρουν οἱ ἔνοχοι οὗτοι στοχασμοί!

— Ἐδιθ, ἐξηκολούθησεν ἡ νέα γυνὴ, χωρὶς νὰ φανῇ ὅτι ἤκουσε τὰς λέξεις τῆς τροφοῦ της, Ἐδιθ, ὅταν οἱ δύο οὗτοι ξένοι, οἵτινες πρό τινος καιροῦ διακόπτουσι τὴν μονοτονίαν τῆς ἐρημίας μας, συνομιλοῦν ἐμπροσθέν μας, ἐπρόσεξες εἰς τὰς διηγήσεις των περὶ τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν ἑορτῶν τῆς αὐλῆς, ὅπου δὲν ἠξεύρω διὰ ποίας ἰδιοτροπίας ὁ Ἄρρης ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ παρουσιάσῃ τὴν σύντροφον τῆς ζωῆς του; πόσον ἤθελα νὰ ἴδω τὸ Λονδῖνον! Πόσον ὡραῖος θὰ ἦναι ὁ τόπος οὗτος! πότε θὰ ἴδω κ' ἐγὼ ἐμαυτὴν λαμπρὰν καὶ περικόσμητον, ἐν μέσῳ τῶν ἑορτῶν τούτων, τὰς ὁποίας ὁ ἱπποτικὸς καὶ χερίης βασιλεὺς δίδει εἰς τὴν περικαλλῆ αὐλήν του! πόσον θέλω εἶσθαι εὐτυχὴς, ἂν ἔβλεπον ἐμαυτὴν ἀναγνωριζομένην τὴν ὡραιοτέραν πασῶν, καὶ ἐταπείνονα δέκα ὑπερηφάνους ἀντιζήλους! ἴσως εἶμαι παράφρων, Ἐδιθ, ἀλλὰ θὰ τὸ πιστεύσεις; ἀόριστόν τι προαίσθημα μὲ λέγει, ὅτι ὁ ὑψηλότερος, ὁ εὐγενέστερος, ὁ ὡραιότερος τῶν δύο ξένων ἱπποτῶν εἶναι ὁ Ἐδουάρδος, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ὤ! ἂν ἦτον ὁ βασιλεύς! οὗτος, ὅστις φέρει ὡραιότερον, λέγουσιν, ἐπὶ τοῦ μετώπου του, τὸ ὡραιότερον στέμμα τῆς οἰκουμένης! Ἐκεῖνος ὅστις μὲ μίαν λέξιν του βλέπει πάντα νὰ κλίνουν γόνυ ἐνώπιόν του! πόσον θὰ ἦναι εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος πλησίον του ἡ γυνὴ, ἥτις θέτει τὸν πόδα εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ

θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῆς ὁποίας κλίνουν τὰ πλέον ὑπερήφανα μέτωπα. «Ἰδοὺ ἡ βασίλισσα, ἀποκαλύψατε τὰς κεφαλὰς, μυλόρδοι, χαιρετήσατε τὴν βασίλισσαν!...»

Καὶ ἡ ἔνθους νέα, ὡραιοτέρα ἀκόμη ἐκ τῆς ὠχρότητός της καὶ τῆς νευρικῆς ταραχῆς της, ἐφαίνετο ὅτι ἐπιτάττει διὰ τοῦ νεύματός της τοὺς περὶ αὐτὴν οἱονεὶ συνηγμένους αὐλικούς.

— Ἔλα, μὲ τὰς ὡραίας ὀνειροπολήσεις σου, εἶπεν ἡ Ἐδιθ μὲ ὕφος, δι' οὗ ἀποκρίνεται τις πρὸς ἰδιότροπον καὶ χαϊδευμένον παιδίον, τρέφου μὲ τὰ ὄνειρα ταῦτα καθ' ὕπνον· ἔστω, ἀλλὰ πίστευσε τὴν γηραιάν σου φίλην, ἡ ἔγερσις ἃς σὲ εὑρίσκῃ φρονιμωτέραν, ἢ, χωρὶς νὰ ᾖμαι προφῆτις, δύναμαι ἀπὸ τοῦδε νὰ σὲ προείπω τὰ μεγαλήτερα δυστυχήματα.

Μετὰ μιαν νύκτα ἀγρυπνίας, ἡ Ἰωάννα ἠγέρθη τὴν ἐπαύριον τόσον ἀνθηρὰ, τόσον ὡραία, ὅσον καὶ τὴν προτεραίαν. Ποτὲ οἱ ὡραῖοι μέλανες ὀφθαλμοί της δὲν εἶχον πλείονα ζωηρότητα καὶ λάμψιν· κατὰ συνέπειαν τῆς ἐμφύτου ἐκείνης φιλαρεσκείας εἰς τὰς γυναῖκας, ἡ Ἰωάννα, ἥτις ἔζη μεμονωμένη, ἐστολίσθη ὡς πρὸς ἑορτήν. Κατεγίνετο δὲ εἰσέτι περὶ τὰς τελευταίας ἑτοιμασίας τοῦ καλλωπισμοῦ της, ὅταν αἴφνης ἦχος σάλπιγγος ἠκούσθη, ἀναγγέλλων ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθεν εἰς θήραν κατὰ τὸ δάσος τοῦ Οὐινδσώρ. Πολλάκις καὶ ἄλλοτε οἱ αὐτοὶ ἦχοι ἔκρουσαν τὰς ἀκοὰς τῆς Ἰωάννης, ὅτε ἀκόμη ἐπαναπαύετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ προσφιλοῦς συζύγου της, καὶ οὐδεμίαν ἐντύπωσιν διήγειρον εἰς αὐτήν· ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν τοῦ πνεύματός της κατάστασιν, χωρὶς καὶ αὐτὴ νὰ κατανοῇ τὸ αἴτιον, εἷς μόνος στοχασμὸς, μία μόνη ἐπιθυμία τὴν ἐκυρίευεν.

— Ὦ! ἐὰν ἦτον ὁ βασιλεὺς, ἀνέκραξε. Καὶ ὡς νὰ εἰσηκούσθη πάραυτα ἡ εὐχή της, ὁ εἷς τῶν δύο ξένων, ἢ μᾶλλον αὐτὸς ὁ Ἐδουάρδος, προπορευόμενος τῆς γραίας Ἐδιθ, ἥτις εἰς μάτην ἐζήτει νὰ τῷ ἐμποδίσῃ τὴν εἴσοδον τῶν δωματίων τῆς κυρίας της, ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ θαλάμου τῆς Ἰωάννης. Δι' ἐπιτακτικοῦ δέ τινος βλέμματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἰωάννα δὲν ἐδυνήθη, ὡς ἐκ τῆς συγκινήσεώς της, ἵν' ἀντισταθῇ, ὁ βασιλεὺς ἀπέπεμψε τὴν γραίαν τροφὸν, ἥτις ὑπεχώρησε στενάζουσα.

Μυστικὴ ὑπῆρξεν ἡ συνέντευξις τοῦ Ἐδουάρδου καὶ τῆς Ἰωάννης· ἀλλ' αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἀπεκάλυψαν πόσον ἡ λάμψις τοῦ στέμματος εἶναι γοητευτικὴ, καὶ πόσον μεγάλη τῆς γυναικὸς ἡ ἀδυναμία· διότι μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, καθ' οὓς ἡ ἐκπνέουσα ἀρετὴ τῆς Ἰωάννης ἀντεπάλαισε κατὰ τῶν φιλοδόξων ὀνειροπολήσεών της, ὁ Ἐδουάρδος ἐθριάμβευσε τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἱπποτῶν ἐπανέλαβε μόνος, κατὰ μίαν νύκτα, τὴν ὁδὸν τοῦ Οὐεστμίνστερ, καὶ σαρδωνικὸν μειδίαμα ἐπλανήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— Ἄριστα! εἶπεν, ἡ περιστερὰ ἔπεσεν εἰς τοὺς ὄνυχας τοῦ ἱέρακος, καὶ τώρα σύζυγε τῆς ὡραίας Ἰωάννης, σ' ἐκδικήθην.

Ὁ κακότροπος οὗτος ἀνὴρ, ἦτον ὁ αὐλικὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἐπεζήτησε τὴν τιμητικὴν θέσιν, τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς τὸν Ἄρρην. Ὁ ἄξιος ἄνθρωπος! ἐξετέλεσε τῳόντι εὐσυνειδότως τὸ ἔργον του!

Ἂν τῆς ματαιότητος ἢ τῆς φιλοδοξίας ἡ ἱκανοποίησις ἠδύνατό ποτε ν' ἀντικαταστήσῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς γυναικὸς τὴν λήθην τοῦ καθήκοντός της, τὸν ὡραῖον συζυγικὸν στέφανόν της, μαρανθέντα πρὶν ἢ ἀνθίσῃ, βεβαίως ἡ Ἰωάννα δὲν εἶχε τίποτε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Ἡ αὔξουσα ὁσημέραι εὔνοια τοῦ Ἐδουάρδου ἐπλήρου τὴν καρδίαν της ἀπὸ ὑπερήφανον χαρὰν. Οἱ αὐλικοὶ, οἵτινες διέσωζον εἰσέτι ἴχνη τινὰ αἰδημοσύνης, (καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ὀλιγώτεροι), μὴ θέλοντες νὰ κλίνωσι γόνυ ἐνώπιον τοῦ νέου εἰδώλου, ὑπέπεσαν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ λοιποὶ πρὸ πολλοῦ συνειθίσαντες νὰ ῥυθμίζωσι τὰς πράξεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοῦ κυρίου των, ἦτον ἑπόμενον νὰ μὴν ἐρυθριῶσιν ἕνεκα νέας τινος ἀκολασίας. Ἐν μέσῳ τῆς διεφθαρμένης αὐλῆς καὶ τῶν ἀδιακόπως ἀνανεουμένων ἡδονῶν, ἡ Ἰωάννα ἐζήτει νὰ πνίξῃ τοὺς ἐλέγχους τοῦ συνειδότος, τοὺς βασανίζοντας τὴν ψυχήν της· ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη φωνὴ τὴν ἐδίωκεν ἀκαταπαύστως, ἂν καὶ πᾶσαν ἡμέραν ἔβλεπεν ἐκτυλισσομένην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της τὴν μεγαλειότητα ὅλην τοῦ Οὐεστμίνστερ καὶ τῶν βασιλικῶν διαμονῶν.

Κατοικίαν εἶχε παλάτιον, πλῆθος δὲ κολάκων συνώδευον τὰ βήματά της· ἀπελάμβανε τέλος τὰ μεγαλεῖα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὀνειροπολήσει· τί ἔλειπεν εἰς αὐτὴν διὰ νὰ ᾖναι εὐτυχής; Αἴ! δὲν παραβιάζει τις ἀτιμωρητὶ τοὺς ἱεροὺς δεσμοὺς τοῦ ὑμεναίου, καὶ οἱ ἔλεγχοι τοῦ συνειδότος εἰσδύουσιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἐπιόρκου γυναικὸς, ὡς ὁ σκώληξ ὁ κατατρώγων τὰ σπλάγχνα τοῦ καρποῦ· ὁ θεὸς οὐδέποτε συνεχώρησενῶστε ὁ ἔνοχος νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος.

Ἐνίοτε, τὸ ἑσπέρας, ἐπὶ τὰ διαυγῆ ὕδατα τοῦ Ταμίσου, ἡ βασιλικὴ λέμβος ἔπλεε σιωπηλῶς ἀπ' τ' ἀνάκτορα εἰς τὴν κατοικίαν τῆς εὐνοουμένης. Κατεκεκλιμένος εἰς τοὺς πόδας της, ὁ βασιλεὺς ἐραστὴς ἐπανελάμβανε τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ ἔρωτός του, ὁρκιζόμενος ἀναλλοίωτον πίστιν· τὰ πάντα ἦσαν ἱλαρὰ ἐπὶ τοῦ εὐθαύστου τούτου πλοιαρίου, πέριξ τοῦ ὁποίου ἔσπευδον αὐλικοὶ καὶ ποιηταί· ἀλλ' εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, οἱ σωροὶ τοῦ πλήθους προσελκυομένου ἀπὸ τὰ θέλγητρα ὡραίας θερινῆς νυκτὸς, ἀπέστρεφον τὸ πρόσωπον, μὴ θέλοντες νὰ καταβιβάσωσι τὸν χρεωστούμενον χαιρετισμὸν εἰς τὰ εὐγενῆ χρώματα τῆς σημαίας τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας, πρὸς χάριν τῆς γυναικὸς, ἥτις κατεῖχε τὴν θέσιν τῆς ἀγαπητῆς των βασιλίσσης.

Ὁ Ἄρρης, ὁ εὐγενὴς Ἄρρης, ὁ τελευταῖος ἔμαθεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Γαλλίας τὴν τρομερὰν ἀπάτην, ἥτις κατέστρεφεν αἴφνης τὰς γλυκυτέρας ἐλπίδας τῆς εὐτυχίας του· τὸ ὕπουλον μηδείαμα τῶν αὐλικῶν, οἵτινες τὸν ἠκολούθησαν εἰς τὴν πρεσβείαν του, ἐβεβαίου τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν, τὴν ὁποίαν τοῦ διεμήνυσεν ἡ γραία Ἐδιθ.

Ἀπὸ τοὺς φλογώδεις ὀφθαλμούς του ἔρρευσαν δά-

κρυα πικρά, δάκρυα ἐξ ἐκείνων, ἅτινα πιέζουσι καὶ καταβιβρώσκουσι τὴν καρδίαν· ἠρώτα ἑαυτὸν ἂν ἔγινεν ἄξιος τοσαύτης ἀχαριστίας, τοσαύτης ὕβρεως, ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην του τὸ πόσον ἡ Ἰωάννα ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἠγαπᾶ ἐγκαρδίως· ἐπεκαλεῖτο εἰς μάτην τὴν ἐνθύμησιν τοῦ σπαραξικαρδίου ἀποχαιρετισμοῦ των· τοσοῦτον ὁ ἄνθρωπος, αἰφνηδίως καταληφθεὶς ὑπὸ τῆς δυστυχίαν, ζητεῖ ἀκόμη νὰ ἐξαπατᾷ ἑαυτόν· ἀλλ' οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ἡ θλιβερὰ πραγματικότης ὑπερίσχυσε πάσης ἀπάτης τῆς φαντασίας· πιστὸς ὑπήκοος, ἀφωσιωμένος σύζυγος, ἤθελε μυριάκις προσφέρει τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ κυρίου του, ἢ τῆς ἀπίστου· καὶ ὅμως, νὰ προδοθῇ τόσον ἐπονειδίστως!

Πολὺν χρόνον ἐκυκλοφόρησαν εἰς τὸν νοῦν του τὰ πλέον ἀποτρόπαια σχέδια ἐκδικήσεως, καὶ ὡρκίσθη νὰ κορέσῃ τὸ μῖσός του εἰς τὸ αἷμα τῶν δύο ἐνόχων, οἵτινες τόσον θανατηφόρως τὸν ἐπλήγωσαν εἰς τὰ γλυκύτερά του αἰσθήματα· διὰ νὰ φθάσῃ δὲ εἰς τὸν σκοπόν του, ἐζήτησε τὴν ἀνάκλησίν του, ἀλλὰ τῷ ἐδηλώθη ὅτι ἡ κεφαλή του ἤθελε τεθῇ ὑπὸ τιμὴν ἐὰν ἐζήτη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν· μὴ εὐχαριστηθεὶς ὁ ἀγνώμων βασιλεὺς νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν τιμήν του, ἠπείλει ἀκόμη καὶ τὴν ζωήν του· ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἀνυπόμονος, καὶ ἡ ἀναβολὴ συντείνει μόνον εἰς τὸ νὰ τὴν ἐξάπτῃ· ὁ Ἄρρης ἀπεφάσισε, καὶ ἂν ἐμελλε νὰ θανατωθῇ, ν' ἀναλογίσῃ τὴν τιμωρίαν πρὸς τὴν ὕβριν καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ τρομερωτέραν, καθόσον ἤθελεν εἶναι ἴσως ἠναγκασμένος ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ τὴν ἀναβάλῃ!

Ἡ Ἰωάννα εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ μεγαλείου της δὲν ἦτον ἄνευ φόβων. Ἐγνώρισε τὸν χαρακτῆρα τοῦ συζύγου της, καὶ τὴν ὑπερβολικὴν εὐσθησίαν πρὸς πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν τιμήν του· προησθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ ἀτιμώρητον τὴν κηλίδα, τὴν προστριβεῖσαν εἰς τ' ὄνομά του. Πᾶσαν στιγμὴν τῇ ἐφαίνετο ὅτι βλέπει ἐμφανιζόμενον ἐνώπιόν της τὸν τρομερὸν τοῦτον δικαστήν, ἐρχόμενον νὰ τῇ ζητήσῃ λόγον περὶ τοῦ καταστραφέντος μέλλοντός του, περὶ τῆς ἐξυβρισθείσης τιμῆς του.

Μίαν ἑσπέραν, ὅτε ὁ βασιλεὺς ἀπεσύρθη, βραδύτερον παρὰ τὸ σύνηθες, τῇ ἐφάνη ὅτι εἶδε νὰ ἐγείρεται τὸ παραπέτασμα τῆς ἀντιθέτου θύρας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθεν ὁ Ἐδουάρδος. Δύο σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοὶ εἰς τὸ σκότος, ἐφαίνοντο προσηλωμένοι ἐπ' αὐτῆς· ἡ εὐνοουμένη ἐφοβήθη· τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ μαγνητισμοῦ, τελεσθέντος ἐκ μέρους ὄντος τὸ ὁποῖον δὲν ἐδύνατο ἀκόμη νὰ διακρίνῃ ἐν τῇ ὑποσκιάσει τοῦ δωματίου, ἐτάραξε τὰς αἰσθήσεις της μέχρι παραφροσύνης· ματαίως τὰ χείλη της ἠνοίχθησαν διὰ νὰ καλέσωσι βοήθειαν, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐκβάλωσιν οὐδὲ ἦχον· κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐφώτιζε μέρος τοῦ δωματίου, ἐσβέσθη ὡς διὰ γοητείας· ῥωμαλαῖος βραχίων τὴν ἔσυρε πλησίον ἑνὸς παραθύρου, μείναντος ἀνοικτοῦ, καὶ εἰς τὴν ὠχρὰν λάμψιν τῆς σελήνης, ἡ Ἰωάννα ἀνεγνώρισε τὸν σύζυγόν της. Ὦ! πόσον εἶχεν ἀλλοιωθῆ· δὲν ἦτο πλέον ὁ νέος, ὁ ὡραῖος ἄλλοτε Ἄρρης· σφοδραὶ θλίψεις τὸν ἐγήρασαν, ἐρυτίδωσαν τὸ μέτωπόν του, ἐκύρτωσαν τὸ σῶμά του, καὶ ἐλεύκανον τὴν κόμην του προώρως.

Ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ὁ τρόμος, ὃν γυνὴ ἔνοχος συναισθάνεται, ὥστε νὰ γνωρίσῃ ἡ Ἰωάννα τὸν σύζυγόν της, τοσοῦτον παρηλλαγμένον ἐκ τῆς λύπης, ἀλλ' ὅστις πρὸ μικροῦ ἀκόμη τὴν ἀφῆκε τοσοῦτον νέος καὶ τοσοῦτον ἱλαρός.

Ἡ Ἰωάννα ἡμιθανὴς ἐκ τοῦ τρόμου, ἔπεσε σχεδὸν λειποθυμημένη ἐπί τινος θρονίου, καλύπτουσα τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς της, ἀλλ' ὁ παρωργισμένος σύζυγος ἀπομακρύνων αὐτὰς μὲ ὁρμήν,

— Μὲ ἀναγνωρίζεις, Ἰωάννα; ἀνέκραξε, καὶ ἐπειδὴ ἡ δυστυχὴς ἔμενεν ἄφωνος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ τρόμου της, δὲν ἠδύνανο νὰ τῷ ἀπαντήσῃ, εἰμὴ μὲ λυγμοὺς ἀνάρθρους.

— Ἐγὼ εἶμαι, ἐξηκολούθησεν, ἐγὼ, ὁ Ἄρρης, ὁ σύζυγός σου, ὅστις ἔρχεται νὰ σὲ ζητήσῃ λόγον τῆς πίστεως, ἣν τῷ ὡρκίσθης· δὲν τολμᾷς νὰ ἀπαντήσῃς; ἄπιστε . . . ὁμίλει . . . ὁμίλησε, λοιπόν . . .

— Ἄρρη, φόνευσέ με παρευθύς· ἔχεις τὸ δικαίωμα τοῦτο· σὲ ἠδίκησα τοσοῦτον, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ ζητήσω χάριν καὶ ἔλεος παρὰ σοῦ· προτιμῶ τὸν ἄμεσον θάνατον ἀπὸ τὴν ἀπειλητικὴν ταύτην φωνὴν, ἀπὸ τὸ ἐξηγριωμένον τοῦτο πρόσωπον, τὰ ὁποῖα μὲ προξενοῦν μυρίους θανάτους.

Διὰ σπασμωδικοῦ τινος κινήματος, ὁ Ἄρρης ἔφερε τὴν χεῖρά του εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του, ἔπειτα ὡς ἀποκρούων ἰδέαν τινα, ἥτις, δὲν ἤθελε νὰ τὸν κυριεύσῃ.

— Νὰ σὲ σφαγιάσω εἰς τὴν δικαίαν μου ὀργὴν, Ἰωάννα, ὄχι, ὄχι· τὸ αἷμά σου δὲν θὰ μολύνει τὰς χεῖράς μου, ἡ ἐκδίκησίς μου δὲν ἱκανοποιεῖται μὲ τὴν θυσίαν ταύτην· ἂν ἀπέθνησκες σήμερον, ὁ Ἐδουάρδος ἤθελε διατάξει ν' ἀποδοθῶσι βασιλικαὶ τιμαὶ εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ εἰδώλου του, καὶ πλῆθος αὐλικῶν ἤθελαν συνοδεύσει τὴν κηδείαν σου· τίς ἠξεύρει; ἴσως μάλιστα ἤθελες ταφῇ εἰς τὰ βασιλικὰ μνημεῖα, καὶ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ ταφῇς αὐτοῦ. Ὄχι, δὲν θέλω τὰ ὀστᾶ σου νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τὸ Οὐεστμίνστερ, Ἰωάννα· κατεκλίθημεν εἰς τὴν αὐτὴν κλίνην, καὶ θὰ ἀναπαυθῶμεν εἰς τὸ αὐτὸ μνῆμα· τοὐλάχιστον μετὰ θάνατον θὰ μὲ ἀνήκεις ὁλοκλήρως.

«Καὶ τώρα, Ἰωάννα, ἀποκρίσου με, ὅταν σὲ ὡμίλησα κατὰ πρῶτον περὶ ἔρωτος, ὅταν τρέμων πρὸ τῶν ποδῶν σου, σ' ἐπρότεινα νὰ συμμερισθῇς τὴν τύχην μου, διενοήθην νὰ παραβιάσω τὰ αἰσθήματά σου; μετεχειρίσθην τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ σου ἀποθνήσκων μὲ ἄφησε; τέλος, ἑκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως δὲν μὲ παρέδωκες τὴν καρδίαν σου;

Καταβεβλημμένη ὑπὸ τὸ σκληρὸν βάρος τῶν ἐνθυμήσεων, τὰς ὁποίας ὁ σύζυγός της ἐπεκαλεῖτο, ἡ ἔνοχος γυνὴ ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν στεναζουσα.

— Ἐννοῶ τώρα, Ἰωάννα· ἡ φιλοδοξία, ὁ δαίμων τῆς ἀλαζονείας σὲ ἔσπρωξαν εἰς τὴν ἄβυσσον ταύτην,

δὲν ἠρκεῖτο ἀναμφιβόλως ἡ θυγάτηρ τοῦ στρατιώτου Τύρελ εἰς τὸ ὅτι αἰφνηδίως μετέβη ἀπὸ τὴν ταπεινοτέραν κοινωνικὴν τάξιν, μὲ τὴν λαμπροτέραν τύχην, ἐπεθύμησε θρόνον, ἡ ἄφρων! ἠγνόει ὅτι ὁ λαὸς θέλει μᾶλλον συντρίψει εἰς τὰς σιδηρᾶς χεῖράς του τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἐδουάρδου, παρὰ νὰ στέρξῃ, ὥστε ἡ μισητὴ ἐρωμένη του νὰ καθέξῃ ποτὲ τὴν θέσιν τῆς εὐγενοῦς Ἐλισάβετ.

— Ἔλεος, Ἄρρη, ἔλεος.

— Ἔλεος δι' ἐσέ, ἔδειξες σὺ ἔλεος πρὸς ἐμέ;

— Ἰωάννα, ἐπανέλαβεν ὁ Ἄρρης, δεικνύων αὐτῇ τὸν οὐρανὸν, βλέπεις εἰς τὸν ὁρίζοντα τὰ συσσωρευμένα ἐκεῖνα σύννεφα, τὰ σπλάγχνα των κρύπτουσι τὴν τρικυμίαν, αὕτη ταχέως θέλει ἐκραγῆ ἀπειλητικὴ καὶ τρομερά. Ἔ! ἀπειλητικωτέρα, μυριάκις τρομερωτέρα θέλει ἐκραγῆ ἐκείνη, ἥτις νὰ ἐνσκήψῃ ἑτοιμάζεται κατὰ τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας· αὕτη, Ἰωάννα, θέλει σύρει εἰς τὸν χείμαρόν της πολλὰς κεφαλάς.

Ὁ Ἄρρης, μετ' αὐτὴν τὴν ἀπαίσιον προφητίαν, ἔγινεν ἄφαντος.

Ὅταν αἱ θεράπαιναι τῆς Ἰωάννας εἰσῆλθον κατὰ τὴν συνήθη ὥραν, τὴν ηὗραν λειποθυμημένην εἰς τὴν θέσιν, ὅπου οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ συζύγου της ἀντήχησαν εἰς τὰ ὦτά της, ὡς ὁ ἔκδικος κεραυνός.

Γ'.

Ὁ πύργος τοῦ Λονδίνου εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ὅ,τι ἦτον εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἀναφέρεται ἡ ἱστορία αὕτη· τείχη καὶ τάφροι πληρούμεναι ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, τὸν περικυκλοῦσι πανταχόθεν· κείμενος ἐπὶ τῆς βορείου ὄχθης τοῦ Ταμίσου πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ἄστεως ἄκρον, κατέχει σημαντικὴν ἔκτασιν γῆς· εἰσέρχεταί τις ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τεσσάρων πυλῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν μεγάλη πύλη τῆς λιθοκτίστου γεφύρας πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινὸν μέρος τοῦ κτιρίου, εἶναι ἀρκετὰ πλατεῖα διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἅμαξα· δύο μικραὶ θύραι εἰς τὰς ὁποίας φέρουσι δύο κρεμασταὶ γέφυραι συγκοινωνοῦσαι μὲ τὴν ὄχθην καὶ τὴν *θύραν τῶν προδοτῶν*, ἢ τὴν θύραν τοῦ *ὕδατος*, ὀνομαζομένην οὕτω, διότι δι' αὐτῆς εἰσῆγον συνήθως τοὺς καταδίκους, ὁδηγουμένους εἰς τὸν πύργον διὰ πλοιαρίου, ἵνα προλάβωσι τὰς στάσεις, αἵτινες ἐδύναντο νὰ ἐκραγῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν.

Πόσαι αἱματηραὶ τραγῳδίαι ἔλαβον τὴν λύσιν των ἐντὸς τοῦ γηραιοῦ τούτου φρουρίου! πόσαι ἔνδοξοι σκιαὶ πλανῶνται ἐντὸς τῶν τειχῶν τούτων, ὅπου ἔπεσαν τοσαῦται κεφαλαὶ ἐστεμμέναι!

Εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τῆς μελαγχολικῆς καὶ ζοφερᾶς ταύτης κατοικίας, εὑρίσκετο ἄνθρωπός τις, μέλλων νὰ φέρῃ, δίκην εἱμαρμένης, τὴν λύσιν τῆς ἱστορίας ταύτης. Ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ νέος ἀκόμη, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἀσθένειά τις παλαιὰ προσέβαλεν ὁλόκληρον μέρος τοῦ σώματος. Ἐκτὸς τούτου, ἔφερε τὰ σημεῖα κυρτότητος σωματικῆς ἀρκετὰ καταφανοῦς, καὶ οἱ ἰσχνοὶ καὶ καχεκτικοὶ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του ἐδήλουν πρόωρον γῆρας.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ τόσον ἠδικημένος παρὰ τῆς φύσεως, ἦτον ὁ δοὺξ τοῦ Γλοσέστερ, δευτερότοκος ἀδελφὸς τοῦ Ἐδουάρδου Δ'. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ καρδία τοῦ Ῥιχάρδου εὑρίσκετο εἰς τρομερὰν πάλην· βαδίζων μεγάλοις βήμασιν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐδείκνυε σφοδρὰν ταραχὴν, τὰ χείλη του ἐψιθύριζον ἀκαταλήπτους λέξεις, καὶ ἱδρὼς ψυχρὸς περιέβρεχε τοὺς μηνιγγάς του· ὡς ὅλαι αἱ διεφθαρμέναι φύσεις, ἐπαλαιεν οὗτος ἐναγωνίως πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὸ φρικῶδες ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον ἐμελέτα, ἀλλ' ὁ κακὸς δαίμων ἔμελλε νὰ ὑπερισχύσῃ.

Τέλος ἐξερχόμενος αἰφνηδίως τῆς ἀμηχανίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔμενε πολλὴν ὥραν βεβυθισμένος, ἀνέκραξε κτυπῶν μὲ τὸν πόδα ὀργίλως τὸ ἔδαφος.

— Καὶ αὐτὸς ὁ ἀναθεματισμένος Δίκσον, διατί δὲν ἐπιστρέφει;

Καὶ ὡς νὰ ἐπεκαλέσθη φάντασμά τι, ὁ ἄνθρωπος, ὁ οὕτω πως προσκληθεὶς, εὑρέθη ἀπροσδοκήτως ἐνώπιόν του.

— Ἔλα, Δίκσον, τί κάμνει ὁ αἰχμάλωτός μας τὴν ὥραν ταύτην;

— Μυλόρδε, εἶναι μακρὰν τοῦ νὰ μαντεύῃ τὴν τύχην ἥτις τὸν περιμένει· ἡ εὐθυμία του εἶναι ἡ ἰδία· διαμαρτύρεται περὶ τῆς ἀθωότητός του, καὶ περιμένει ἡσύχως τὴν ἀπόφασιν· αἱ φιλήδονοι κλίσεις τοῦ δουκὸς δὲν ἐγκατέλειψαν αὐτὸν κατὰ τὴν ὑπερτάτην στιγμήν· Ἐπικούριος εἰς τὸν Πύργον, ὡς ἦτο ποτὲ εἰς τὸ Οὐεστμίνστερ, ὁ Κλαρέντιος, συλλογίζεται μόνον πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς κτηνώδεις ἐπιθυμίας του, ἀρκεῖ νὰ τρώγῃ καὶ ὁ οἶνος νὰ διαχέεται ἀφθόνως, καὶ ὁ δοὺξ εἶναι εὐχαριστημένος· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἔχει πεποίθησιν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Ἡ ἐλπίς του εἶναι ματαία, Δίκσον, ὁ Κλαρέντιος δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐλπίζῃ, εἰμὴ εἰς τὸ θεῖον ἔλεος· συνώμωσε κατὰ τοῦ βασιλέως, τοῦ ἀδελφοῦ του, πρέπει ν' ἀποθάνῃ· ναί, ὁ Κλαρέντιος πρέπει ν' ἀποθάνῃ, ἐπανέλαβε μὲ φωνὴν ζοφώδη· ἐζήτησε τὴν χάριν νὰ ἐκλέξῃ τὴν τιμωρίαν του, καὶ δύνασαι νὰ τοῦ ἀναγγείλῃς ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν θέλει τοῦ ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην· ἑπομένως, διάθεσε τὰ πάντα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του· ἐννοεῖς; ἐπρόσθεσεν ὁ δοὺξ μὲ ἐμφαντικὸν ὕφος.

— Ἐννόησα, ἀπεκρίθη ὁ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ δουκὸς, ἀποσυρόμενος.

Ὁ Ῥιχάρδος, μείνας μόνος, δὲν ἐβράδυνε νὰ πέσῃ εἰς μίαν τῶν ὑποχονδριακῶν ἐκείνων κρίσεων εἰς ἣν ὑπέκυπτε συνεχῶς.

— Ποῖος ἤθελε μὲ εἴπει, ἀνέκραξεν οὗτος μετὰ μακρὰν σιωπὴν, ὅτι μίαν ἡμέραν ἤθελα γείνει ἄνανδρος καὶ σκληρὸς τοιοῦτον βαθμόν! ὅτι ἐγὼ ὁ Ῥιχάρδος τοῦ Γόρκ, ἤθελα ὁπλίσει ἕνα τῶν ἀδελφῶν μου κατὰ τοῦ ἄλλου διὰ νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς διαιρέσεις τοῦ βασιλικοῦ Οἴκου, καὶ νὰ ὑψωθῶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων των! Ὕψιστε θεέ! ποῦ εἶναι ὁ καιρός, ὅτε ἡ καρδία μου ἐκυριεύετο εὐκόλως ὑπὸ τῆς φιλίας τὰ θέλγητρα· ἠσθανόμην τότε τὴν ἀνάγκην νὰ

ἀγαπῶ καὶ νὰ ἀνταγαπῶμαι· Ποῦ εἶναι ὁ καιρὸς, ὅτε ἡ μήτηρ μας μᾶς ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ ἐχάδευε τὴν ξανθὴν κόμην μας! μάταιον ὄνειρον πρὸ πολλοῦ λησμονηθέν· τὸ παιδίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὠνομαζετο Ῥιχάρδος, ἔγεινεν αἴρνης ῥαχητικὸν καὶ παρηκμακός τι γερόντιον.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὀλεθρία ἀσθένεια ἔῤῥιψεν εἰς τὸ εἶναί μου τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν ἀταξίαν, ἡ μητρυιὰ φύσις, ἀφίνουσά με τὴν ζωὴν, διὰ τοῦ πλέον πικροῦ μυκτηρισμοῦ, μ' ἐδαψίλευσε τὰς φρικωδεστέρας ἀσχημίας. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ταύτην, τὰ ὄμματα τοῦ πατρός μου δὲν προσηλώθησαν πλέον ἐπ' ἐμοῦ· ἔγεινα πρὸς τὴν μητέρα μου ἀντικείμενον φρίκης καὶ ἀηδίας· καὶ αὐτοὶ οἱ ἀδελφοί μου δὲν ἐδυνήθησαν πάντοτε νὰ καταστείλωσιν τὴν φρίκην τὴν ὁποίαν τοῖς ἐνέπνεεν ἡ θέα μου· ἀντὶ νὰ μὲ παρηγορῶσιν, ἐμὲ τὸν ἀτυχῆ, ὅστις εἶχα τοσαῦτα αἴτια νὰ παραπονῶμαι κατὰ τῆς ζωῆς, μὲ ἀπεστρέφοντο, καὶ ἐπὶ τέλους μ' ἐλησμόνησαν· παραδοθεὶς εἰς μισθωτὰς χεῖρας, ὑπέστην πᾶν ὅ,τι νὰ ὑποφέρῃ ἐδύνατο ἡ προσβληθεῖσα ἀλαζονεία.

Εἶμαι ἤδη ἀνὴρ, ἀλλ' ἡ καρδία μου εἶναι μεστὴ ἀποστροφῆς καὶ χολῆς, καὶ νὰ λησμονήσω δὲν δύναμαι τὰς ἐπιδαψιλευθείσας καταφρονήσεις εἰς τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν· τὸ μῖσός μου ἐπερίμενε πολὺν χρόνον διὰ νὰ ὑπερχειλίσῃ . . . ἡ στιγμὴ εἶναι πρόσφορος . . . τὸ βασίλειον ἔχει ἀναγκὴν σταθεροῦ βραχίονος, ἀκλονήτου θελήσεως· τὶ δύνανται νὰ πράξωσι διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ ὁ Ἐδουάρδος καὶ ὁ Κλαρέντιος; Ὁ εἷς, ἀφοῦ ἐπολέμησεν ὡς στρατιώτης διὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν θρόνον, ἀναπαύεται εἰς τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἡδυπαθειαν. Πλεονέκται αὐλικοὶ, καὶ τις διεφθαρμένη γυνὴ, τὸν περιστοιχοῦσι, καὶ εἶναι οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς ἰδιοτρόπου θελήσεώς του· πανταχοῦ τὸ αὐθαίρετον, οὐδαμοῦ δικαιοσύνη . . . Καιρὸς εἶναι νὰ καθαρισθῇ ὁ ἀχυρὼν οὗτος. Ποῖον σκανδαλῶδες θέαμα ἤθελε παραστήσει εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀνάβασις τοῦ Κλαρεντίου εἰς τὸν θρόνον . . . τὰ τέκνα τοῦ Ἐδουάρδου; . . . ἀλλὰ μήτε πρέπει νὰ συλλογίζεταί τις περὶ τούτου· διορκὴς ἀντιβασιλεία δίδει λαβὴν εἰς τοὺς ταραχοποιοὺς καὶ τοὺς δυσηρεστημένους. Εἰς ἐμὲ λοιπὸν ἀνήκει ὁ θρόνος! εἰς ἐμὲ τὸ σκῆπτρον· θέλω εἶσθαι φοβερὸς εἰς τὰ κεχρυσωμένα ἐκεῖνα ἔντομα, τοὺς αὐλικοὺς, οἵτινες τρέφονται μὲ τοὺς ἱδρῶτας τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ θέλω εἶσθαι ἐπιεικὴς καὶ δίκαιος εἰς τὸν πτωχὸν γεωργόν· εἶναι τέλος καιρὸς νὰ κρύψω τὰς σωματικὰς ἀσχημίας μου ὑπὸ τὴν βασιλικὴν πορφύραν . . . καὶ τότε . . . δυστυχία εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον προσβάλλει τὸν Ῥιχάρδον τοῦ Ὑόρκ· ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας δὲν θέλει συγχωρήσει.»

Ἔπειτα, αἰφνηδίως ἐγειρόμενος, ὡς νὰ ἐλάμβανε τελευταίαν τινα καὶ ἀμετάκλητον ἀπόφασιν· «Ἐμπρὸς, ἐπρόσθεσε, μὴ ἀδυναμίαν· ὅταν προτίθεταί τις τὸ κοινὸν καλὸν, μακρὰν αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος· δὲν εἶναι πάντοτε εἰς τὴν ἐξουσίαν μας νὰ ἐκλέγωμεν τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας· ἡ προφητικὴ φωνὴ μὲ ἐκάλεσεν, ὡς ἄλλοτε τὸν Μακβέθ· «Ῥιχάρδε, θὰ γείνῃς βασιλεὺς . . . ἂς βαδίσωμεν μὲ σταθερὸν πόδα πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Εἱμαρμένης.»

— Αἱ διαταγαὶ τοῦ μυλόρδου ἐξετελέσθησαν, εἶπεν ὁ πιστὸς τοῦ πρίγκιπος, εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἦν ὁ Ῥιχάρδος.

— Καὶ ὁ Κλαρέντιος;

— Δὲν ὑπάρχει πλέον . . .

— Ἐξέφρασε τελευταίας τινας θελήσεις;

— Ὁ δοὺξ ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν βασιλέα, νὰ ἰδῇ τὸν ἀδελφόν του Ῥιχάρδον, τὰ κερδήσῃ καιρὸν τέλος· τῷ ἔδειξα ῥητὰς διαταγάς· τότε, λαμβάνων τὴν ἀπόφασίν του, καὶ μεταχειριζόμενος τὰς δυνάμεις, αἵτινες τοῦ ἔμενον, ἐζήτησε νὰ ῥιφθῇ εἰς βαρέλιον οἴνου τῆς μονεμβασίας· παράδοξον εἶδος θανάτου, τὸ ὁποῖον ἐπιστέφει ἐπαξίως τὸ τέρμα τῆς ζωῆς του· ἡ ἀγωνία του δὲν διηρκησε πολὺ, καὶ πρέπει νὰ τῷ ἐφάνη γλυκεῖα.

— Τί δαίμων εἶσαι λοιπὸν, σὺ, ν' ἀρνῆσαι τὴν τελευταίαν δέησιν ἑνὸς θνήσκοντος, ὅστις εἶναι ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ Ὑόρκ, καὶ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως;

— Μ' ἐρωτᾷς, ποῖος εἶμαι, μυλόρδε· δὲν σὲ τὸ εἶπα πρὸ ἓξ μηνῶν, ὅτε μὲ ἔλαβες ὑπὸ τὴν προστασίαν σου; εἶμαι προγεγραμμένος, ἐξόριστος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἐδουάρδου, αἰτίου ὅλων τῶν δυστυχημάτων μου, καὶ κατὰ τοῦ ὁποίου ὤμωσα μῖσος ἄσπονδον.

— Ποίων ἀδικημάτων τοσοῦτον σοβαρῶν, ὁ βασιλεὺς ἠδυνήθη νὰ κατασῇ ἔνοχος πρὸς ἕνα ὑπήκοον του;

— Ἀδικημάτων! . . . ἄκουσέ με, μυλόρδε· πρὸ ἑνὸς ἀκόμη ἔτους, ἤμην νέος, πλούσιος καὶ ὡραῖος· μειδιᾷς πρίγκηψ . . . ναί, ἠλλοιώθην πολὺ, τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, ἀλλὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἤμην νέος καὶ ὡραῖος, ἤμην σύζυγος γυναικὸς ἣν ἐλάτρευον, αἱ ἡμέραι μου διέτρεχον ἄγναι καὶ γαληνιαῖαι, χωρὶς οὐδὲν νέφος νὰ τὰς ἐπισκιάζῃ· τότε μὲ ὠνόμαζον εὐτυχῆ Ἄρῆν Σόρ . . . σήμερον ὀνομαζουσι Δίκσον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἥρπασαν τὴν εὐτυχίαν του, καὶ ὅστις ἤθελεν ἀφοσιωθῆ εἰς τὸν διάβολον μᾶλλον παρὰ εἰς τὸν Ῥιχάρδον τοῦ Ὑόρκ, ἂν ὁ Ῥιχάρδος δὲν ἦτο καταλληλότερος ἀπὸ τὸν ἴδιον Σατανᾶ νὰ χρισιμεύσῃ εἰς τὴν ἐκδίκησίν του. Ἐμάντευσα τοὺς μυστικοὺς σκοποὺς σου, μυλόρδε· διὰ κοινῆς ὁδοῦ βαδίζομεν πρὸς διαφορετικὸν σκοπόν. Μὴ δισταγμοὺς, δοὺξ τοῦ Γλοσέστερ, σὺ θὰ γενῆς βασιλεὺς, ἐγὼ δὲ θὰ λάβω ἐκδίκησιν.

Δ'.

Ἡ συνομοσία κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τὸν δοῦκα τοῦ Γλοσέστερ, ὅστις, ἀπὸ μῖσος, ἀπεφάσισε νὰ θανατώσῃ τὸν ἀδελφόν του Κλαρέντιον, προετοιμάζων οὕτως εἰς ἑαυτὸν τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελον εὑρεθῇ δύο μόνον παιδία ἀνίκανα ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τοὺς σκοποὺς του.

Ὁ Ῥιχάρδος, πανοῦργος καὶ ὑποκριτὴς, ἀπελάμβανεν εἰς τὴν αὐλὴν φήμην ἐπιδεξίου ἀνδρὸς, ὁποκτηθεῖσαν δι' ἀληθῶν προτερημάτων. Ἡ γνώμη του ὑπερίσχυε πολλάκις εἰς τὸ συμβούλιον, κατὰ τῆς γνώμης τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν ἐγγηρασάντων ἤδη εἰς τὰ πράγματα, καὶ ἡ πεῖρα ἀπέδειξε πάντοτε τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του· οὕτως, ὁ Ἐδουάρδος παρεχώρησεν ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦτον, ὅστις τοῦ προσήνεγκεν ἐξόχους ἐκδουλεύσεις· εἴδομεν δὲ πῶς μετεχειρίσθη τὴν ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπιῤῥοὴν ἵνα θανατώσῃ τὸν δυστυχῆ Κλαρέντιον, ὅστις πάντοτε ἐνησχολήθη περισσότερον περὶ τὰς ἡδονάς του παρ' εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ βασιλείου· ὁ Ἐδουάρδος ὅστις εἶχε φύσει τρυφερὰν τὴν καρδίαν, δὲν ἤθελε δώσει πίστιν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Ῥιχάρδου, καὶ θὰ ἐσυγχώρῃ ἀναμφιβόλως τὰ κατὰ φαντασίαν σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ του, διὰ τὰ ὁποῖα κατηγορεῖτο, ἂν ὁ δοὺξ τοῦ Γλόσεστερ, ἀκούσας τὴν συμβουλὴν τοῦ Δίκσον, δὲν ἤθελε διισχυρισθῆ, ὅτι ὁ Κλαρέντιος σφοδρῶς ἐρωτευθεὶς τὴν εὐνοουμένην, ἐζήτησε νὰ συνδέσῃ μυστικὰς σχέσεις μετὰ τῆς ἐρωμένης τοῦ βασιλέως. Παλαιὰ κατ' αὐτοῦ παράπονα ἐλθόντα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς νέας ταύτης κατηγορίας, ἐπηύξησαν τοιουτοτρόπως τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ὥστε εἰς στιγμὴν παραφορᾶς νὰ διαταξῇ τὸν θάνατον τοῦ δουκός.

Ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας ταύτης ἐποχῆς, ἡ ψυχὴ τοῦ ἡγεμόνος παρεδόθη εἰς τοὺς σφοδροτέρους ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως· κατὰπᾶσαν νύκτα, ἡ σκιὰ τοῦ Κλαρεντίου ἠγείρετο ὠχρὰ καὶ πελιδνὴ εἰς τὸ προσκεφάλαιόν του, καὶ ἐφαίνετο νὰ τῷ κραυγάζῃ, «Κάϊν, τί ἔκαμες τὸν ἀδελφόν σου;» ἡ πένθιμος αὕτη ὀπτασία, τοῦ ἀφῆρεσε πάραυτα πᾶσαν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς, διώκουσα αὐτὸν καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας ἀκόμη τῆς ἐρωμένης του, ἀδυνατούσης νὰ κατευνάσῃ τοὺς τρόμους του· πυρετὸς ἐσωτερικὸς τὸν κατέτηκε· καὶ ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλαρεντίου, ἐξέπνευσεν, αἰσθανόμενος σφοδροτάτους πόνους, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ἐθεώρησαν ὡς ἰσχυρὰς ἐνδείξεις φαρμακεύσεως.

Διὰ τῆς διαθήκης του, ὁ Ῥιχάρδος τοῦ Ὑόρκ, δοὺξ τοῦ Γλόσεστερ διωρίσθη ἀντιβασιλεὺς κατὰ τὴν ἀνηλικιότητα τοῦ Ἐδουάρδου Ε'. τοῦ υἱοῦ του. Ὁ Ῥιχάρδος ἔλαβε τὸν τίτλον, τοῦ προστάτου καὶ τὴν πρώτην του ἐξουσίαν μετεχειρίσθη πρὸς καταδίωξιν τῶν φίλων καὶ τῶν δημιουργημάτων τῆς τελευταίας βασιλείας.

Ὀλιγώτερον παρὰ πάντα ἄλλον ἔμελλε νὰ τύχῃ χάριτος ἡ εὐνοουμένη· ἡ δίκη της ἔγεινε καθ' ὅλος τοὺς κανόνας, ἂν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο προαποφασισμένον.

Ἡ Ἰωάννα κατεδικάσθη ἑπομένως, καὶ διότι, ἐπρόσθετεν ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις, μετεχειρίσθη γοητείας κατὰ τοῦ προστάτου, ὅτε ἦν ἀκόμη δοὺξ τοῦ Γλόσεστερ· ἀπηγόρευε δὲ εἰς πάντα ὑπήκοον, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν δυστυχῆ τὴν ἐλαχίστην τροφὴν ἢ φιλοξενίαν· ἔπρεπε νὰ περιπλανᾶται ἀνέστιος, μεχρισοῦ ὁ θάνατος ἤθελεν τὴν ἀπαλλάξει τῶν βασάνων της.

Ὁ Δίκσον, ἢ μᾶλλον ὁ Ἄρῆς, ἔγινεν ἄφαντος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐδουάρδου, τὸν ὁποῖον συνετέλεσε νὰ καταστήσῃ ἀποτρόπαιον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀγανακτησμένου λαοῦ, ἕνεκα τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ Κλαρεντίου· ἡ ἐκδίκησίς του ἐφάνη ὅτι ἐσταμάτησε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἅρπαγος τῆς γυναικός του, καὶ ὁ προστάτης ἐλυπεῖτο διὰ τὴν στέρησιν τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τοῦ ὁποίου αἱ συμβουλαὶ καὶ ὁ βραχίων ἤθελον συντελέσει πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐρεξῆς σκοπῶν του . . . . . .

. . . . . .

Περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς τετάρτης ἡμέρας μετὰ τὴν καταδίκην, περὶ ἧς ὡμιλήσαμεν, γυνή τις κατὰ τῆς ὁποίας ὁ δυσειδέστερος ὄχλος ἀπηύδησεν ἐκσφενδονίζων τὰς φρικτοτέρας ὕβρεις, διευθύνθη ἀσκόπως, μηχανικῶς πως πρὸς τὴν ἐξοχὴν· ὁ οὐρανὸς ἦτο φαιὸς καὶ ὁμιχλώδης, λεπτὴ καὶ γιονώδης βροχὴ καταπίπτουσα, ἐπάγωνε τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ ἡ δυστυχὴς γυνὴ, ἧς τὰ ἐνδύματα ἦσαν κατεσχισμένα, ἔῤῥισσε καθ' ὅλα της τὰ μέλη.

Ἀφοῦ ἐβάδισεν οὕτως ἱκανὴν ὥραν, ὡς νὰ ἐδιώκετο ἀκόμη, ἡ Ἰωάννα, (ἐπειδὴ αὐτὴ ἦτο) κατακεκμηκυία, ἐξηντλημένη τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, ἐῤῥίφθη μᾶλλον, ἢ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς χλόης· τὰ πεπλανημένα καὶ ἐσκοτισμένα ὄμματά της ἐζήτουν ν' ἀναγνωρίσωσι τὸν τόπον, ἔνθα εὑρίσκετο· ἐνόμιζεν ὅτι ἐξεγείρεται ὀνείρου τινος, καὶ παρατηροῦσα μακρόθεν τὴν φιλόξενον στέγην, ἥτις περιέθαλψε τοὺς νέους καὶ εὐτυχεῖς χρόνους της, ἐλειποθύμησεν ἀπὸ τρόμον καὶ ἀγωνίαν, ἀναπολοῦσα τὸ παρελθὸν, καὶ τὸν προδοθέντα καὶ παραγνωρισθέντα σύζυγόν της· ὅταν δὲ ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις της, φρικώδεις ἀλγηδόνες ἐσπάραττον τὰ σπλάγχνα της· ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στῆθός της,

— Τί τιμωρία, ὦ θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ ταλαίπωρος, ὤ! θέλω ἀποθάνει λοιπὸν μόνη, στερημένη πάσης βοηθείας! . . . οἱ ἄνανδροι! νὰ καταδικάσωσι μίαν γυναῖκα εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην ποινήν! μεγαλεῖα ἀνθρώπινα, διὰ τὰ ὁποῖα ἤμην τόσον ὑπερήφανος, τὰ ὁποῖα τόσον ἐνθέρμως ἐπεθύμησα, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἀπηρνήθην τὴν καρδίαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου μου, ἰδοὺ ἡ ματαιότης σας! Τὴν ὥραν ταύτην ἤθελ' ἀνταλλάξει πᾶσαν τὴν βασιλικὴν μεγαλειότητα τοῦ Οὐεστμίνστερ, δι' ἓν ποτήριον ὕδατος. Ποῖος θέλει μὲ δώσει σταγόνα τινα διὰ νὰ κατασβέσω τὴν καταχαίουσάν με φλόγα!

Αἰφνήδιος ἐνθύμησις, ὡς ἀστραπὴ, διέτρεξε τὴν διάνοιαν της· ἀνεμνήσθη ὅτι ὀλίγον μακρὰν τοῦ μέρους τούτου τοῦ δάσους, ἔῤῥεε κρήνη παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἡ Ἰωάννα καθημένη ἄλλοτε, εἰς τὸν γλυκὺν ἦχον τοῦ ῥεόντος ὕδατος παρεδίδετο εἰς τὰς σκέψεις της. Διὰ τῆς ἐνεργείας τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ ἀπελπισία νέας καρδίας προσπαθούσης νὰ κατασχῇ τὴν ἐκλείπουσαν ζωήν, ἡ Ἰωάννα ἠγέρθη ἐπὶ τῶν χειρῶν της, καὶ ἐσύρθη πλησίον τῆς τόσον ἐπιθυμητῆς πηγῆς· ἤρχησεν ἤδη νὰ αἰσθάνεται τὴν δροσερότητα τὴν ὁποίαν ὁ μικρὸς ῥύαξ διέχεεν εἰς τὰ πέριξ,... ἰδοὺ, δὲν ἀπέχει πλέον παρὰ

κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν.... Ἡ σελήνη ἀνταναχλᾷ τὰς ὠχρὰς ἀκτῖνάς της εἰς τὸ διαυγὲς ῥοῦθρον, καὶ ὁδηγεῖ τὸ ἀβέβαιον καὶ κλονούμενον βάδισμά της... ἓν βῆμα ἀκόμη καὶ φθάνει εἰς τὸν ῥύακα...

Ἀλλ' ὦ φρίκη! ὦ ἀπελπισία! καθ' ἣν στιγμὴν προσήγγισε τὴν ὄχθην τοῦ ῥύακος, αἱ καθηγμαγμέναι χεῖρές της καταπίπτουσιν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματός της... τρομερὰ σκοτοδινίασις κυριεύει τὴν ἀτυχῆ, καὶ μόνον τῆς μένει ἡ ζωή, διὰ νὰ αἰσθάνεται τὰς βασάνους της· πᾶσα πλέον ἐνέργεια ἐκλείπει, εἰς μάτην παλαίει εἰς τοὺς σπαραγμοὺς τῆς σκληροτέρας ἀγωνίας.

Ἀκούσας τοὺς στεναγμοὺς, οἵτινες ἐκφεύγουσιν ἐναγωνίως ἀπὸ τὸ ἀπηυδημένον στῆθός της, ἀνήρ τις σπεύδει πρὸς αὐτήν· ἡ Ἰωάννα ἀναγνωρίζουσα τὸν Ἄρρη, ἐγείρεται σπασμωδικῶς ἐπὶ τῶν γονάτων της, προσηλόνει ἐπ' αὐτοῦ βλέμματα παράφρονα ἐκ τῆς φρίκης, ἐκβάλλει ὑστάτην φωνὴν καὶ πίπτει ἄψυχος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ συζύγου της.

Ὁ Ἄρρης δὲν ἐκράτει πλέον εἰμὴ σῶμα ἄπνουν.

— Ῥιχάρδε! ἀνέκραξε, δὲν σὲ ἐζήτησα τοιαύτην ἐκδίκησιν.

— Τὰ κρίματά σου δίκαια, θεέ μου! Ἐδὼ ἐτελέσθη τὸ ἔγκλημα, ἐδὼ καὶ ἡ ἐξιλέωσις, ἐπρόσθεσε. Δὲν θὰ μὲ περιμείνῃς χρόνον πολὺν, Ἰωάννα· πάραυτα θὰ ἑνωθῶμεν διὰ παντός. Τί μὲ χρησιμεύει πλέον ἡ ζωή; Ἐὰν ἡ δυστυχία εἶναι ἡ κάμινος, ὅπου ἡ ψυχὴ ἀγνίζεται, θέλομεν συναντηθῆ ἀμφότεροι εἰς καλήτερον κόσμον. Ὑπεφέραμεν πολὺ καὶ δὲν ἔχομεν τί νὰ λυπηθῶμεν ἀφίνοντες τὴν ζωήν, σὲ ἀκολουθῶ Ἰωάννα... Καὶ ὁ Ἄρρης ἔπεσε νεκρὸς πλησίον τοῦ πτώματος τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἠγάπησε.

Καθηγμαγμένον φάσγανον εὑρέθη τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔκειντο ὅ,τε Ἄρρης καὶ ἡ Ἰωάννα.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ὑπὸ τῆς Κ. Α. Τ.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ. (*)

Κατὰ τὸ ἔτος 1486, ἄνθρωπός τις πεζὸς βαίνων, καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς μικρόν τινα παῖδα κρατῶν, ἔστη πρὸ τῆς πύλης ἑνὸς μοναστηρίου ἐν τῇ Ἱσπανίᾳ, ἵνα πορισθῇ τροφάς τινας διὰ τὸν κεκμηκότα υἱόν του. Ἐσθίοντος δὲ τοῦ παιδὸς καὶ ἀναπαυομένου, ὁ ξένος διηγεῖτο εἰς τὸν ὑποδεχθέντα αὐτὸν μοναχὸν τὴν ἱστορίαν, καὶ τὰ αἴτια τῆς κατὰ τὴν Ἱσπανίαν ἀφίξεως αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἠγνόουν τὴν ὕπαρξιν ἄλλων χωρῶν παρὰ τὴν τῶν τριῶν τούτων ἠπείρων καί τινων ὀλίγον μεμακρυσμένων νήσων. Οἱ δὲ σοφώτεροι τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν ἔπαυον τὴν αὔξησιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων ἐπιδιώκοντες, ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ὠκεανὸς ἐξηπλοῦτο ὡς ἄπειρος ζώνη περὶ τὰς ἠπείρους ταύτας· εἰς μόνον δ' ἴσως τὸν Χριστόφορον Κολόμβον, ὅστις εἶνε ὁ πρὸ τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου σταματήσας ξένος, ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ὅτι διαπλέων τις τὸν ὠκεανὸν τοῦτον, ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς χώρας, ἃς ὑπελάμβανεν ὡς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας.

Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη περὶ τὸ 1436 ἐκ πατρὸς ξάντου, κατοίκου τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Γενούης, τὰ μάλα δὲ πτωχοῦ, διὸ καὶ μὴ δυναμένου νὰ ἐκπαιδεύσῃ αὐτὸν ἐντελῶς· ἀλλ' εὐτυχῶς, ὁ Κολόμβος προσέσχε τὸν νοῦν μεγάλως εἰς ἃ ἐδιδάχθη κατὰ τὰ ὀλίγα τῆς μαθήσεώς του ἔτη. Πάνυ δὲ νέος ὢν ἔτι ἄκραν πρὸς τὴν ναυτικὴν ἔδειξε κλίσιν, καὶ δὲν ἠμέλησεν οὐδεμίαν εὐκαιρίαν νὰ διδαχθῇ αὐτὴν καὶ τὴν γεωγραφίαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ μετέρχεσθαι τὸν ναύτην κινδυνῶδες καὶ τὰ μάλιστα ἐπίπονον ἐνομίζετο· ἀλλ' ὁ Κολόμβος, δεκατετραετὴς γενόμενος, ἤρξατο νὰ ναυσιπορῇ· ὅθεν τὰ ὡραιότερα τῆς νεότητος αὐτοῦ ἔτη ἐν μεγίστοις διήγαγε μόχθοις, οἵτινες τὰ αὐστηρὰ, εἰν' ἀληθὲς, ἀλλ' ἐπωφελῆ μαθήματα ἐγένοντο εἰς αὐτὸν, διδαχθέντα ἐκ τούτων τὸ καταστέλλειν τὸν ζωηρὸν χαρακτῆρά του, καὶ τὸ ἀρόβως καὶ ἀγογγύστως ἀλγεῖν. Σκεπτόμενος δ' ἐπὶ παντὸς ὅ,τι ἐν ταῖς θαλασσοπορίαις αὐτοῦ παρετήρει καὶ ἐκ τῆς γεωγραφίας ἐγίνωσκεν, ἐπείθετο ὅτι ἀπὸ τῆς Εὐρώπης πλέων τις πρὸς δυσμὰς ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς χώραν ἄγνωστον, ἔτι καὶ πιθανῶς κατωκημένην.

Ἐπὶ πολλὰ δ' ἔτη ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀπεφάσισε νὰ πλεύσῃ πρὸς ἀνακαλύψεις, ὧν ἡ ἐπιτυχία ὀλιγώτερον ἀμφίβολος αὐτῷ ἐφαίνετο ἐπὶ μᾶλλον σκεπτομένῳ. Πτωχότερος δ' ὤν ἢ ὥστε μικρὰν νὰ ὁπλίσῃ ναῦν, καὶ οὐδένα τυχὼν διατεθειμένον εἰς βοήθειαν ἐπιχειρήσεως, ἣν ἅπαντες ὡς μωρὰν καὶ ἀνωφελῆ ἐθεώρουν, διενοήθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομήν τινος ἐκ τῶν Κυβερνήσεων.

Βουλόμενος δὲ νὰ περιποιήσῃ τὴν δόξαν τῆς ἀνακαλύψεως εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ἀπευθύνατο πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς Γενούης, ἀλλ' αὕτη μετὰ περιφρονήσεως ἀπέκρουσε τὴν αἴτησιν αὐτοῦ· καὶ ὁ Κολόμβος μεταβὰς εἰς Πορτογαλλίαν, ἣν ὡς δευτέραν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐθεώρει, (καθότι εἶχε νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα Πορτογάλλου τινὸς ναυτικοῦ Βαρθολομαίου Περεστρέλλου) ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἰωάννου Β'. Οἱ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως θέλοντες νὰ ἀποδοθῇ ἡ τιμὴ τῆς ἀνακαλύψεως εἰς συμπαντριώτην αὐτῶν, ἔδωκαν εἴς τινα Πορτογάλλον δύο πλοῖα μετὰ διαταγῆς νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ὠκεανὸν, ἐξαπατῶντες τὸν Κολόμβον δι' ἐλπίδων. Ἀλλ' ὁ Πορτογάλλος ἐκεῖνος μετὰ ὀλίγων ἡμερῶν πλοῦν ἐπανέρχεται τερατώδη διηγούμενος καὶ τὸ ἀδύνατον, τοῦ ἐπὶ τὰ πρόσω πλοῦ βεβαιῶν.

Ὁ Κολόμβος, ἐψευσμένος τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ πεποιθὼς εἰς τὴν ὀρθότητα τῶν διανοημάτων αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Ἱσπανίαν, ἧς ἦρχον τότε ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα· καθ' ὁδὸν δ' ἔστη πρὸ τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

Ὁ μοναχὸς ἀκούσας τὰ βουλεύματα τοῦ ξένου ἐκείνου, ἐφάνη ἐνδιαφερόμενος περὶ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν, καὶ ἀναδεχθεὶς αὐτὸς τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδὸς Διέγου, ἐσύστησε τὸν Κολόμβον πρός τινα τῶν φίλων του, μέγα δυνάμενον παρὰ τῇ βασιλίσσῃ Ἰσαβέλλῃ. Ὁ Κολόμβος μετέβη εἰς Μαδρῖτον, τὴν ἕδραν τοῦ τε βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, ἔνθα, καί τοι μὴ παραδεχθείσης τῆς προτάσεώς του, διέτριψεν ἐπί τινα καιρὸν ἰχνογραφῶν χάρτας γεωγραφικοὺς ἵνα ἐπαρκῇ εἰς τὰ ἔξοδά του. Φύσει δὲ χαρίεις τὴν ὄψιν, ἡδὺς τοὺς τρόπους, καὶ τοῦ ζωηροῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ κύριος, ἐφείλκυσε μετ' οὐ πολὺ τὴν ὑπόληψιν διακεκριμμένων τινῶν, οἵτινες ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ παρουσίασαν αὐτὸν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἱσπανίας, εἰς ὃν διεκοίνωσε τὸ σχέδιόν του, τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς διανοίας του, καὶ δι' οὗ ἔτυχεν ἀκροάσεως παρά τε τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ βασιλίσσῃ. Ἡ εὐμενὴς βασιλικὴ ὑποδοχὴ, καὶ ἡ προσοχὴ, μεθ' ἧς ἠκροάσθησαν αὐτὸν, τῷ ἐνεποίησαν τὰς κολακευτικωτέρας ἐλπίδας. Ἐξελέχθησαν τέσσαρες ἄνδρες ἵνα ἐξετάσωσι τὰς προτάσεις αὐτοῦ· ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, ἱερωμένοι ὄντες, καὶ ἄμοιροι οὐ μόνον παιδείας ἀλλὰ καὶ νοῦ, ἀπέρριψαν αὐτὰς, τοιαῦτα ἀποφηνάμενοι. Ὁ μὲν, ἀδύνατον, εἶπεν, εἶνε ἀφοῦ προβῇ τις πολὺ μακρὰν πρὸς δυσμὰς νὰ δυνηθῇ ν' ἀνέλθῃ πάλιν τὸ ὄρος τῆς θαλάσσης· ὁ δὲ, Πῶς εἶνε δυνατὸν, ἂν ὑπῆρχε ξηρὰ ἐκεῖσε, νὰ ἦτο ἄγνωστος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὁ τρίτος παρεδέχετο μὲν τὴν ὕπαρξιν ἀγνώστου γῆς, ἀλλ' ἐβεβαίου ὅτι πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτῆς ἐχρειάζετο τριετὴς πλοῦς· ὁ δὲ τελευταῖος ὡς ἀντιβαίνουσαν πρὸς τὴν θρησκείαν ἐχαρακτήρισε τὴν πρότασιν. Κυρίως ὅμως τοῦ Κολόμβου τὴν γνώμην δὲν ἀπεδέχθη ἡ αὐλὴ τῆς Ἱσπανίας, διότι εἶχε μεγάλην ἔλλειψιν χρημάτων, ἕνεκα τοῦ κατὰ Μαύρων πολέμου.

Ἀποτυχὼν καὶ πάλιν, ἀλλὰ μὴ ἀπελπισθεὶς ὁ καρτερικὸς οὗτος ἀνὴρ, ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου εἶχε πέμψει τὸν ἀδελφόν του Βαρθολομαῖον. Δὲν ἐγνώριζε δὲ ὅτι, οὗτος καθ' ὁδὸν περιέπεσεν εἰς πειρατὰς, καὶ φθάσας εἰς Ἀγγλίαν ῥακένδυτος, ἠναγκάσθη νὰ ἐργάζηται πρὸς ἀπόκτησιν ἐνδυμάτων, δι' ὧν ἐδύνατο νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν αὐλήν. Καθ' ὁδὸν δ' ὁ Κολόμβος λαμβάνει ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ μοναχοῦ, εἰς ὃν ἐνεπιστεύθη τὴν ἀνατροφὴν τοῦ υἱοῦ του, δι' ἧς καταπείθεται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἱσπανίαν.

Μετὰ τὴν ἧττα τῶν Μαύρων, οἱ φίλοι τοῦ Κολόμβου ἔπεισαν τὴν Ἰσαβέλλαν νὰ δεχθῇ τὰς προτάσεις αὐτοῦ. Στερουμένη δὲ χρημάτων ἀπεφάσισεν ἡ γενναία αὕτη βασιλὶς νὰ ἐνεχυριάσῃ τοὺς πολιτίμους αὐτῆς λίθους, καὶ λαβοῦσα χρήματα δίδει εἰς τὸν Κολόμβον τρία πλοιάρια, καταστήσασα αὐτὸν ναύαρχον τῶν νέων θαλασσῶν καὶ ἀντιβασιλέα τῶν ἀνακαλυφθησομένων χωρῶν.

Τέλος, τὴν παρασκευὴν τῆς 3 Αὐγούστου 1492 ὁ Κολόμβος μετὰ ὀκταετεῖς προσπαθείας ἀνήγετο καὶ ἄφινε τὴν Πάλον ἀναμέσον κραυγῶν, στεναγμῶν, εὐχῶν ἢ καὶ καταρῶν, παρ' ὧν συγγενεῖς ἢ φίλοι ἀνεχώρουν· διότι ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ὁ στολίσκος δὲν ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ πλέον.

Μετά τινων ἑβδομάδων παρέλευσιν, καθ' ἃς οὐδ' ἐλάχιστον ἐφάνη σημεῖον τῆς νέας γῆς, ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ δυσαρέσκεια ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται μεταξὺ τῶν ναυτῶν. Ἐσπέραν τινὰ παρετήρησαν μακρὰν μελανοειδῆ ταινίαν, ἀκτὴν ὁμοιάζουσαν, καὶ πάραυτα εἰς πάντων τὰς καρδίας ἀνεγεννήθη ἡ ἐλπίς· ἀλλὰ τὴν αὐγὴν τῆς ἐπιούσης ἐνόησαν ὅτι λευκόφαιον ἦν νέφος ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος. Πολλάκις δ' ἐκ τοιούτων ἀπατώμενοι καὶ εἰς τὴν ἀπελπισίαν ὑπείκοντες, καθήπτοντο τοῦ Κολόμβου, καὶ ἐπιμόνως ἐζήτουν τὴν εἰς Εὐρώπην ἐπιστροφήν. Ἐκεῖνος δὲ τὰ πάντα κινῶν, ἵνα ἡσυχάζῃ καὶ ὑποχρεώνῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πλοῦ, ἀλλὰ βλέπων ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπιμένοντας, «Ὅ,τι συμβῇ, εἶπεν βεβόλμως, θὰ ὑπομείνω, μεχρισοῦ σὺν θεῷ φέρω εἰς πέρας τὴν ἐπιχείρησίν μου.» Ταῦτα ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ μανίας κυριευθέντες, ἀπεφάσισαν νὰ διάσωσιν αὐτὸν νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐβούλοντο. Σκεπτομένων δὲ περὶ τοῦ μέσου τῆς ἐπιτυχίας, τὴν 19 Ὀκτωβρίου, δηλ. ἑξήκοντα καὶ ἐννέα ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκ Πάλου ἀναχώρησιν αὐτῶν, εἶδον χόρτα καὶ κλῶνας δένδρων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, σημεῖα ἐγγὺς κειμένης γῆς, σημεῖα, ἅτινα εἰς τὸν Κολόμβον καὶ τοὺς συμπλωτῆρας αὐτοῦ ὑπῆρξαν ὅ,τι εἰς τὸν Νῶε καὶ τοὺς ἐν τῇ κιβωτῷ ὁ κλάδος τῆς ἐλαίας, ὃν ἐπὶ τοῦ ῥάμφους ἔφερεν ἡ περιστερά. Τὴν ἑσπέραν τῆς εὐδαίμονος ταύτης ἡμέρας, ὁ Κολόμβος ὡμίλησε μετὰ πολλῆς κατανύξεως πρὸς τοὺς ναύτας αὐτοῦ, καὶ ἐπειράθη νὰ ἐμποιήσῃ αὐτοῖς εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν κραταιὸν κύριον τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, τὸν ὑπερασπισθέντα καὶ ὁδηγήσαντα αὐτοὺς ἀκινδύνως ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν μετ' οὐ πολὺ ἔμελλον νὰ διακρίνωσι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς πρύμνης καθήμενος τοῦ πλοίου του, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνεμος ταχέως παρέσυρε, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του προσεκτικῶς ἐπὶ τοῦ ὁριζοντος, ὅστις ἀπεσκοτίζετο βαθμηδόν. Καίτοι δ' ἑαυτὸν διατεθειμένον εἰς ὕπνον αἰσθανθείς, ἔμεινεν ἐκεῖ σύννους, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔτι ἐπὶ τοῦ ὁριζοντος ἔχων, ὃν ἡ νὺξ, φθάσα ἐν μέσῳ τοῦ δρόμου αὐτῆς, εἶχεν ἀποκαταστήσει ἀδιώρατον, μεχρισοῦ διέκρινε μακρόθεν φῶς ὅμοιον πυρσῷ ὃν διὰ χειρὸς ἔφερον. Ὦ! πόσον ὑπῆρξαν μακραὶ δι' αὐτὸν αἱ ὧραι, αἵτινες προηγήθησαν τῆς αὐγῆς! Τέλος ἡ ἠὼς ἐφάνη, ἣν δὲ ἡ τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1492, καὶ τὸ μικρὸν αὐτοῦ σκάφος ὑπῆρξεν αὐτῷ ὅ,τι τὸ ὄρος Νεβὼ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν· διότι καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὡδηγήθη διὰ τῆς ἐρήμου πρὸς τὸ ὄρος ἐκεῖνο, ὅθεν παρετήρησε τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, οὕτω καὶ ὁ Κολόμβος ὡδηγήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κραταιοῦ βραχίονος διὰ τῆς ἐρήμου τοῦ ὠκεανοῦ πρὸς τὸν τόπον τοῦτον, ὅθεν οἱ γοητευθέντες ὀφθαλμοί του διέκρινον τὴν ἄγνωστον ἐκείνην γῆν, τὴν γῆν τὴν πρὸ τοσούτου χρόνου οὖσαν ὡς στρέφιγγα, ἐφ' ἧς ἐστρέφοντο πάντες οἱ διαλογισμοί του, πᾶσαι αἱ ἐλπίδες του!

Ὁ Κολόμβος τὴν πρώτην νῆσον, ἐφ' ἧς ἀπέβη ἅγιον Σώστην (San Salvador) ἀπεκάλεσεν. Ἀφοῦ δὲ περιῆλθε τινὰς τῶν παρακειμένων νήσων, ἠναγκάσθη νὰ ταχύνῃ τὴν εἰς Εὐρώπην ἐπάνοδόν του, διότι εἷς τῶν σωμπλωτήρων του, Πίνζων καλούμενος, ἀνεχώρησε κρυφίως μετὰ τοῦ ἑνὸς πλοίου, ἐνῷ τὸ ἄλλο εἶχεν ὑπὸ τῆς τρικυμίας συντριβῆ. Λίαν δὲ συνετῶς συμβουλεύσας τὴν ἐκ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἀνδρῶν ἀποικίαν, ἣν ἐπὶ τῆς νήσου Ἀΐτης ἐντὸς φρουρίου ἄφησεν, ἀναχωρεῖ τὴν 4 Ἰανουαρίου καὶ φθάνει εἰς τὸν λιμένα τῆς Πάλου τὴν 15 Μαρτίου 1493 μετ' ἀπουσίαν ἑπτὰ μηνῶν καὶ δώδεκα ἡμερῶν. Ὁ λαὸς ὑπεδέχθη αὐτὸν μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα μετὰ μεγίστης λαμπρότητος. Οὕτως, ὁ πρότινων ἐτῶν ὡς ἐπαίτης σταματήσας πρὸ τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου, διέρχεται ἤδη ἐν θριάμβῳ τὴν Ἱσπανίαν!

Ὁ Κολόμβος ἔπλευσεν ἔτι τρὶς εἰς τὸν νέον κόσμον, εἰς ὃν ἔπρεπε νὰ δοθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐστερήθη δὲ τῆς τιμῆς ταύτης ὑπό τινος ἐμπόρου Ἰταλοῦ, καλουμένου Ἀμερίκου Βεσπουκίου, ὅστις περιπλεύσας τὴν χώραν τὸ 1501 ἐξέδωκε πρῶτος γεωγραφικοὺς πίνακας αὐτῆς.

(*) Ἴδε τὴν εἰκόνα του ἐν φυλλ. ΞΗ'.

Ἐνασχολούμενος δ' εἰς τὰς ἀνακαλύψεις καὶ εἰς μεγάλους ἀγῶνας καὶ ἀναριθμήτους κινδύνους ἐκτεθειμένος, ὁ Κολόμβος ὑπέκυψεν εἰς σκληρὰς δοκιμασίας. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας, εἰς ὃν τηλικαύτας ἐκδουλεύσεις ἐπρόσφερεν, ἐδείχθη τόσον ἀγνώμων, ὥστε παρασυρόμενος ὑπὸ τῶν λόγων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Κολόμβου, πολλὰς ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν λύπας. Ἡ ἀξιέραστος Ἰσαβέλλα οὐδέποτε ἔπαυσε τιμῶσα καὶ εὐνοοῦσα αὐτόν, ἀλλ' αὕτη ἀπέθανε, καὶ ὁ Κολόμβος ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα νὰ τύχῃ δικαιοσύνην. Τέλος δ' ἐπανελθὼν ἀσθενὴς ἀπὸ τὸν τέταρτον αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀμερικὴν πλοῦν, ἀπέθανε τὴν 8 Μαΐου 1506 εἰς Βαλλιτσόλετον ἐν κόποις καὶ μόχθοις καὶ ἀσθενείαις.

Γ. Κ.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ.

Ο ΤΡΑΓΩΔΟΣ.

Ὁ Πέτρος Κορνήλιος ἐγεννήθη εἰς Ῥουὲν, τὴν 6 Ἰουνίου 1606· ὁ πατήρ του ἦτον εἰσαγγελεὺς τῆς *Μαρμαρίνου Τραπέζης* τῆς Νορμανδίας. Ἡ μήτηρ του, Μάρθα Πεζάντη, ἦτο θυγάτηρ λογιστοῦ. Ὁ Κορνήλιος, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς καταγωγῆς καὶ ὡς ἐκ τοῦ δικηγορικοῦ σταδίου του, εἰς ὃ κατ' ἀρχὰς προωρίσθη, ἀπέκτησεν ἕξιν τοῦ ῥητορικῶς συλλογίζεσθαι καὶ στιχουργεῖν μετὰ τοσαύτης λογικότητος, οἵαν σπανίως τις ἀπαντᾷ εἰς τοὺς γάλλους συγγραφεῖς· οὐδέ ποτε δὲ διὰ τοῦτο ἐπήνεσεν αὐτὸς ἑαυτὸν, ὅπερ, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἀποτελεῖ τοὐλάχιστον ἐν μέρει τὴν ἀξίαν του· οἱ κριτικοὶ τοῦ τελευταίου αἰῶνος θεωροῦντες μᾶλλον τὴν περίσσειαν τῆς τοιαύτης λογικῆς γονιμότητος τοῦ πνεύματος, ἢ τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν βαθύνοιάν του, κατηγόρησαν τὸν ποιητὴν ὡς συχνάκις ἀναμιμνησκόμενον τοῦ πρώτου ἐπαγγέλματός του.

Ἀλλὰ τὸ σοβαρὸν τῆς ἰδέας, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸν Κορνήλιον, ἀποδίδεται ἐπίσης εἰς αἰτίας ἐξωτερικὰς καὶ γενικωτέρας. Αἱ περιστάσεις τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔζη καὶ αἱ παραδόσεις τῶν προηγουμένων ἐποχῶν, εἶχον ἀναμφιβόλως περισσοτέραν ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸ πνεῦμα του, παρ' ὅτι τὰ ἰδιαίτερα συμβεβηκότα τῆς ζωῆς του.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ιϛ'. αἰῶνος, ἐν ᾧ καιρῷ ὁ Λούθηρος καὶ ὁ Καλβῖνος ἐτάραττον τὰς κεφαλὰς τῶν Γερμανῶν τιμαριωτῶν, καὶ τῆς γαλλικῆς ἀριστοκρατείας, ὅτε καὶ ὁ λαὸς ἐλάμβανε μέρος ὑπὲρ τῆς ἀναμορφώσεως, ἀνηγείρετο ἐν Γαλλίᾳ φιλολογικὴ Σχολή, σύμφωνος μὲ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον προεκήρυττεν ἡ ἑταιρεία. Ἡ Σχολὴ αὕτη, ἔχουσα σταθερὸν σκοπὸν τὸν ἐξευγενισμὸν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, ἦτο περίδοξος διὰ τὸ ἀγχίνουν τῆς σατύρας καὶ τὸ ὕψος τῶν προτροπῶν της. Τὰ μέλη τῆς σχολῆς ταύτης προσηγόρευσαν τὰς συνελεύσεις των, *Γαλλικὴν Πλειάδα*.

Ἡ θρησκευτικὴ στάσις τῆς συμμαχίας διῆθεν ἐκ τῆς γεννεᾶς αὐτῆς καὶ παρήγαγε νέαν, ἔχουσαν περισσοτέραν ἐπιτήδευσιν εἰς τοὺς τρόπους της, περισσοτέραν ἀκρίβειαν εἰς τὰς σκέψεις της, περισσοτέραν μελαγχολίαν εἰς τὰς ἰδέας της, καὶ περισσότερον ὕψος εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν της. Μάρτυρες ὅλων αὐτῶν εἶναι ἡ ᾠδὴ τοῦ Μαλέρβη, ἡ σάτυρα τοῦ Μαθουρίνου Ῥενιέρη, τὸ δρᾶμα τοῦ Ἀρδὺ Τριστάνου τοῦ ἐρημίτου, καὶ τοῦ Ἰωάννου Ῥοτροῦ.

Ἡ γεννεὰ αὕτη ἐξέλειπεν ἐνώπιον τῆς συνομοσίας τῆς *Σφενδόνης*, πρώτης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, καθ' ἣν ἡ πολιτικὴ ἀπηλλάγη ὅλων τῶν ἄλλων κοινωνικῶν στοιχείων, καὶ τοσοῦτον σοβαρὸν κρότον ἀντήχησεν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ὥστε εἰς θρόνος ἐν Ἀγγλίᾳ κατέπεσε, καὶ ἕτερος ἀνωρθώθη ἐν Πορτογαλίᾳ. Ἡ Σφενδόνη ἐκάλει νέαν γεννεὰν, πλέον ἀγέρωχον, πλέον ταραχώδη, πλέον λογικήν· ἐκτὸς τῶν φατριαρχῶν της, ἡ Σφενδόνη εἶχεν ὡσαύτως τοὺς κριτικοὺς καὶ τοὺς ποιητάς της· ὁ Πασχάλιος καὶ Μολιὲρ ὑπῆρξεν ἡ πλέον ἄμεσος καὶ ἡ ὑψηλοτέρα ἔκφρασις. πρώρως ἀφανισθεῖσα. Οἱ δύο οὗτοι μεγαλοφυεῖς ἄνδρες ὑπῆρξαν οἱονεὶ ἡ μοναδικὴ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐντελῆ βασιλικὴν ἐποχὴν, ἥτις συναπέθανε μετὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'., καὶ ἐγέννησε τὸν Βοσσουέτιον καὶ Ῥακίναν.

Ὅθεν, ἀπ ἀρχῆς τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος μέχρι τέλους, δύναταί τις νὰ διακρίνῃ τρεῖς σχολὰς φιλολογικὰς, τὴν γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς συμμαχίας καὶ ἐπὶ Ῥισσελιέως, τὴν τῆς *Σφενδόνης*, καὶ τέλος ἐκείνην, ἥτις, ὡς ἐκ τῶν μεγαλείων τῶν Βερσαλιῶν παρεῖδε τοὺς κινδύνους τοὺς περικαλύπτοντας τὴν κοιτίδα τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ τοὺς μέλλοντας νὰ γεννηθῶσιν ἐπὶ τοῦ νεκρικοῦ φαρέτρου του. Ὁ Κορνήλιος ἔσχε τὴν μοναδικὴν εὐτυχίαν τοῦ ν' ἀναμιχθῇ καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας σχολὰς καὶ νὰ προεξάρχῃ αὐτῶν.

Ὅτε ὁ Ῥισσελιεὺς ἠθέλησε νὰ ἐκτυλισθῶσι τὰ δραματικὰ σχέδιά του, ἐσχημάτισε πέριξ αὐτοῦ ἑταιρείαν φιλολογικὴν, συνισταμένην ἀπὸ τὸν Λατιάχ, Βοασροβὲρ, Κολλετὲ, Ῥοτροῦ καὶ Κορνήλιον· ὁ Κορνήλιος, ὁ τελευταῖος πάντων, ἠκολούθει κατὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τὴν ὥθησιν, ἥτις εἶχεν εἰσάξει εἰς τὸ θέατρον τὰ δράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ πολῖται καὶ οἱ αὐλικοὶ παρίσταντο μὲ τὰς συνήθεις ἕξεις των· δράματα καθαρᾶς ἐπινοήσεως μυθιστορικῆς, ἀποκαλυπτούσης, μετά τινος ὑπερβολῆς, τὰ σύγχρονα πάθη. Οὕτως, ὁ Κορνήλιος εἶχεν ἐκδόσει, τὸ 1629, τὴν *Μηλίτην* κωμῳδίαν, ᾠριζομένην εἴς τι τῆς ζωῆς του συμβεβηκός. Παρέστησε τὴν *Κλειτάνδραν* τὸ 1632· καὶ ἀκολούθως τὴν *Χήραν*, τὴν *Στοὰν τῶν ἀνακτόρων*, τὴν *Ἀκόλουθον*, τὴν *Βασιλικὴν Πλατείαν*. Ἐν ἔτει δὲ 1635 ἔγραψε καὶ ἱστορικὸν δρᾶμα, ἀρχίσας ἀπὸ τὸ μύθευμα τῆς *Μηδείας*.

Δὲν ἐφάνη δὲ ὅτι ὑπῆρξεν εὐχαριστημένος εἰ τὸ νέον τοῦτο εἶδος, οὐδὲ ὅτι εἶχεν ἔτι ἀποκτήσει πεποίθησιν ἀρκετὰ ἀσφαλῆ εἰς τὸ μέλλον τῆς εὐφυΐας του· ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν, σχεδὸν τριακοντούτης ὤν, διέλυσε τὰς ὁποίας εἶχε μετὰ τοῦ Ῥισσελιέως σχέσεις, καὶ ἀπεσύρθη εἰς Ῥουὲν εἰς τὴν οἰκογένειάν του· ἐκεῖ, γέρων τις εὐγενὴς, ὅστις ὑπῆρξε γραμματεὺς τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ μάθῃ τὴν Ἱσπανικὴν, καὶ νὰ σπουδάσῃ τὸ τότε περίδοξον θέατρον τοῦ ἔθνους τούτου, καὶ τὸ 1636 συνέγραψε τὸν *Σίδ*.

Προηγουμένως ὁ Κορνήλιος εἶχε παρατηρήσει τὰ πάθη τῶν συμπολιτῶν του, τὰ ὁποῖα ἐζωγράφησε σχεδὸν ὅπως ἠδυνήθη νὰ τὰ ἰδῇ πλησίον του ἐξογκούμενα μὲ εἶδός τι ἐπιδείξεως, ἀλλὰ καθόλου μὴ περιοριζόμενα εἰς κύκλον δημώδη. Ἡ σπουδὴ τῶν Ἱσπανῶν ἐνεποίησεν αὐτῷ εὐρὺ τὸ *παραγωγὸν αἴσθημα*, τὸ ἐνυπάρχον εἰς τὴν ψυχήν του, καὶ δι' οὗ ἐνεδύθησαν ὅλα τὰ ἡρωϊκὰ πρόσωπα τοῦ θεάτρου του.

Ἀπὸ τοὺς *Ῥομανσέρας* (μυθοπλάστας) τῆς Ἱσπανίας, μετέβη εἰς τοὺς ἐπικοὺς μύθους τῆς Ῥώμης, καὶ ἀπὸ τῆς ποιητικῆς κοιτίδος τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς δόξαν· ἐποίησε τὸν *Ὁράτιον* καὶ τὸν *Κίναν* τῷ 1639. Μετ' ὀλίγον δὲ κατενόησε καὶ αὐτὸν τὸν ῥωμαϊκὸν πολιτισμὸν, καὶ ἐδημιούργησε τὸν *Πολύευκτον* τῷ 1640· τὰ τέσσαρα ταῦτα δράματα, ἀποφασίσαντα τὸ στάδιόν τοῦ Κορνηλίου, ἐξήρκουν ἐπίσης νὰ τὸν ἀποθανατίσωσιν. Αὐτὰ μόνα ἀπαρτίζουσι νεωτερισμὸν τόσῳ μέγαν καὶ μεγαλοπρεπῆ, ὥστε κατατάττουσι τοῦ λοιποῦ τὸν συγγραφέα των μεταξὺ τῶν ἐξοχωτέρων τραγικῶν.

Εἶναι προφανέστατον ὅτι ὁ Κορνήλιος δὲν εἶχε δυνηθῇ νὰ βλέπῃ τὸν Ῥισσελιὲ ἐκ τοῦ πλησίον, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τὸ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, τὴν διανοητικὴν ἰσχύν του καὶ τὴν ὑπερτάτην ἐπιτηδειότητά του εἰς τὰς ὑποθέσεις· ὁ ποιητὴς βεβαίως παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ὑπουργοῦ·

Τῷ 1641, συνέγραψε *τὸν θάνατον τοῦ Πομπηΐου*. Κανεὶς ἴσως δὲν ἐξισώθη κατὰ τὴν θεατρικὴν πολυτέλειαν τῆς ποιήσεως, ἥτις διαλάμπει εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην, οὐδὲ κατὰ τὴν ἀόριστον καὶ ἐπαγωγικὴν χάριν τῆς κωμῳδίας, ἥτις ἠκολούθησεν ἐκείνην ἀμέσως. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ *Ψεύστου*, παρασταθέντος τῷ 1642, ἦτον ἠρανισμένη ἀπὸ τὸ ἱσπανικὸν θέατρον. Ὁσάκις ὁ Κορνήλιος ἐμιμεῖτο, ἦτον ἀμίμητος, ἐφαίνετο ὅτι εἶχε δύναμιν ὑψηλοτέραν τῆς δημιουργίας. Ἡ *Ῥοδογύνη*, παρασταθεῖσα τῷ 1643, θεωρεῖται ὡς παράδειγμα ἀνυπέρβλητον δραματικοῦ τρόμου.

Ἐν τούτοις ὁ Ῥισσελιεὺς καὶ ὁ Λουδοβίκος ΙΓ'. ἐτελεύτησαν. Ἡ ἀντιβασιλεία διεταράττετο ἤδη ἐκ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ὑπεκίνησεν ἡ *Σφενδόνη*, μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν· ὁ Κορνήλιος ἐφάνη συνελθὼν πρὸς στιγμὴν εἰς ἑαυτὸν, καὶ αἱ ἐμπνεύσεις τοῦ πνεύματός του, σύγχρονοι οὖσαι τῆς ἐπαναστάσεως, ἔλαβον τάσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πολιτικήν. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι μέχρι τοῦδε οἱ ἥρωες δὲν ἐκίνουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κορνηλίου κατ' ἄλλο παρὰ καθ' ὅ,τι μέγα ἠδύναντο νὰ παρέξωσιν εἰς τὰς τύχας τῶν ἐπικρατεινῶν. Ἀλλ' εἰς τὸ ἑξῆς τὰ κινδυνώδη συμβεβηκότα τῶν ἡγεμόνων, καὶ αἱ τύχαι τοῦ στέμματός των, περισσότερον ἔπρεπε νὰ τὸν ἀπασχολήσωσιν. Ὁ Κορνήλιος εἰσήγητο εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἐπαναστάσεων, τῆς ἀστασίας τῶν μεγαλείων καὶ τῆς δυνάμεως τῶν κοινῶν ἐπιχειρήσεων. Τῷ 1647 ὁ *Ἡράκλειός* του ἔδειξε μίαν τῶν βιαιοτέρων γνωστῶν μοναρχικῶν περιπετειῶν. Τῷ 1650, ὁ *δὸν Σάγχης* τῆς Ἀραγωνίας, εἶναι ἡ βιογραφία αὐθάδους τινὸς τυχοδιώκτου. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ *Ἀνδρομήδα*, ἔδειξε βασίλισσαν σωθεῖσαν ὑπό τινος ἥρωος, ὡς ἂν ἡ Αὐστριακὴ Ἄννα αὐτὴ, ἤθελεν ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν μεγάλου τινος ὀνόματος.

Εἰς τὰ δράματα, ἅπερ συνεχῶς συνέγραφεν, ἀπὸ τοῦ 1659 μέχρι τοῦ 1674, ἐζωγράφει τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τρομερὸν, πλῆρες αἰνιγμάτων καὶ ὀλεθρίων ἀποφάσεων. Ἤρχισε δὲ ἀπὸ τοῦ *Οἰδίποδος*. Ὅταν ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὸ πνεῦμα τῶν κατακτήσεων, τὸ ὁποῖον ἐκυρίευε τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'., ἐπελήφθη τοῦ φρικώδους καὶ κολοσσαίου προσώπου τοῦ Ἀττίλα. Οὕτως ἐβάδιζε πάντοτε εἰς τὰ τελευταῖα ὅρια τῶν ἰδεῶν του· ἐνίοτε ἀνεμιμνήσκετο τῆς γηραιᾶς ἐλευθερίας, ἥτις τὸν ἐνθουσίαζε πλειότερον. Ὁ *Σερτώριος* εἶναι πλήρης ὡραίων θλίψεων καὶ μεγαλοπρεπῶν ἀγώνων.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ σταδίου του, ὁ Κορνήλιος ἠθέλησε νὰ συνηγωνισθῇ μετὰ τοῦ Ῥακίνα, οὗτινος αἱ ἐρωτικαὶ τραγῳδίαι ἦσαν ἡ ἔκφρασις νέας τάσεως. Ἡ *Βερενίκη* καὶ ἡ *Πουλχερία* εἶναι ἡ παρεκτροπὴ μεγάλου νοός· ὄχι ὅτι ὁ Κορνήλιος δὲν ἠσθάνθη καὶ δὲν ἐξέφρασε δεόντως τὸν ἔρωτα. Ἀπὸ τοῦ *Σίδ* μέχρι τοῦ *Νικομήδους* ἔδειξε ζέστιν τινα ψυχῆς ὅλως θριαμβευτικήν· ἀλλ' ὑπέτασσεν ἀείποτε τὸ πάθος τοῦτο εἰς τὰ γενικὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα οὗτος ὑπη-

ρετεῖ ἢ καταστρέφει ἐναλλάξ. Τοῦτ' αὐτὸ εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Κορνηλίου, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἀπεριορίστου πρὸς αὐτὸν θαυμασμοῦ τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ Ῥακίνας ἐξεναντίας ἐπροτίμησε τὰς ἰδιαιτέρας καὶ ἐγωϊστικὰς ἀναπτύξεις τοῦ ἔρωτος καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὴν Φαίδραν, τὸ ἐντελέστερον δεῖγμα τῆς εὐφυΐας του.

Ὁ Κορνήλιος εἶχε καταχριθῆ ζωηρῶς εἰς τὰ πρῶτά του δοκίμια, ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἥτις ἀκολούθως παρεδέχθη αὐτὸν ὡς μέλος της τῷ 1647. Κατῴκει δὲ ἐν ὁδῷ *Ἀργαντελίου* εἰς Παρισίους, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ Κορνηλίου. Οἱ δύο ἀδελφοὶ εἶχον νυμφευθῆ δύο ἀδελφάς· ὁ Πέτρος Κορνήλιος ἀπέθανε τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1684.

Ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν ὄπισθεν, τὸν παριστᾷ εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ σταδίου του, ἐκθαμβον καὶ κατά τι τεθλιμμένον, καθὸ ζῶντα ἐν μέσῳ ἐποχῆς μικροτέρας παρὰ τῆς φήμης τοῦ ὀνόματός του, καὶ παρ' ὅ,τι προσιμίσσαν αἱ μεγάλαι καὶ ὑψηλαὶ ἰδέαι τοῦ Ῥισσελιέως·

Π. Η.

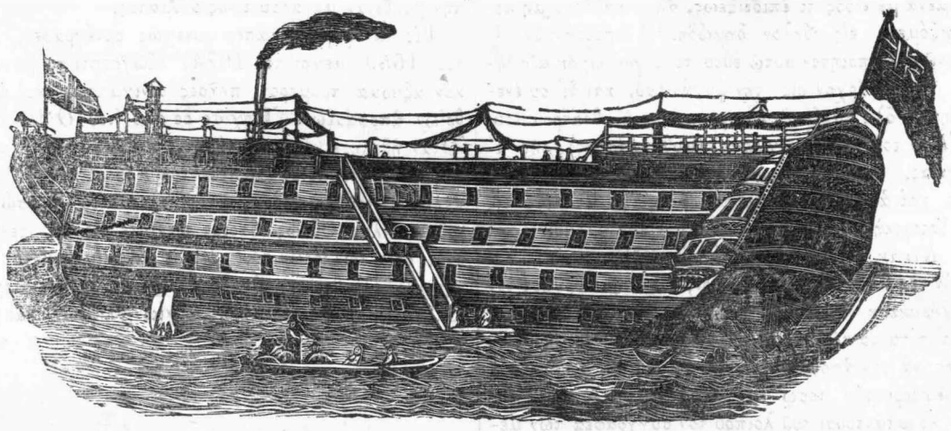

ΝΑΥΣ-ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ.

Ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, πέριξ τῶν τειχῶν τοῦ Γρηνουϊντσίου, εἶναι ἐλλιμενισμένη παλαιά τις ναῦς, ἔχουσα 104 κανόνια. ὠνομάζεται δὲ Ἄτρομος (the-Dreadnought). Ἄλλοτε ἡ ναῦς αὕτη ἐχρησίμευσεν εἰς τοὺς κατὰ τῆς Γαλλίας πολέμους τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ τὴν σήμερον εἶναι πρὸς ἄλλην χρῆσιν προωρισμένη. Ἐὰν ἄλλοτε ἔπραξε κακὸν, ἤδη εὐεργετεῖ· ἐὰν ἐπροξένησε θανάτους, ὑπερασπίζει ἤδη καὶ σώζει τὴν ζωήν. Ἀπὸ μηχανὴν πολέμου μετεβλήθη εἰς ἄσυλον φιλανθρωπίας, καὶ εἰς νοσοκομεῖον ἀνοικτὸν εἰς τοὺς πάσχοντας ναυτικοὺς παντὸς τόπου.

Ναύτης τις, τὸν ὁποῖον ἡ ἀσθένεια καταλαμβάνει εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ταμέσεως, ὁποιαδήποτε ἂν ᾖ ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ, ὁποιοσδήποτε ἂν ᾖ ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του, γίνεται παραδεκτὸς καὶ φιλοφρονεῖται ἄριστα εἰς τὸν Dreadnought. Δὲν ἔχει χρείαν ἐπιστολῆς συστατικῆς, οὐδὲ προστασίας τινος. Εἶναι ἄνθρωπος τῆς θαλάσσης, ἔχων χρείαν προστασίας· τοῦτ' ἀρκεῖ. Εὑρίσκει ὅλας τὰς περιποιήσεις, ἃς ἡ ἀσθένειά του ἀπαιτεῖ, χωρὶς νὰ ᾖναι χωρισμένος ἀπὸ τὸ στοιχεῖον ὅπερ ἀγαπᾷ, καὶ ὁ γνωρίζων τὸν ναυτικὸν χαρακτῆρα ἐννοεῖ πόσον γλυκερὰ εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ ἰδέα αὕτη... Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι σπανίως ἡ εὐεργεσία τῶν νεωτέρων ἐδείχθη τόσον ἐντελὴς καὶ τόσον εὐφυὴς ὡς εἰς τὴν ἐπινόησιν ταύτην.

Ἀπὸ τοῦ 1821, ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ ἰατρικὴ ὑπηρεσία εἶχεν ἀρχίσει νὰ ὀργανίζεται ἐπὶ τῆς πρώτης νηός, τὴν ὁποίαν τῷ 1831 ἀντικατέστησεν ὁ Dreadnought, δύναταί τις νὰ ὑπολογίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθηθέντων ναυτῶν περίπου εἰς τριάκοντα χιλιάδας. Ἔκθεσίς τις μᾶς πληροφορεῖ ὅτι παραδέχθη μέχρι τοῦ 1839 ἔτους, 111 Γάλλους, 361 Γερμανοὺς, 251 Ῥώσσους, 495 Πρώσσους, 90 Ὁλανδοὺς, 383 Δανοὺς, 745 Σουηδοὺς καὶ Νορβηγίους, 192 Ἰταλοὺς, 232 Πορτογάλλους, 92 Ἱσπανοὺς, 210 Ἰνδοὺς ἀνατολικοὺς, 466 Ἰνδοὺς δυτικοὺς, 299 Ἀμερικανοὺς Ἄγγλους, 473 Ἀμερικανοὺς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. 62 τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, 149 Ἀφρικανοὺς, 7 Τούρκους, 15 Ἕλληνας, 21 Νεασελανδοὺς, 109 ναύτας τῶν μεσημβρινῶν θαλασσῶν, 9 τῆς νέας χώρας τῆς μεσημβρινῆς Γάλλης, 20 Σινοὺς, 66 ναύτας γεννηθέντας εἰς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ λοιποὶ ἀρθενεῖς ἦσαν Ἄγγλοι Ἰρλανδοὶ καὶ Σκῶτοι

Αἱ δαπάναι τοῦ καταστήματος τούτου συντηροῦνται πληρέστατα μὲ τὰς κοινὰς συνδρομὰς, μὲ τὰ δωρήματα καὶ κληροδοτήματα. Στόλαρχός τις τῆς μεσημβρινῆς θαλάσσης ὀνομαζόμενος Ζὼν Λιδκερ, ἀποθανὼν τῷ 1832, ἄφησεν εἰς τὸν Dreadnought ποσότητα 45,101 λιτ. στερλ. εἰς ἐμπορεύματα (πλέον τοῦ ἑνὸς ἑκαταμμυρίου, καὶ, ἐπὶ πλέον, μίαν ναῦν μετὰ τοῦ φορτίου της, ἥτις ἐπωλήθη 10,082 λίτρ σερλίνας (257,591 φράγκα).

Π. Η.

ΠΑΓΙΣ

ΠΡΟΣ ΣΥΛΛΗΨΙΝ ΜΙΑΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΑΚΤΙΝΟΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ἄνεμος ψυχρὸς, ξηρὸς καὶ δριμὺς ἐσύριζεν ἐντὸς τοῦ ἀθλίου δωματίου τοῦ γέροντος Δαβὶδ Κούμβου, παλαιορράφου τὸ ἐπάγγελμα. Ὁ δυστυχὴς, διακόπτων ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν του, ἔτριβε τὰς χεῖρας, τὴν μίαν ἐντὸς τῆς ἄλλης, ἢ τὰς ἐπλησίαζεν εἰς τὴν χλιαρὰν αἰθάλην εἰς ἑστίας του.

Ἦτο τῳόντι κατηφὴς καιρὸς ἐντὸς καθὼς καὶ ἐκτός. Οἱ διαβάται ἐβάδιζον κατεσπευσμένως, κύπτοντες τὰς κεφαλάς των, ἵνα προφυλάξωσιν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τοῦ ἀνέμου τὰς κυανᾶς των ῥίνας. Καὶ εἰ μὲν ἄνδρες ἐβύθιζον τὰς χεῖρας εἰς τοὺς κόλπους των, μὴ ἐξάγοντες αὐτὰς, παρ' ὅτε καταιγίζων ἄνεμος ἀπειλοῦσε τοὺς πίλους των· αἱ δὲ γυναῖκες, ῥιγῶσαι ᾐσθάνοντο πολλάκις τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔχειν πλειοτέρας τῶν δύο χεῖρας, διὰ νὰ ὑπερασπίζουν συγχρόνως τὰ σκιάδιά των, τὰ λαχούρια, τοὺς βουὰς καὶ τὰς ἐσθῆτάς των.

Ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, γυμνόποδες ἐπαῖται, πρὸς τοῦτον ἢ πρὸς ἐκεῖνον τρέχοντες, ἐψιθύριζον εἰς τὰς ἀκοάς των.

— Αἰσθάνομαι τόσον ψῦχος! αἰσθάνομαι τόσην πεῖναν!

Καὶ αἱ φωναί των ἐφαίνοντο οἰκτρότεραι ἔτι, μιγνυόμεναι μὲ τὰ συρίγματα τοῦ ἀνέμου.

Εἰς τὸ κοιλωμα τοίχου τινος, ἐπὶ σωροῦ ἀηδῶν κουρελίων, διεκρίνετο τεμάχιον χαρτῶνος, ἐφ' οὗ ἦσαν γεγραμμένα μεγάλοις γράμμασιν αἱ λέξεις αὗται. Ἀποθνήσκων τῆς πείνης. Ἀλλ' ἡ κατάψυχρος ἡμέρα αὕτη δὲν ἐθέρμανε τὰς καρδίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ σταθοῦν, νὰ ἐκβάλουν τὰς χεῖράς των ἀπὸ τὰς πυκνάς των καὶ γουνωμένας περιχειρίδας ἢ ἀπὸ τοὺς θερμοὺς των κόλπους, καὶ νὰ ἐρευνήσουν εἰς τὸ βαλάντιον. Ὅθεν πολλοὶ τῶν δυστήνων αὐτῶν, τῆς πείνης ἀποθνήσκόντων, βαρυνθέντες νὰ περιμένουν ματαίως, ἀπεσύροντο περὶ τὴν μεσημβρίαν καὶ ἐπήγαινον νὰ γευματίσουν εἰς τὸ οἰκητήριόν των.

Ὁ γέρων Δαβὶδ Κοῦμβος δὲν εἶχε τί νὰ γευθῇ εἰς τὸ οἰκητήριόν του ἐάν τις δύναται νὰ ὀνομάσῃ οἰκητήριον τὸ σκοτεινὸν καλύβιον, ὅπου ἔζη. Καὶ μόλον τοῦτο ποτὲ δὲν εἶχε θέσει ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς θύρας δηλοποιοῦσαν εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἀπέθνησκε τῆς πείνης.

— Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἔλεγε, δὲν ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἀποθνήσκω τῆς πείνης, ὁπόταν ἔχω ὀλίγον ψωμίον, τυρίον, καὶ ἐνίοτε λείψανά τινα λαρδίου. Πλὴν τὸ ὀλίγον τοῦτο, μόνον διὰ τῆς διηνεκοῦς ἐργασίας δύναμαι νὰ ἔχω διαρκές. Πόσον τὸ καλύβιον τοῦτο εἶναι θλιβερόν.... ἀ! δὲν εἶνε ζωὴ τοῦτο, μὰ τὸ φῶς μου, μὰ τὴν... ὤ! ἔ.

Ὁ πτωχὸς Δαβὶδ ἐτελείονε συχνάκις τὰς μεμψιμοιρίας του δι' αὐτῆς τῆς ἐπιφωνήσεως· Ὤ, Ἔ. Δι' αὐτὸν αἱ δύο αὗται συλλαβαὶ ἐσήμαινον μεγίστην ἀθυμίαν, καὶ ὑπεξέφευγον ὡς γογγυσμοὶ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ τραχέος αὐτοῦ στήθους.

Ἦτον εἱμαρμένον εἰς τὸν Δαβὶδ φαίνεται, νὰ ζήσῃ ἀθλίαν ζωήν. Ματαίως ἤθελε πατχίσει νὰ τὸν καταπείσῃ ὅτι ἐχρεώστει νὰ προσπαθήσῃ ἵνα βελτιώσῃ τὴν κατάστασίν του διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων· ἐπειδὴ, ἐσκέπτετο, μόνον τὰ πλούτη θὰ τὸν ἐξήγαγον ἀπὸ τὴν δυστυχίαν· εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ συναπαντήσῃ ἴσως ἄνθρωπόν τινα βαθύπλουτον, ὅστις θὰ τὸν ἐξήγαγεν ἀπὸ τὸ καταφύγιόν του, καὶ θὰ τῷ ἐξησφάλιζε θέσιν ἀνεξάρτητον. Ἐν τούτοις, ἐπεσκεύαζε πολυμόχθως καὶ εὐσυνειδήτως τὰ ὑποδήματα τῶν γειτόνων του, διατηρῶν τὴν δύστηνον ζωήν του, μὲ τὸ πτωχικὸν ἡμεροδούλιόν του, χωρὶς νὰ κάμῃ κάμμίαν οἰκονομίαν. Ἦτον ἀκριβὴς, τίμιος, εἰλικρινής, ἀλλ' ἐκλαίετο εἰς παντας τοὺς εἰς αὐτὸν προσερχομένους κατὰ τῆς εἱμαρμένης του, καὶ μέ τόσην πικρίαν, ὥστε ἐξήγτλει, ἐπὶ τέλους τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν εἶχον πλέον ὄρεξιν νὰ τὸν παρηγορήσωσιν, καὶ τὸν ἄφιναν εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις.

Περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς ψυχρᾶς ἐκείνης ἡμέρας, ὁ Δαβὶδ, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν ἐργασίαν του, ἔκαμε τὰς προετοιμασίας του, κατὰ τὴν συνήθειαν, διὰ νὰ διέλθῃ τὴν ἑσπέραν του καπνίζων καὶ ὀνειροπολῶν. Ἀνῆψε τὴν πίπαν του, ἤπλωσε τὰ σκέλη, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ ἐρεισίνωτον τοῦ ξυλίνου σκιμποδός του, καὶ ἤρχισε νὰ ἐκπέμπῃ τοῦ στόματός του κανονικῶς ὄγκους καπνοῦ, ἀποσύρων ἐνίοτε τὴν πίπαν του καὶ μορμορύζων τὸ σύνηθες. Ὤ, Ἔ! ὅπερ ἦτον ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς μελαγχολικὰς ἰδέας του.

— Τὸ δωμάτιον αὐτὸ εἶναι τὸ ἀθλιέστερον ὅπου εἶδα εἰς τὴν ζωήν μου! Τίποτε δὲν εἶναι θλιβερώτερον ἀπο τὸ σκότος· ποτὲ, ὄχι, ποτὲ δὲν ἐμβαίνει ἐδῶ μέσα ὀλίγος Ἥλιος, οὔτε χειμῶνα, οὔτε καλοκαῖρι.

Τοιαῦτα εἰς τὸν νοῦν του ὁ Δαβὶδ ἀνακυκῶν, περιέφερε τὸ βλέμμα περὶ αὐτὸν καὶ τὸ ἐσταμάτησεν ἐπὶ μικροῦ τινος παραθύρου καλυπτομένου μὲ πυκνὸν στρῶμμα κόνεως καὶ βορβόρου.

—Ἰδοὺ, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἕνα παράθυρον καὶ μόλον ὁποῦ ὁ δρόμος εἶναι ἀρκετὰ σκοτεινὸς συνήθως, ὅταν πηγαίνω νὰ δώσω τὴν ἐργασίαν μου εἰς τὰς ἄλλας οἰκίας, βλέπω ὅτι ὁ ἥλιος εὑρίσκει εὔκολα μέσον νὰ εἰσχωρῇ εἰς αὐτὰ ἀλλ' εἰς τὸ καλύβι μου ὤ! ἔ.

Τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ἐπλησιάζε.

Τώρα πλέον· εἶπε, ἡ πίπα μου ἐτελείωσε, ἂς πίωμεν ὀλίγον τέι. μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπῶ πολὺ τὸ τέι.

Ἀνῆψε τὸ λαμπάδιον, ἔλαβε μίαν δόσιν Τείου ἀπὸ τινος παλαιοῦ κιτρινισμένου χάρτου, καὶ ἔβρασεν ὕδωρ ἐντὸς τινὸς μικροῦ ἀγγείου, ἔχυσε δ' ἀκολούθως τὸ ὕδωρ τοῦ Τείου, ἐντὸς κύλικος κασσιτερίνης καὶ ἄνευ γάλακτος ἢ ζαχχάρεως κατέπινε τὸ ἄρωμα τοῦτο μὲ μικρὰς καταπόσεις ἀνάψας ἐκ δευτέρου τὴν πίπαν του.

Ἡ ἡμέρα παρήρχετο ταχέως. Ὁ Δαβὶδ ἐκύτταξεν ἀκόμη περὶ αὐτὸν καὶ ἐξηκολούθει νὰ στενάζῃ. Ὤ, Ἔ! — Αἴφνης φαεινή τις λάμψις εἰσέδυ εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἔρριψε τόσην ἀσραπὴν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πτωχοῦ ἐμβαλλωματᾶ, ὥστ' ἀνεσκίρτησεν ἐκ φρίκης· ἐντὸς τοῦ φαεινοῦ χειμάρρου παρετήρησε μικρόν τι πλάσμα, ὁμοιάζον γυναῖκα, θαυμασίου καλλονῆς. Ἡ κόμη της ἐκυματοῦσεν ὡς χρυσαῖ φλόγες. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο τόσῳ φαεινὸν, ὥστ' ὑπῆρξεν ἀδύνατον εἰς τὸν Δαβὶδ, τὸν θελχθέντα, συγχρόνως δὲ καὶ τρομάξαντα, νὰ ὑποφέρῃ τὴν θέαν, καὶ ἐκάλυψεν ἐξ ἡμισείας τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὴν χεῖρά του.

Τότε, μὲ φωνὴν, ἥτις ὁμοίαζε γλυκεῖαν καὶ μακρυνὴν μελῳδίαν, τὸ πνεῦμα εἶπεν εἰς αὐτόν.

— Διατί φαίνεσαι περίφοβος; Δὲν θέλω παντελῶς τὸ κακόν σου. «Δὲν ἐπεθύμεις, πρὸ ὀλίγου, μίαν ἀκτίνα τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκοτεινόν σου δωμάτιον; Σὲ ἤκουσα, καὶ ἐπειδὴ εἶσαι ἀγαθὸς ἀνὴρ, ἦλθον νὰ σὲ διδάξω πῶς δύνασαι, ἐὰν εἰλικρινῶς ἐπιθυμῇς, νὰ μ' ἔχῃς πάντοτε· ἔχω πολλὰς ἀδελφὰς, καὶ ἅπασαι εἴμεθα ζωηραὶ καὶ φιλέγελοι· κανεῖς εἰς τὸν εὐρὺν αὐτὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει, ὅστις νὰ μὴ μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ νὰ μὴ μᾶς ὑποδεχθῇ· τὰ μικρὰ ζωύφια ἵπτανται ψάλλοντα πέριξ ἡμῶν· τὰ ἄνθη καθίστανται ὡραιότερα, ὅταν παίζωμεν εἰς τὰ πέταλά των· τὸ ὕδωρ σείεται καὶ λάμπει θελκτικῶς, ὅταν μειδιῶμεν· τὰ ζῶα μᾶς ζητοῦν, καὶ κοιμοῦνται ἡσυχώτερον, ὁπόταν ἐπαγρυπνῶμεν ἐπ' αὐτῶν· ἀνοίγομεν κομψὰς καὶ λαμπρὰς ἀτραποὺς διὰ μέσου τῶν φυλλωμάτων, καὶ διαπερῶντες τὴν ἡσυχίαν τῶν δασῶν καταβαίνομεν μέχρι τῆς χλόης, ἔνθα κρύπτεται τὸ εὐῶδες ἴον. Προτιμῶμεν τὰς πεδιάδας, ἀλλ' εὐχαριστούμεθα ἐπίσης νὰ φωτίζωμεν τὰς στενὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων, καὶ νὰ τὰς φαιδρύνωμεν. Εἰσχωροῦμεν εἰς τὰς φωλεὰς μ' ὅλα τὰ δρύφακτα καὶ τὰς σιδηρᾶς θύρας· ἐὰν δυστυχής τις μετανοῇ διὰ τὸ ἔγκλημά του εἰσερχόμεθα εἰς τὴν εἱρκτήν του, ἵνα τῷ δώσωμεν παρηγορίαν καὶ θάρρος. Ἐπισκεπτόμεθα τὸν ἀσθενῆ, τὸν τεθλιμμένον· παρουσιαζόμεθα εἰς ἅπαντας ἐκείνους, οἵτινες ὑψόνουν τὰ βλέμματά των ἀπὸ τὸν πολυτλήμονα τοῦτον κόσμον, καὶ μᾶς ζητοῦν ὅπου διατρίβομεν, εἰς τὴν γλυκερὰν λαμπρότητα τοῦ οὐρανοῦ μας. Ἐνίοτε μὲν μᾶς καλύπτει νεφέλη τις, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον· ταύτης δὲ παρελθούσης, ἐμφανιζόμεθα μὲ περισσοτέραν λαμψιν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐδῶ κάτω ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι, μὴ γνωρίζοντες πῶς νὰ μᾶς καλέσουν, νὰ μᾶς ζητήσουν καὶ νὰ μᾶς πιάσουν· καὶ σὺ εἷς ἐξ αὐτῶν εἶσαι.

Δαβὶδ Κοῦμβε! Δὲν ἔλεγες ὅτι δὲν ἐρχόμεθα ποτὲ εἰς τὸ δωμάτιόν σου, οὔτε χειμῶνα οὔτε καλοκαῖρι; Ἡύχεσο εἰλικρινῶς τὴν παρουσίαν μας, Δαβὶδ Κοῦμβε; πίστευσέ με, προτοῦ εἰσέλθωμεν θεωροῦμεν ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ ἐκλέγομεν τὰ κατάλληλα δωμάτια τὰ καλῶς τακτοποιημένα· ἀγαπῶμεν τὰς ἐντίμους ψυχὰς, τὰς εὐγνωμονούσας καρδίας, τὰς ἀγαπώσας τὸ ὕψιστον Ὄν, ὅπερ τὰς ἔπλασεν ὡς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰς καρδίας ταύτας, Δαβίδ, ὑπάρχει παντοτεινὰ μία ἀκτὶς ἡλιακή. καὶ δι' αὐτὰς οὐδεμία κατοικία, ὅσον ἂν ἦναι πτωχική, εἶναι ἐντελῶς σκοτεινὴ καὶ μελαγχολική. «Θέλεις εἰς τὸ ἑξῆς νὰ συντροφεύεσαι μὲ μίαν ἐξ ἡμῶν ἵνα εὑρίσκεται εἰς εὐθυμίαν τὸ δωμάτιόν σου καὶ ἡ καρδία σου; καλόν· θὰ σοῦ εἰπῶ ποία εἶναι ἡ παγίς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ μᾶς ζαίνῃς. Πρέπει αὐτὴ ἡ παγὶς νὰ ἦναι καθαρὰ, λεία καὶ λαμπρὰ, ἐπὶ δὲ πᾶσιν νὰ ἐμπεριέχῃ τὸ δέλεαρ τῆς ἐνεργείας, τῆς ὑπομονῆς, τῆς φιλομαθείας, τῆς καλοκἀγαθείας, τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ πνεύματος. Ἀκολούθησε τὴν συμβουλήν μου, Δαβὶδ Κοῦμβε, καὶ δὲν θὰ παραπονεῖσαι πλέον ὅτι κἀμμία ἡλιακὴ ἀκτὶς δὲν ἐπιχρυσόνει τὴν διαμονήν σου καὶ δὲν χαροποιεῖ τὰς γηραιὰς ἡμέρας σου· ἐν τούτοις ἀγαπητέ μου, χαῖρε.

Ἐπῆλθε βαθεῖα σιωπή. Ὁ Δαβὶδ δὲν εἶδε πλέον τίποτε· τίποτε, παρὰ μικράν τινα καὶ ἀδύνατον γραμμὴν φωτεινὴν, ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνέβη πάλιν πρὸς τὸ παράθυρον, ἐξέλειπε, καὶ τὸν ἄφησε μόνον εἰς τὸ σκότος.

— Ὠνειρεύθην, βεβαίως, ἐνόμισα φωνὴν ἀνθρώπινον τὸν μεμακρυσμένον ἦχον ὀργάνου τινος τῆς Βαρβαρίας. Μοναδικὸν ὄνειρον! νὰ στήσω παγίδα εἰς τὸν ἥλιον! Καὶ ἡ φωνὴ ἔλεγεν ὅτι χρειάζεται ἐνέργεια! Καὶ τίς χρεία αὐτῆς ὅταν ὁ ἀτμὸς ἤδη, πράττῃ τὰ πάντα ; ἐγὼ δὲ ἰδίως ποίαν ἀνάγκην ἔχω τῆς ἐνεργείας; χρειάζεται ὑπομονή· καὶ ὑπάρχει ἄλλος εἰς τὸν κόσμον, νὰ ἔχῃ περισσοτέραν; Ἰδοὺ τώρα σαράντα χρόνους τὸ ὀλιγώτερον ὅπου πάντοτε ἐπιδιορθόνω ὑποδήματα· εἶναι ἀρκετὴ τόση ὑπομονή, καὶ μάλιστα βιομηχανικὰ δὲν γνωρίζω τίποτε. Τὴν δὲ φιλεκεμοσύνην τί ἐστὶ δὲν τὴν γνωρίζω καλὰ, καλά· ὑποθέτω ὅτι εἶναι προσφορὰ χρημάτων· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔχω τόσα ὥστε νὰ δώσω, ποτέ. Χρειάζεται ἔλεγε πίστις· νομίζω νὰ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἡ μήτηρ μου μοὶ ὡμίλει συχνὰ περὶ αὐτῆς, διατάττουσά με νὰ ἀναγινώσκω ὀγκώδη τινὰ ἱερὰν γραφὴν μὲ εἰκόνας· ἀλλ' εἶναι πολὺς καιρὸς παρὰ πολὺς καιρὸς! μῆτερ μου, καϋμένη μῆτερ, ἐλησμόνησα ὅ,τι μοῦ ἐδίδαξες! Εἶχον ποτὲ μίαν ἱερὰν γραφήν· ἐντεῦθοις ποῦ εἶναι ἤδη αὕτη, καὶ τί θὰ μ' ἐδίδασκε περὶ τῆς πίστεως; Θὰ τὴν παρατηρήσω αὔριον. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐλπίδα, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πάντοτε ἐλπίζω, καὶ τοῦτο μόνον ἔμεινεν εἰς ἐμέ. Διὰ τὴν εὐχάριστησιν, ἀπὸ τί θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος; διότι ζῶ εἰς τὸ παλαιὸν τοῦτο δωμάτιον τὸ σκοτεινόν; . . . ὤ, ἔ!

Καὶ ὁ δύστηνος Δαβὶδ, τεταραγμένος, συγκεκινημένος, κατεκλίθη εἰς τὸ ἀχυρόστρωμμα. Ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ· ἀλλ' ἡ ἀλλόκοτος ὀπτασία τῶ ἐπανήρχετο πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του, ἡ μικρὰ μελῳδικὴ φωνὴ ἦτον ἔναυλος εἰς τὰς ἀκοάς του, καὶ ἡ φαεινὴ λαμπρὰ ἀκτὶς ἔλαμπεν ἐν τῷ σκότει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του.

Μεταξὺ τῶν συμβουλῶν τοῦ πνεύματος, ὑπῆρχε μία τὴν ὁποίαν, εἰς τὴν συνείδησίν του, ὁ Δαβὶδ ἔκρινε λογικὴν καὶ εὔκολον νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Τῳόντι, ἦτον αὐτῷ δυνατὸν νὰ τακτοποιήσῃ καλλίτερον τὸ δωμάτιόν του, νὰ τὸ κάμῃ καθαριώτερον, ἐπιτηδειότερον, ἀξιώτερον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἡλίου· ἐνωρὶς λοιπὸν τὴν πρωΐαν ὁ Δαβὶδ ἀπεφάσισε νὰ ἀναβῇ τὴν κλίμακα, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὴν γυναῖκα, ἥτις τοῦ ἐνοικίαζε τὸ δωμάτιον, νὰ τὴν ζητήσῃ δὲ ἐὰν ἡ πρωτότοκος αὐτοῦ κόρη ἠδύνατο νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν νέαν ταύτην δι' αὐτὸν ἐργασίαν. Μολονότι ὑπῆρξε πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν ἐνοικιαστὴς τῆς κυρίας Διονυσίου, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπεσκέφθη αὐτὴν παρὰ μόνον ὅταν ἐπλήρωνε τὸ μέτριόν του ἐνοίκιον· ἡ δὲ κυρία Διονυσίου καὶ αὐτὴ, γνωρίζουσα τὸ μισάνθρωπον τοῦ πτωχοῦ, μ' ὅλας της τὰς προσπαθείας, ἃς κατέβαλε νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀκούσῃ κἀμμίαν ἐνθαρρυντικὴν λέξιν, δὲν ἐπειράθη οὐδέποτε νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτοῦ κἀμμίαν γνωριμίαν.

Ὄχι ἄνευ δυσκολίας τινὸς ὁ Δαβὶδ, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου του καὶ ἀνέβη τὰς βαθμίδας· πολλάκις μὲν ἐδίστασεν, ἀλλὰ τέλος ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς κυρίας Διονυσίου, καὶ ἔκρουσεν ἡσύχως. Ἡ ἀγαθὴ καὶ χαρίεσσα γυνὴ, ἤνοιξε παρευθὺς, καὶ ἔμεινεν ἔκθαμβος.

— Πᾶ! εἶσ' ἐσὺ, ἀγαπητέ μου Κοῦμβε! τίς ἤλπιζε νὰ σὲ ἴδῃ; Τί νέα; ἐμβᾶτε, καθήσατε, σᾶς παρακαλῶ.

Καὶ ἔδειξε διὰ τῆς χειρός της εἰς τὸν ἐμβαλωματᾶν κάθισμά τι, πλησίον τῆς ἑστίας.

Μία θερμορρόη (bouilloire) ἐκ στιλπνοῦ μετάλλου

ἐκόχλαζεν ἔμπροσθεν τῆς φλογός· ἡ τράπεζα ἦτον ἐστρωμένη, τὰ ἐπιτραπέζια τεθειμένα· ἦτον ἡ ὥρα τοῦ προγεύματος· χρυσάνθημα τινὰ ἤνθουν ἐντὸς κομψῶν ἀγγείων ἐρυθροχρόων. Τὰ πάντα ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦτῳ ἦσαν εὐπρεπῆ καὶ ἐσήμαινον βίον εὔθυμον καὶ εὔπορον· εὐτραφὲς μικρὸν παιδίον πλῆρες ὑγείας, ἐκάθητο κατὰ γῆς, ἐκφράζον, κατὰ τὸν ἰδιάζοντα αὐτῷ τρόπον, τὴν εὐχαρίστησίν του, θωπεῦον τὰ παίγνιά του. Μία ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐχόρευεν εἰς τὴν ξανθόμαλλον κεφαλήν του.

— Ἄ, ἐσκεφθη ὁ Δαβὶδ, ποῖος θὰ ἐστοχάζετο ὅτι αὐτὸ τὸ ἄκακον παιδίον ἠξεύρει ἤδη νὰ σταίνῃ παγίδας; Ἰδοῦ ἐντεῦθοις, ὅτι συνέλαβε μίαν ἀκτίνα.' Ἄ'. ἆ; μὴν εἰπῶμεν τίποτε δι' αὐτὸ τὸ γελοῖον ὄνειρον θὰ μὲ νομίσουν τρελλόν.

— Καὶ εἰς τί χρεωστοῦμεν ν' ἀποδώσωμεν τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ σὲ ἰδῶμεν, κύριε Κοῦμβε; εἶπεν ἡ κυρία Διονυσίου.

— Ἤθελον πολὺ, κυρία, νὰ παρακαλέσω τὴν πρωτότοκόν σας θυγατέρα, νὰ ἔλθῃ νὰ μοῦ καθαρίσῃ ὀλίγον τὸ δωμάτιόν μου.

Ἡ μεγαλητέρα ἔκπληξις, ἐζωγραφήσθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Κ. Διονυσίου, ὅταν ἤκουσε τὴν ἀπόκρισιν ταύτην. Νὰ καθαρίσῃ τὸ δωμάτιον τοῦ Κούμβου! Τοῦτο ἦτο τῇ ἀληθείᾳ νεωτερισμός τις. Ποσάκις περὶ τούτου αὕτη ἐσκέφθη! ἐπειδὴ τὸ δωμάτιον τοῦτο τῆς ἐφαίνετο ὅτι φέρει ἀνυποληψίαν εἰς τὴν μικράν της οἰκίαν, ἐὰν εὐτυχῶς δὲν εὑρίσκετο κείμενον ἀπὸ τὸ μέρος τῆς κλίμακος τοῦ μαγειρίου, εἰς τρόπον ὥστε οἱ φίλοι, οἱ ἐρχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψίν της δὲν διέβαινον ἐκεῖθεν οὐδέποτε.

— Βέβαια, κύριε Κοῦμβε, βέβαια, ἡ κόρη μου εἶναι εἰς τὰς διαταγάς σας, εἶπε τέλος ἡ κυρία Διονυσίου· τώρα εὐθὺς θὰ καταβῇ, ἀφοῦ προγευματίσῃ· καὶ ἡ εὐγενία σας, ἀγαπᾶτε νὰ μᾶς κάμετε τὴν χάριν νὰ συμμερισθῆτε τὸ φαγητόν μας;

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπήντησε ψελλίζων ὁ ἐμβαλωματᾶς, εἶσθε πολλὰ καλή. . .

Καὶ ἐπειδὴ ἡ γενναία γυνὴ ἐπέμενεν, ἔλαβε θάρρος ἐπὶ τέλους, καὶ εἶπεν ὅτι θὰ φάγῃ εὐχαρίστως ὀλίγον.

— Ἰδοὺ ἡ Βασιλική· πλησίασε, Βασιλική, ἐξῆκολούθησεν ἡ κυρία Διονυσίου, ἀπευθυνθεῖσα εἰς τινα νεάνιδα, ἥτις πρὸ ὀλίγου εἶχεν εἰσέλθει· κάμε ὀγλιγωρα νὰ φάγῃς· ὁ Κ. Κοῦμβος ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ καθαρίσῃς ὀλίγον τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Κυρία Διονυσίου ἔκαμε μικρὸν σημεῖον εἰς τὴν κόρην της, ἥτις ἠτοιμάζετο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἔκπληξίν της· ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ, ἡ θέα τοῦ ἐμβαλωματᾶ δὲν ἦτο πρόξενος ὀλιγωτέρας ἐκπλήξεως, παρὰ ἡ αἴτησίς του· ἐμπεδίσθη ὅθεν, καὶ εἶπεν.

— Εἰς τοὺς ὁρισμούς σας, μῆτερ μου. Ὁ πατήρ μου θὰ ἔλθῃ νὰ προγευματίσῃ;

— Ὄχι, ἀγαπητή μου, ἐλάτε, ἂς σπεύσωμεν.

Τὸ Τέϊον ἦτον ἕτοιμον μετ' ὀλίγον, ὁ ξανθόμαλλος παῖς ἐκάθησεν ἐπί τινος καθέδρας, τῷ ἔδωκαν κοχλιάριον ἐξ ὀρειχάλκου διὰ νὰ ἐνασχολῆται, μεχρισοῦ τῷ δώσωσι τὸ φαγητόν. Ἡ κυρία Διονυσίου ἀλείψασα τμήματα ἄρτου μετὰ βουτύρου, τὰ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Κοῦμβον, ὅστις ἔλαβεν ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς συστολῆς παρατηρῶν τὴν διαφορὰν τῶν χονδροειδῶν αὐτοῦ καὶ καταμαύρων δακτύλων καὶ τῆς μελαγχρινῆς μὲν ἀλλ' ἐντελῶς κομψῆς χειρὸς τῆς ἀγαθῆς του ξενοδόχου.

Καθ' ὅσον τὸ γεῦμα ἐπροχώρει, ὁ Δαβὶδ ἠσθάνετο πλειοτέραν ἄνεσιν, μ' ὅλην τὴν καινοτομίαν τῆς εὐπόρου ταύτης καταστάσεως, ἣν κατὰ πρῶτον ἤδη ἀπελάμβανε μετὰ παρέλευσιν τοσούτου καιροῦ.

— Τί θάλαμος εὐάρεστος! ἐσκέπτετο· πῶς ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι τὸν ἀγαπᾷ.' Καὶ ἠκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀκτίνα, ἥτις ὠλίσθαινε ποτὲ μὲν ἐπὶ τῆς ὀρειχαλκίνου θερμορρόης, ποτὲ δὲ εἰς τὸ ποτήριον τῆς κυρίας Διονυσίου, ἢ ἐπί τινος γαλῆς, ἢ εἰς τὰ φύλλα τῶν χρυσανθήμων, ἢ εἰς τὸ κοχλιάριον τοῦ μικροῦ παιδίου.

Τέλος πάντων ὁ Δαβὶδ, ἐνδώσας εἰς τὰς σκέψεις του, εἶπε μετὰ θάρρους.

— Ὁ ἥλιος εἶναι πολλὰ λαμπρὸς εἰς τὸν θάλαμόν σας, κυρία Διονυσίου. Πρέπει νὰ αἰσθάνεσθε πολὺ τὴν ἔλλειψιν, ὅταν ἡ ἡμέρα εἶναι βροχερὰ ἢ κατηφὴς καὶ ὁπόταν δὲν βλέπετε τὸν ἥλιον.

— Ὄχι, κύριε Κοῦμβε, μᾶς φαίνεται ὅτι καθ' ἑκάστην εὑρίσκεται ὁ ἥλιος ἐνταῦθα· δὲν μᾶς συμβαίνει σχεδὸν διόλου νὰ παραφυλάττωμεν τὸν καιρόν. Εἴμεθα εὐτυχεῖς, ὄντες ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου· τοῦτο ἀρκεῖ. Καὶ ὁρίστε, (προσέθηκεν αὐτὴ θωπεύουσα καὶ καταφιλοῦσα τὸ μικρὸν παιδίον), ἰδοὺ ὁ μικρός μου ἥλιος.' Δὲν εἶν' ἀληθὲς, φίλτατόν μου;

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐξέπληξαν τὸν Δαβίδ· ἐνθυμήθη τὰς ῥήσεις τοῦ πνεύματος. «Εἰς τὰς καρδίας ταύτας, ὑπάρχει παντοτεινὸς ἥλιος.»

Ἡ Βασιλικὴ ἐσήκωσε τὴν τράπεζαν, ἔθεσεν εἰς τὴν ζώνην της μέγα περίζωμα, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Κοῦμβον.

— « Θὰ εὕρω σαποῦνι κάτω, κύριε Κοῦμβε.

— Φοβοῦμαι, εἶπεν ὁ πτωχὸς, φοβοῦμαι πολὺ ὅτι δὲν θὰ ἔχω σαποῦνι . . . ὤ, ἔ.'

Εἶχε κατὰ πολλὰ δίκαιον νὰ εἴπῃ· ὤ, ἔ.' ὁ πτωχὸς Κοῦμβος· οὐδέ ποτε τὸ σαποῦνι εἰσεχώρησεν εἰς τὸ πτωχικόν του.

— Δάβε σαποῦνι, ἕνα κάδον, ψήκτρας, πᾶν ὅ,τι σοῦ χρειάζεται, εἶπεν ἡ κυρία Διονυσίου εἰς τὴν κόρην της, μὲ τόνον μειλίχειον καὶ εὔθυμον εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ πειραχθῇ παντελῶς ἡ εὐαισθησία τοῦ γείτονός της.

Ἡ Βασιλικὴ κατέβη ἐφωδιασμένη μὲ πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν. Ὁ Δαβὶδ εἶχε νὰ φέρῃ τὴν ἐργασίαν του εἰς τὴν πόλιν· κατέβη ὅθεν καὶ αὐτὸς, ἀφοῦ προηγουμένως ἡ κυρία Διονυσίου τὸν ἔκαμε νὰ τῆς ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ δειπνήσῃ μετ' αὐτῆς, ἐὰν εἰσέτι τὸ δωμάτιόν του δὲν ἦτον ἕτοιμον μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του. Ἐμβῆκε λοιπὸν εἰς τὰς γειτονικὰς ὁδοὺς βαδίζων ἄχαρι καὶ βεβιασμένον, καὶ ἐρωτῶν ἑαυτὸν τί ἔμελλε νὰ δοκιμάζῃ ἀφοῦ εὕρῃ τὸ δωμάτιόν του ἀξιόλογον καὶ τακτοποιημένον. Θὰ τὸ ἠγάπα περισσότερον; Θὰ κάμῃ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ὄνειρον; Ἡ ἡλιακὴ ἀκτὶς θὰ κρατήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν της καὶ θὰ καταδεχθῇ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ φαιδρύνῃ τὴν κατοικίαν του.

Τοιαῦτα διαλογιζόμενος, ἔφθασεν εἰς τὴν μικρὰν αὐλὴν οἰκίας τινὸς, ἐν ᾗ εἶχε ν' ἀφήσῃ μίαν ὑπόδησιν, καὶ ἐξ ἧς ἤλπιζε νὰ λάβῃ λεπτά.

Ἔκρουσεν εἰς τινα θύραν καὶ ἐπρόσμενεν· οὐδεμία ἀπόκρισις· ἔκρουσε πάλιν· ἀλλ' οὐκ' ἦν φωνὴ, οὐκ' ἦν ἀκρόασις· ἤρχισε νὰ ἀνυπομονῇ καὶ νὰ ξηροβήχῃ. Τότε φωνή τις ἀδύνατος καὶ ἥσυχος ἀπεκρίθη.

— Ποῖος εἶναι;

— Ἐγώ, Κύριε Μιφφῖνε, εἶπεν ὁ Κοῦμβος.

— Ἐμβᾶτε. σᾶς παρακαλῶ, ἐπειδὴ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ.

Ὁ Δαβὶδ εἰσῆλθε, καὶ εἶδεν ἐπὶ μικρᾶς τινος κλί-

νης τὸν Κ. Μιφφῖνον, ὅστις ἐφαίνετο ἀσθενὴς εἰς ἄκρον.

Ὁ θάλαμος ἦτον εἰς ἀταξίαν, ἀκάθαρτος, ἄμυδρον φῶς ἐκοκκίνιζε μόλις ἐπί τινος ἐσχάρας σκωριαμένης.

— Καλὰ, κύριε Κοῦμβε, μοὶ ἐφέρατε τὰ ὑποδήματά μου. Ἀλλοίμονον! δὲν νομίζω νὰ μὲ χρειασθεῖν ποτέ· εἶμαι κάκιστα·

— Λυποῦμαι παραπολὺ, κύριε, παραπολύ, τῇ ἀληθείᾳ . . . ὦ ἔ. Καθεῖς ἐξ ἡμῶν ἔχει τὰ δεινά του ὁ μὲν τὴν ἀσθένειαν, ὁ δὲ, τὴν δυστυχίαν ἢ ἄλλοτι . . . ὦ ἔ.'

Ἡ γυναῖκα μου ἐξῆλθε πρὸ δύο σχεδὸν ὡρῶν διὰ νὰ ζητήσῃ, νομίζω, τίποτε νὰ φάγωμεν· ἀπὸ χθὲς δὲν ἐδειπνήσαμεν, δὲν ἠξεύρω τῇ ἀληθείᾳ πῶς θὰ κάμωμεν νὰ σὲ πληρώσωμεν.

Τὰς λέξεις αὐτὰς εἰπὼν, ὁ ἀσθενὴς ἀφῆκε στεναγμὸν ὑπόκωφον, ἐκφράζοντα πᾶν ὅ,τι ἐδοκίμαζε τὸ σῶμά του καὶ ἡ ψυχή.

Ὁ Δαβὶδ καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο.

— Δέκα σολδία διὰ τὸ οἰκημά μου, καὶ δεκαοκτὼ διὰ τὴν ἐργασίαν, ἢν μέλλω νὰ φέρω εἰς τὸν ἄλλον . . ·' ναί, τοῦτο εἶναι ἀρκετόν.

Ἔπειτα προσέθεσε μεγαλοφώνως.

—Διὰ τὴν πληρωμήν μου, κύριε Μιφφῖνε, μὴν ἀνησυχεῖτε παντελῶς. Νὰ φροντίσετε μόνον πῶς νὰ γίνετε καλὰ, καὶ ὅταν θὰ ἠμπορῆτε νὰ περιπατῆτε, κάμετε νέαν τρύπαν εἰς τὰ ὑποδήματα ταῦτα, διὰ νὰ τὰ δώσετε νὰ σᾶς τὰ ἐπισκευάσῃ ὁ γέρο-Κοῦμβος καὶ ὁπόταν δυνηθῆτε τὸν πληρώνετε . . . ὦ ἔ!

Ὁ ἀσθενὴς ἤνοιξε τοὺς ἀποκαμωμένους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, ἐθεώρησεν ἐκπεπληγμένος τὸ μελαψὸν πρόσωπον τοῦ Δαβὶδ τὸ πρὸς αὐτὸν κλίνον, τέλος ἐκτείνων αὐτῷ τὴν ἰσχνὴν χεῖρα του, εἶπε μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— 'Ὁ Θεὸς ἂς σὲ εὐλογήσῃ.' τί καλοκἀγαθία . . . Ἀλλὰ σύρε ὀλίγον τὸ παραπέτασμα, φίλε μου, ἐὰν εὐαρεστῆσαι. τὸ φῶς τοῦτο εἶναι πολὺ δι' ἐμέ.

Τὸ φῶς τοῦτο ἦτο ὁ Ἥλιος, ὅστις παρευθὺς εἶχε φωτίσει τὸν μικρὸν θάλαμον. καὶ μία ἀκτὶς εἶχε σταθῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πτωχοῦ γέροντος ἐμβαλλωματᾶ.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ Δαβὶδ εἶχεν ἐξέλθει· ἀλλ' ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἤδη μεταβεβλημένον· ἡ καρδία του ἐδοκίμαζεν ἡδονήν τινα, ἥτις τὸν ἐπανέφερεν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος του, ἐν τῷ μέσῳ τῶν φωτοχύτων ἀπὸτὸν Ἥλιον πεδιάδων καὶ τῶν παιγνιδίων, τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Τὸ ὅθμα του εἶχε γίνει στερεότερον, γοργότερον. Αἱ λέξεις αὗται καλοκαγαθία . . . ἀντήχουν θελκτήριοι εἰς τὰς ἀκοάς του·

Φρικώδης τις κραυγὴ τὸν ἀπέσπασε τῶν ὀνειροπολήσεων του τούτων. Εἶδεν ἵππον ὀργίλον ἐφορμῶντα βιαίως κατ' αὐτοῦ, ὡς ἡ ἀστραπὴ· ἐπὶ αὐτοῦ ἐκάθητο ὡραία νεᾶνις, ἀμαζώνειον ἐνδεδυμένη ἥτις περίφοβος, καὶ λυσίκομος δὲν ἐκράτει πλέον τὰς ἡνίας.

— Δυστυχία.' ὦ ἔ. . . . Διατὶ δὲν σταματᾷ κἀνεῖς τὸν ἵππον; Κἀνεῖς . . . ἐγὼ λοιπὸν, θὰ τὸν κρατήσω.

Καὶ ἐχύθη, εὐθὺς ἐξέτεινε τὴν χεῖρά του, καὶ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον· ἡ κεφαλὴ τῆς νεάνιδος, λειποθυμησάσης, ἔκλινεν ἐπὶ τοῦ ὤμου της· Πλῆθος διαβατῶν καὶ γειτόνων ἔτρεξαν οἱ μὲν συμβουλεύοντες ἐκεῖνο, οἱ δὲ τοῦτο· ἦλθε δὲ καί τις ἱππεὺς, ὡχρὸς ὡς ὁ νεκρὸς, καὶ ἠρώτησεν ἐὰν ἡ νεᾶνις ἐπληγώθη.

Ὄχι, κύριε, ἐφώναξαν εἴκοσιν ἄνθρωποι ὁμοφώνως. λειποθυμημένη μόνον εἶναι. Ὁ ἄνθρωπος, οὗτος ἐδῶ, τὴν ἐγλύτωσε· ἰδοὺ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, κύριε.'

Ἀλλ' ὁ Δαβὶδ, ὡς ἔχων ἄλλην φροντίδα, διῆλθε τὸ πλῆθος καὶ ἀνεχώρησεν. Ὁ ἱππεὺς ἐνησχολεῖτο νὰ μεταφέρῃ τὴν νεάνιδα ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου φαρμακοπώλου τινος, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Δαβὶδ ἔφυγε χωρὶς νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ. Τὸ πλῆθος ἐψιθύριζε.

— Βλέπετε τὸν πλούσιον αὐτὸν ἄνθρωπον· δὲν σκέπτεται κἄν νὰ δώσῃ κάτι εἰς τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἐξέθεσε τὴν ζωὴν του διὰ νὰ γλυτώσῃ τὴν νέαν.'

Δύο ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι ἔφθασαν τὴν στιγμὴν ταύτην, καὶ διέταξαν εἰς τοὺς δυσηρεστημένους ν' ἀποσυρθῶσιν.

Ὦ ἔ.' εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δαβὶδ, ἀπομακρυνθεὶς τῆς σκηνῆς ταύτης· ἤθελον νὰ ἠξεύρω ἐὰν τοῦτο καλεῖται ἐνέργεια;

Ὁ Δαβὶδ λαβὼν ἀπὸ τὸν ἄλλον πελάτην του δεκαοκτὼ σόλδια διὰ τὴν ἐργασίαν του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἄνεμος ψυχρὸς ἐσύριζεν εἰς τὰς ἀκοάς του, ἤγειρε κορνιστὸν καὶ τοῦ ἠνώχλει τοὺς ὀφθαλμοὺς· ἀλλ' ὁ πτωχὸς δὲν ἐφυλάττετο· τῷ ἐφαίνετο, ἐξεναντίας ὅτι ἔκαμνεν ὀλιγώτερον ψῦχος παρὰ τὸ σύνηθες. Τῷ ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἐγερθῆ ἀπὸ νάρκωσιν τινα· θερμότης γλυκερὰ διεχέετο εἰς τὰς φλέβας του· ἐσκέφθη ὅτι τὸ πνεῦμα εἶχεν εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες εἰσχωροῦν ἐνίοτε μέχρι τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλως, διατὶ ἐδοκίμαζεν ἐνδομύχως τοσαύτην εὐτυχίαν, χωρὶς πρὸς τοῦτο τίποτε νὰ κάμῃ;

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟ ΤΥΜΠΑΝΟΝ.

Οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσι καταδυστυχίαν τὰ μαθήματα τῆς πείρας εἰς μόνον τὰς σπουδαίας πράξεις, αἵτινες ἐνδιαφέρουσι τὴν τύχην των ἢ τὴν τιμήν των. Παραμελοῦσι τὰ ἄπειρα διδάγματα, ἅτινα ὁσημέραι γεννῶνται περὶ αὐτοὺς ἐκ τῶν κοινωτέρων γεγονότων. Ὑποχρεωμένοι νὰ βαδίζωσι τὴν δυσκολον ταύτην ὁδὸν τοῦ βίου, δὲν ἀγωνίζονται παντελῶς νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν καλὴν διεύθυνσιν διὰ τῶν τάφρων ἢ τῶν βάτων· χρειάζονται εἰς αὐτοὺς βράχοι ἢ μεγάλα δένδρα. Ἀλλ' ἀμφότερα ταῦτα σπανίως ἀναφαίνονται, ἐνῷ μυρία πρὸς τοῦτο μαθήματα ἀπαντῶμεν εἰς ἕκαστον βῆμα· τὸ πᾶν ὅμως εἶναι νὰ ἰδῶμεν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ ἐννοήσωμεν.

Διενοούμην χθὲς ταῦτα ἀκούων τὸ τύμπανον παιδίου τινος.

Τὸ παιδίον τοῦτο εἶναι φίλου μου τινος· ἔχει ὅλα τὰ θέλγητρα τῆς πενταετοῦς ἡλικίας, τὴν ὑγείαν ἥτις ἐπανθεῖ ἐπ' αὐτοῦ, τὴν χαράν, ἥτις τὸ φαιδρύνει, τὰς θωπείας, αἵτινες σὲ συγκινῶσι. Τὸ ἐκράτησα εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του, τὸ εἶδον αὔξον, καὶ ἤθελον εἰπεῖ ὅτι τὸ ἀγαπῶ ὡς υἱόν

μου, ἐὰν δὲν ἐγνώριζον τί θὰ εἴπῃ νὰ ἦναί τις πατήρ.

Προχθὲς τὸ εὗρον ἱστάμενον ἔμπροσθεν ἐργαστηρίου τινος παιγνίων, μὲ ὀφθαλμοὺς κατανοικτοὺς, τὰς χεῖρας κρεμαμένας, καὶ ἐν ἑνὶ, εἰς ὅλην εὑρισκόμενον τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιθυμίας. Τὸ ἔλαβα διὰ τῆς χειρὸς, τὸ περιέφερον διὰ νὰ ἴδῃ ὅλα τὰ παίγνια, καὶ τῷ εἶπον νὰ ἐκλέξῃ. Ἀπρονόητος ἄδεια· μετὰ βραχεῖαν τινα ἀβεβαιότητα, τὸ παιδίον ἔκλεξεν ἕνα τύμπανον.

Ἔκτοτε τὸ ἀκούω ἀπὸ τῆς ἑσπέρας μέχρι τῆς πρωΐας ὑπὸ τὸ παράθυρόν μου, δοκιμάζον ὅλας τὰς τυμπανοκρουσίας. Ἐὰν ἀρχίσω ν' ἀναγινώσκω, μὲ συνοδεύει διά τινος κλήσεως, ἐὰν θέλω νὰ σκεφθῶ, τυμπανίζει βῆμα ταχύ· ἐὰν ὁμιλῶ, μὲ κατενοχλεῖ κτυπῶν τὸ τῆς ὑποχωρήσεως. Ἀδύνατον ν' ἀπολαύσω στιγμὴν ἡσυχίας! πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὁ ἄχαρις μουσικὸς εἶναι παρὼν, κτυπῶν ἐπὶ τοῦ τυμπάνου του. Ἅπαντες εὑρίσκονται εἰς ἀνησυχίαν, καὶ ἐγὼ, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου ἀνησυχῶ, δὲν τολμῶ τίποτε νὰ εἰπῶ, διότι αἰσθάνομαι τὴν πρώτην αἰτίαν τοῦ κακοῦ· τοῦ ἠγέρασα τὸ τύμπανον.

Πόσοι ἄνθρωποι καθεκάστην πράττουσιν ὅ, τι ἔπραξα κ' ἐγὼ, καὶ προετοιμάζουν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὅ,τι βραδύτερον μέλλουσι νὰ καταρῶνται.

Σεῖς, ἐμπρώτοις, οἱ κυβερνῶντες εἴτε οἶκον, εἴτε ἐπικράτειαν, καὶ οἵτινες ὑποχρεώνετε τοὺς ὑπείκοντας ὑμῖν εἰς ὁδὸν ἀνωφελοῦς δόξης, διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ ποιῶσι θόρυβον, ἢ μᾶλλον νὰ ἦναι εὐτυχεῖς!

Σεῖς, οἵτινες παρέχετε τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν ἐνδόσιμον κατηγορίας, τὴν ὁποίαν ἀκολούθως διαδίδουσι πανταχοῦ κατὰ τοῦ ὀνόματός σας.

Σεῖς, οἵτινες ὑποδεικνύετε εἰς διάπυρον φαντασίαν ματαίας ἐλπίδας, δι' ὧν αὕτη θέλει σᾶς βασανίζει ἀκαταπαύστως.

Σεῖς, οἵτινες ἀποσπᾶτε τοὺς εἰρηνικοὺς ἐκ τοῦ καταφυγίου τῆς ἡσυχίας των, διὰ νὰ τοὺς ῥίψητε εἰς τὸν θόρυβον τῆς ἐνεργείας.

Σεῖς, τῶν ὁποίων ὁ κάλαμος εἰς τὸν τυχόντα ἀπονέμει τὸν ἔπαινον ἢ τὴν μομφὴν χωρὶς νὰ γνωρίζητε τί πρὸς τοὺς ἄλλους ὀφείλετε καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς!

Δὲν κάμνετε τῳόντι πάντες ὑμεῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι ἔκαμα κ' ἐγὼ πρὸς τὸ παιδίον; δὲν τοῖς δίδετε τῳόντι ἓν τύμπανον;

Ἡ κροῦσίς του θὰ σᾶς ἀκολουθεῖ πολὺν καιρὸν καὶ πανταχοῦ. Εἴθε νὰ ἦναι τοῦτο ἁπλῆ τις λύπη, καὶ οὐχὶ τύψις συνειδήσεως.'

Ἀλλ' ἀκούω τὸν μικρόν μου γείτονα θρηνοῦντα. Πρὸ δύο ἡμερῶν ὁ πατήρ του ἠθέλησε νὰ τῷ ἐπιβάλῃ σιωπὴν διά τινας ὥρας· ἀλλὰ τὸ παρήκοον παιδίον ἐξηκολούθει τὸν θόρυβόν του, ἕως ὅτου ἔθραυσε τὸ τύμπανον.

Εὐφραδὲς παράδειγμα δι' ὅλους ἡμᾶς, οἵτινες καταχρώμεθα τῶν ἡδονῶν ἢ τῆς δόξης. Ἐπὶ τέλους ἡ φαθερότης τῆς τύχης μᾶς παραιτεῖ, ὡς ὁ πατὴρ τὸ ἰδιοτροποῦν τέκνον του· ὅταν ὁ θόρυβος τῆς εὐδαιμονίας μας ἐνοχλήσῃ τοὺς περὶ ἡμᾶς, κρούουσιν οὗτοι, ὁ θόρυβος σβέννυται, καὶ ἓν μόνον μᾶς μένει, νὰ θρηνῶμεν τὸν ἀπωλεσθέντα θησαυρόν.

Παρηγορήσου, δυστυχὲς τέκνον.' ὅ,τι θρηνεῖς θέλει ὅσον οὔπω ἀντικατασταθῆ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἱ δοκιμασίαι θέλουσιν ἐπέλθει σκληρότεραι, καὶ θέλεις μάθει ἐξ ἰδίων παθημάτων, ὅτι ὅστις ποιεῖ πολὺν κρότον θέλει εἰδῇ μέχρι τέλους τὸ τύμπανόν του τεθραυσμένον.

(Magazin Pittoreipue).

Η ΣΑΛΠΙΓΞ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ.

Πολὺς λόγος ἐγένετο ἐσχάτως εἰς Βερσαλλίας περί τινος συμβάντος, λίαν μὲν παραδόξου, ἀλλὰ δυσκόλου πρὸς ἐξιστόρησιν. Ἰδοὺ τὸ συμβὰν, ὅπως ἐκθέτουσιν αὐτὸ αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες.

Εἷς νέος ἱερότροφος, ἔχων ὀλιγίστην κλῆσιν πρὸς τὸ μέλλον ἐπάγγελμά του, μετέβη ἵνα διέλθῃ εἰς Βερσαλλίας τὸν χρόνον τῶν διακοπῶν εἰς οἰκίαν ἐξαδέλφης τινος, κυρίας εἰς ἄκρον ἐπαγωγικῆς, ὡραίας, συνετῆς καὶ ἐπὶ πάσῃ τούτοις χήρας.

Ἐσπέραν τινα τοῦ φθινοπώρου, ὁ ἐξάδελφος καὶ ἡ ἐξαδελφη, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ μακρὸν περίπατον, εἰσήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν. Κατὰ δυστυχίαν, ἡ οἰκία αὕτη δὲν εἶχε παρὰ μίαν μόνην ἔξοδον, καὶ εἰς τὴν ἀπουσίαν τῆς οἰκοδεσποίνης, ἡ θεραπαινὶς εἶχεν εἰσάξει σαλπιγκτήν τινα τῶν καραβινοφόρων, συγγενῆ της, ἄνδρα μεγαλόσωμον καὶ ἀδύνατον ἔχοντα στόμαχον, τὸν ὁποῖον ἡ παιδίσκη ἐπάσχιζε ν' ἀνορθώσῃ μὲ ζωμὸν κρέατος καὶ φρυγανίας ἄρτου. Κρίνατε εἰς ποίαν ἀμηχανίαν εὑρέθη τὸ ζεῦγός μας συλληφθὲν εἰς τὴν φωλεάν. Ἡ θεραπαινὶς ἐπανέρχεται σπεύδουσα, ὅσον ἐδυνήθη, εἰς τὸ μαγειρεῖόν της, ὁ δὲ σαλπιγκτὴς, ἀφοῦ ἤνοιξεν ἀνωφελῶς πολλὰ ἁρμάρια, μὴ δυνάμενα νὰ τὸν χωρήσωσι, κατέφυγεν ὑπὸ τὴν κλίνην τῆς κυρίας δὲ Λὰ . . . .

Ἡ οἰκοδέσποινα εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἀφοῦ ἀπεχαιρετίσθη ἀπὸ τὸν δειλὸν καὶ συνεσταλμένον ἐξάδελφόν της Ἦτο δὲ εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ ἐνδυθῇ τὴν νυκτερινήν της ἐνδυμασίαν, ὅτε στρεφομένη παρατηρεῖ αἴφνης, τίνα; . . . τὸν ἱερότροφόν μας γονυκλινῆ ἔμπροσθέν της, μὲ βλέμμα ἱκετευτικὸν καὶ μὲ βραχίονας τεταμένους, ὡς ποτε ὁ Ῥουσσὼ, ἐνώπιον τῆς κυρίας Βαζίλ.

— Δι' ὄνομα τοῦ θεοῦ! ἐξάδελφε, ἀνακράζει ἡ κυρία δὲ Λ . . . ἐκπαλγεῖσα, ἐγείρου, ἔξελθε! Τί θὰ εἴποῦν δι' ἐμὲ, ἐὰν μάθωσιν ὅτι εὑρίσκεσαι ἐνταῦθα; λησμονεῖς ποία εἶμαι, καὶ πρὸ πάντων ποῖος εἶσαι ἡ σοφολογιότης σου; . . .

— Ἐξαδέλφη μου, ἀπεκρίθη ὁ ἱερότροφος ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἄλλην κλῆσιν ἀπὸ τοῦ νὰ σὲ ἀγαπῶ δὲν ἔχω, καὶ οὐδεμία δύναμις τοῦ κόσμου ἰσχύει νὰ μ' ἀποσπάσῃ ἐντεῦθεν, καὶ ἂν ἔμελλα ν' ἀκούσω ἠχοῦσαν εἰς τὰς ἀκοάς μου τὴν σάλπιγγα τῆς τελευταίας παρουσίας.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ καραβινοφόρος μας, ὅστις ἐστενοχωρεῖτο ἁπλῶς, ὑποκάτωθεν τῆς κλίνης ἔθεσεν εἰς τὸ στόμα του τὴν σάλπιγγα καὶ ἤχησε δεύτερόν τι ἐμβατήριον.

Τ ρ ρ ρ ρ λὰ τὰ τὰ τὰ τὰ τά.

Ἡ κυρία Λ . . . ἀφίνει κραυγήν· ὁ ἱερότροφος φεύγει δρομαῖος, ὁ δὲ καραβινοφόρος ὠφελούμενος ἐκ τοῦ γενικοῦ τρόμου, ἐπιστρέφει εἰς τὴν πρωτοφυλακήν του, ὅθεν στιγμιαίως ἀπεμακρύνθη.

Ὁ αἰσθηματικός μας ἱερότροφος λοιπὸν δεν εἶχεν ἀρκετὴν γενναιότητα, καί τοι ὁρκισθεὶς, νὰ μείνῃ γο-

νυπετὴς πρὸ τῆς λατρευομένης γυναικὸς, ἅμα ἤκουσεν ἠχοῦσαν τὴν τρομερὰν σάλπιγγα τῆς τελευταίας παρουσίας!

Ο ΘΑΥΜΑΤΟΠΟΙΟΣ ΚΟΝΟΣ.

Ὑπάρχει σήμερον ἐν Γαλλίᾳ φυσικός τις, ἢ μᾶλλον θαυματοποιὸς ὀνόματι Κόνος, ἐφάμιλλος τοῦ Βούσα καὶ ἄλλων περιωνύμων τοῦ εἴδους τούτου ἀνδρῶν.

Τὸ ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον διηγοῦνται ἐσχάτως.

Κύριός τις εἰσέρχεται εἰς ἓν καφφενεῖον τῆς πόλεως Μολέν.

— Παληκάρι! φέρε με ζῦθον, κραυγάζει.

Καὶ ὁ ὑπηρέτης λαβὼν φέρει καὶ θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης κοτύλην ζύθου.

Ἀλλ' ὁ ξένος λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην.

— Δὲν σ' ἐζήτηρα σουμάδαν, ἐζήτησα ζῦθον.

Ὁ ὑπηρέτης θαυμάζων ὅτι ἔσφαλεν ἐξ ἀπροσεξίας, σπεύδει μετ' ἀκριβῆ παρατήρησιν νὰ φέρῃ ἑτέραν κοτύλην ἀν καὶ εἶχεν ἰδῇ πρότερον ὅτι ἔχυσε ζῦθον εἰς τὴν κοτύλην· ἀλλ' ὁ ξένος κραυγάζει·

— Μὰ πρόσεχε, παρακαλῶ, κύριε, μὲ φέρῃς βυσινάδα.

Ὁ ὑπηρέτης παρατηρεῖ τὸ ποτήριον καὶ βλέπει ὅτι τῳόντι περιεῖχε ποτὸν βυσίνου· μένει ἐμβρόντητος καὶ παράφορος καὶ κυττάζει τοὺς πόδας τοῦ ξένου, μὴ ἀνακαλύψῃ ἐπ' αὐτῶν ὄνυχας διαβόλου.

— Εἶσαι λοιπὸν ὁ διάβολος μεταμορφωμένος, λέγει.

— Σὲ βεβαιόνω, ὅτι ὄχι, ἀπεκρίθη ἡσύχως ὁ ξένος.

— Τίς εἶσαι λοιπὸν, κύριε;

— Τίς εἶμαι;

— Ἔ. εἶναι, εἶπέ τις τῶν περευρεθέντων. εἶναι ὁ Κόνος, ὁ θαυματοποιός.

Ὁδοιπορῶν ἐν Ταρταρίᾳ Δερβίσης τις ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Βὰλκ καὶ, κατὰ λάθος, ὑπῆγεν εἰς τὸ βασιλικὸν Παλάτιον ἐκλαβὼν αὐτὸ ὡς δημόσιόν τι Ξενοδοχεῖον. Παρατηρήσας ἔνθεν κακεῖθεν, εἰσῆλθεν εἰς μακράν τινα στοὰν καὶ, ἀποθέσας τὴν πήραν του, ἤπλωσε τὸν μικρόν του τάπητα διὰ νὰ ἀναπαυθῇ, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν· ἐν τοιαύτῃ διατελῶν θέσει παρετηρήθη ὑπό τινων βασιλικῶν σωματοφυλάκων, οἵτινες ἠρώτησαν αὐτὸν τί ἐζήτει εἰς αὐτὸν τὸν τόπον· ὁ Δερβίσης ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς, ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ περάσῃ τὴν νύκτα του εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον αὐτό· οἱ φρουροὶ εἶπον εἰς αὐτὸν τότε μετ' ἀγαναττήσεως καὶ θυμοῦ ὅτι, τὸ οἴκημα αὐτὸ δὲν ἦτον ὡς τὸ ἐξέλαβε Ξενοδοχεῖον, ἀλλὰ τοῦ βασιλέως Ἀνάκτορον· ἐν τῷ μεταξὺ τῆς λογομαχίας ταύτης ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς αὐτός, καὶ ἐννοήσας τὸ λάθος τοῦ Δερβίση, εἶπεν αὐτῷ. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἦσαι τόσον μωρὸς ὥστε νὰ ἐκλάβῃς τὸ Παλάτιον ὡς Ξενοδοχεῖον δημόσιον, ἐνῷ ὑπάρχει τοσαύτη μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου διαφορά; Μεγαλειότατε, ὑπέλαβεν ὁ Δερβίσης, δότε μοι τὴν ἄδειαν νὰ ἐρωτήσω τὴν Ὑ. Μεγαλειότητα εἰς μίαν ἢ δύο ἐρωτήσεις. Ποῖοι ἐκατοίκησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ὅτε τὸ πρῶτον ὠκοδομήθη; οἱ προγονοί μου, ἀπήντησεν ὁ Βασιλεύς. Καὶ τίς ἦτον ὁ τελευταῖον κατοικήσας ἐν αὐτῷ; ἐπανέλαβεν ὁ Δερβίσης. Ὁ Σεβαστός μου πατὴρ, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεύς. Καὶ τίς οἰκεῖ τώρα εἰς αὐτὸν; λέγει ὁ Δερβίσης. Ὁ Βασιλεὺς ἀπεκρίθη, ἐγὼ ὁ ἴδιος. Καὶ τίς ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Δερβίσης, θέλει ἐνοικήσει ἐνταῦθα μετὰ τὴν Μεγαλειότητά σας; Ὁ Πρίγκιψ υἱός μου, εἶπεν ὁ βασιλεύς. Ἀ! Μεγαλειότατε, λέγει ὁ Δερβίσης, οἶκος ὅστις ἀλλάσσει τόσον συχνὰ τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ δέχεται ἐκ διαδοχῆς τοσούτους ξένους, δὲν εἶναι ἀνάκτορον, ἀλλὰ ξενοδοχεῖον.

Ο ΓΕΡΩΝ ΚΑΙ Ο ΟΝΟΣ ΑΥΤΟΥ.

Γέρων τις καὶ μικρὸν παιδάριον ἔφερον ὄνον εἰς πλησίον τοῦ χωρίου των γενομένην πανήγυριν ἵνα πωλήσωσι αὐτόν. Διαβάτης τις ἰδὼν αὐτοὺς εἶπε· τί ἀνόητος ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς νὰ κουράζεται πεζὸς μετὰ τοῦ υἱοῦ του, καὶ ὁ ὄνος του νὰ πορεύεται ἄνευ φορτίου. Ἀκούσας ὁ γέρων τοῦτο, ἔβαλε τὸ παιδίον του ἐπὶ τοῦ ὄνου καὶ αὐτὸς παρεπορεύετο πλησίον. Τί εἶν' αὐτό, λέγει ἕτερος ἄνθρωπος εἰς τὸ παιδίον, δὲν ἐντρέπεσαι νὰ πηγαίνῃς ἐσὺ ἐπὶ τοῦ ὄνου καὶ ὁ πατήρ σου νὰ σ' ἀκολουθῇ πεζὸς ἐνῷ εἶναι γέρων καὶ ἀδύνατος; Τὴν ἐπίπληξιν ταύτην ἀκούσας ὁ γέρων κατέβασε τὸ παιδίον καὶ ἀνέβη αὐτὸς εἰς τὸν ὄνον. Ἰδὲ ἐκεῖ, λέγει, τρίτος τις ἀπαντήσας αὐτοὺς, ὁ ὀκνηρὸς αὐτὸς κρονόληρος ὁδεύει ἐπὶ τοῦ ζώου του, ἐνῷ τὸ ταλαίπωρον τὸ παιδάριον ἀπέκαμε σχεδὸν περιπατοῦν. Ἅμα ἤκουσε τὴν παρατήρησιν ταύτην ὁ γέρων, ἐπῆρε καὶ τὸ παιδίον του ἐπὶ τοῦ ὄνου ὄπισθεν του, καὶ ἐπροχώρουν ἀμφότεροι ἐποχούμενοι. Σὲ παρακαλῶ γέροντα μου, τὸν ἐρωτᾷ τέταρτος τις ἄνθρωπος, ὁ ὄνος αὐτὸς ἰδικός σου εἶναι; μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Κανεὶς δὲν ἤθελε πιστεύσει τοῦτο, ἐπανέλαβεν ὁ ἄνθρωπος, βλέπων πόσον ὑπερβαρύνεις τὸ ἄθλιον τοῦτο ζῶον ἀσπλάγχνως. Καλλίτερα θὰ ἦτον σὺ καὶ ὁ υἱός σου νὰ ἐφέρετε ἐπ' ὤμων τὸ δυστυχὲς τοῦτο ζῶον, παρ' αὐτὸ ἀμφοτέρους σας· ἂς κάμωμεν καὶ τοῦτο εἶπεν ὁ γέρων διὰ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν γνώμην τοῦ διαβάτου· καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄνου μετὰ τοῦ τέκνου του, ἔδεσαν τὰ σκέλη αὐτοῦ καὶ διά τινος μοχλοῦ ἐπροσπάθουν νὰ φέρωσι τὸ ζῶον ἐν ὤμου ἀμφότεροι εἰς τὴν ἀγοράν Τοῦτο δὲ ἐφάνη τόσον παράξενον, ὥστε συνηθροίσθη περὶ τοὺς κομίζοντας τὸν ὄνον ἄπειρος ὄχλος καὶ ἐγέλων ἄσβεστον γέλωτα, τοῦτο δὲ ἔλαβε χώραν ἐνῷ διέβαινον οἱ ὀνοφόροι γέφυράν τινα ὅτε ὁ πεπεδημένος ὄνος στενοχωρηθεὶς ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς περιποιήσεως τῶν κυρίων του, ἔκοψε τιναχθεὶς τὰ σχοινία, μὲ τὰ ὁποῖα ἦτον δεμένος καὶ ἐκφυγὼν τοῦ μοχλοῦ, ἔπεσεν ὀλισθήσας εἰς τὸν ὑπὸ τὴν γέφυραν ὁρμητικὸν ποταμὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ ῥεύματος παρασυρθεὶς ἐπνίγη· ὁ δυστυχὴς γέρων ἐπέστρεφεν εἰς τὰ ἴδια ἀπελπισμένος καὶ ἐντροπιασμένος, διότι θέλων νὰ γίνῃ ἀρεστὸς τοῖς πᾶσι δὲν ἤρεσεν εἰς οὐδένα καὶ ἀπώλεσεν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸν ὄνον του.